

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOĞAL AFETLERDE YAŞANAN AKSAKLIKLARDA MAHALLİ
İDARELERİN ROLÜ:
VAN DEPREMİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar AYDINÇ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN

Haziran, 2016

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOĞAL AFETLERDE YAŞANAN AKSAKLIKLARDA MAHALLİ
İDARELERİN ROLÜ:
VAN DEPREMİ ÖRNEĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar AYDINÇ
(Y1212.180022)

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Fethi GÜRÜN

Haziran, 2016

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Y1212.180022 numaralı öğrencisi **Pınar AYDINÇ**'in "**DOĞAL AFETLERDE YAŞANAN AKSAKLIKLARDA MAHALLİ İDARELERİN ROLÜ: VAN DEPREMİ ÖRNEĞİ**" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 22.04.2016 tarih ve 2016/08 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *ay bilye* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *Kabul* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :26/05/2016

1)Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Salih GÜNEY

3) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Zehra ALTINKAYA

Fethi Gürün
Salih Güney
Zehra Altinkaya

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halce geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “*Doğal Afetlerde Yaşanan Aksaklıklarda Mahalli İdarelerin Görevleri: Van Depremi Örneği*” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya ’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (27.06.2016)

Pınar AYDINÇ

ÖNSÖZ

Dünya nüfusu zaman ilerledikçe çoğalan, gelişen ve küreselleşen bir yapıya sahiptir. Bu durum ise köylerden kentlere göçün arttığı tüm ülkelerde gözle görülebilir bir gerçeği sergilemektedir. Kentlere göç ile birlikte kişi başına düşen yaşam alanlarının azalmakta ve bu yaşam alanlarının üzerinde yüksek katlı ve plansız yapılaşmaların küresel olarak arttığı görülmektedir. Bunun neticesinde ise yapılan yüksek katlı binaların ve plansız olarak meydana çıkan yapılaşmaların (gecekondu) herhangi bir doğal afetle birlikte sonuçları hiçte iyi olmayan durumlar meydana getirmekle birlikte toplumlarda çeşitli ruhsal ve kalıcı deformasyonlara sebep olmaktadır. Kalıcı ruhsal bozukluklar ise bireylerin toplumlarda çeşitli suçlara istemeyerek itmektedir. Diğer taraftan, fiziksel deformasyonlara bakılacak olursa afet sonrası devlet örgütü ne kadar vatandaşına yardımcı olursa olsun toplumlarda yine bireysel tükenmişlik sendromlarıyla birlikte çalışmama, hayattan soğuma vb. durumlarla bireyler dilencilik, hırsızlık ve daha değişik yasal olmayan yollarla hayatlarını idame ettirmeye çalışmaktadırlar. Bunların yanında devlet afetler olmadan önce ve olduktan sonra afetzedelere çeşitli eğitim, psikolojik ve maddi destek sağlamalıdır.

Büyükşehirlerin nüfus yoğunluğu oluştuğu altyapı, imar ve yasal düzenlemelerle afetlerden korunma ve önleyici tedbirlerin alınması veya alındığı dünya ülkelerinin gündemlerini oluşturmakta veya gündemlerinden hiç düşmemektedir. Büyükşehirlerde yeni imar alanları açılırken imar alanı alt yapı, ulaşım vb. durumlar ele alınırken temel olan insan yaşamını ele alan afet programlarını da bu süreç içine yerleştirmeli ve bu süreç afet programı temelinde ilerletilmelidir. Nehir yataklarına yapılacak olan meskenlerin bu duruma elverişli olup olmadığı, toprak kaymasına sebep olabilecek yumuşak zeminlere mesken ve iş yeri yapılıp yapılamayacağı, volkan eteklerine yerleşim alanlarının oluşturulup oluşturulmayacağı veya fay hattı üzerinde yer alacak yerleşim alanlarının bina inşasının nasıl olacağı gibi konuların bu süreçler dahilinde de çeşitli etkenlerle düşünülüp hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bunun da çok teferruatlı bir yasal çalışma ile desteklenmesi ve sürekli güncellenerek korunması gerekmektedir.

Afet, sıkıntı ve problemlerinin en çok yaşayan nüfusların yoğun olduğu bölgelerdir. Türkiye’de ise en çok insan kaybının olduğu doğal afet türü ise depremdir. Türkiye deprem kuşağının üzerinde yer almakta olduğundan son on beş yılda alınan tedbirler ve önleyici çalışmalar sonucunda doğal afet ve depremlerin bir nebze olsa her türlü zararı aza indirgediği görülmektedir. Depremlerden sonra planlanan çalışmaların plan çerçevesinde işlediğini görmekteyiz. Bunun en büyük örneklerinden bir tanesi Van depremlerinde olmuştur. Daha ilerici teknolojiler, önleyici tedbirlerle ve deprem sonrası hayat ile ilişkilendirilmek üzere daha kapsamlı ve daha düzenli yasal çalışmaların oluşturulması ve acilen yürürlüğe girmesi gerekmektedir.

Bu çalışmam; değerli eşim Hasan AYDİNÇ başta olmak üzere, evlatlarım; Merve, Kadir, Ahmet ve Kerem AYDİNÇ ‘e ithafımdır...

Hayatım boyunca desteklerini ve sevgilerini benden esirgemeyen kıymetli annem Hamdiye TÜNCEL ve aziz babam Mehmet TÜNCEL'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince; bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, çalışmalarımın yönlendirilmesinde ve devam ettirilmesinde her türlü özveriye sunan, desteğini ve sabrını benden esirgemeyen değerli danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN' e saygı ve teşekkürlerimi arz ederim.

Tezimde kaynak temini noktasında bana yardımcı olan kıymetli hocam Dr. Ahmet OFLAS'a şükranlarımı arz ederim. Ayrıca tezimin yazım aşamasındaki yardımlarından dolayı kardeşlerim Hilal, Başak ve Bahar TÜNCEL' e tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Haziran, 2016

Pınar AYDINC

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR	vi
ÇİZELGE LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT.....	x
1. GİRİŞ	1
2. DOĞAL AFETLER	4
2.1 AFET	4
2.1.1 Afetin Tanımı.....	4
2.1.2 Afetin Tarihsel Gelişimi	6
2.2 DOĞAL AFETLER.....	7
2.2.1 Doğal Afet Türleri	7
2.2.1.1 Deprem	7
2.2.1.2 Sel	9
2.2.1.3 Çığ.....	9
2.2.1.4 Toprak Kayması.....	10
2.2.2 İnsan Kaynaklı Afetler	10
2.2.2.1 Teknolojik Afetler	10
2.2.2.2 Yangınlar	11
2.2.3 Diğer Meteorolojik Afetler	11
2.3 DOĞAL AFETLERİN YARATTIĞI ETKİLER.....	11
2.3.1 Can Kayıpları.....	11
2.3.2 Ekonomik Kayıplar	13
2.3.3 Sosyal ve Psikolojik Etkiler	15
2.4 DOĞAL AFETLERİN ETKİLERİNİN BOYUTLARI	19
2.5 DÜNYADA MEYDANA GELEN DEPREMLER.....	21
2.6 TÜRKİYE’NİN DEPREMSELLİĞİ.....	23
2.6.1 Türkiye Topraklarında Yaşanan Depremler	26
3. DOĞAL AFETLERDE KAMU KURUM VE KURULUŞLARI	29
3.1 DOĞAL AFETLERDE KAMU ÖRGÜTLENMESİ.....	29

3.1.1 Merkezi Örgütlenme-----	31
3.1.2 Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Eski adıyla, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı) Afet İşleri Genel Müdürlüğü-----	31
3.1.3 Afet ve Acil Durum Yönetimi - AFAD-----	32
3.2 SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ (STK)-----	33
3.2.1 Kızılay Genel Müdürlüğü-----	33
4. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER -----	35
4.1. BELEDİYE YÖNETİMİ -----	35
4.1.1 Belediyelerin Görev, Sorumluluk ve Yetkileri -----	36
4.1.2 Belediye Organları-----	39
4.1.2.1. Belediye Meclisi-----	39
4.1.2.2. Belediye Encümeni-----	40
4.1.2.3 Belediye Başkanı-----	41
4.2. Büyükşehir Belediyesi-----	41
4.2.1. Büyükşehir Belediyesi Görev ve Yetkileri -----	42
4.2.2. Büyükşehir Belediyesi Organları -----	43
4.2.2.1. Büyükşehir Belediye Meclisi-----	43
4.2.2.2. Büyükşehir Belediye Encümeni-----	44
4.2.2.3. Büyükşehir Belediye Başkanı -----	44
4.4 İL ÖZEL İDARESİ -----	46
4.4.1 İl Özel İdaresinin Görevleri -----	49
4.4.2 İl Özel İdaresinin Yetki ve İmtiyazları-----	50
4.4.3 İl Özel İdaresinin Organları -----	51
4.4.3.1 İl Genel Meclisi-----	51
4.4.3.2 İl Encümeni -----	53
4.4.3.3 Vali -----	54
4.5. BAZI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN AFET PLANLAMALARI---	55
4.5.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Afet Ve Acil Durum Planı -----	56
4.5.1.2 Dinamik Deprem Hasar Kayıp Sistemi- ELER-----	56
4.5.1.3 Buzlanma Erken Uyarı Sistemi- BEUS-----	58
4.5.1.4 Eğitim Çalışmaları -----	58
4.5.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi Afet ve Acil Durum Planlaması -----	59
4.5.3 Van Depremi Sonrası Hasar Durumları ve Büyükşehir Belediyesi Afet ve Acil Durum Planlaması -----	61
4.5.4 VAN DEPREMİ RAPORU -----	63
4.6 DOĞAL AFETLERDE MAHALLİ İDARELER -----	70
4.6.1 BELEDİYELER -----	70
4.6.2 İL ÖZEL İDARELERİ-----	71
4.7 VAN DEPREMİ -----	72
4.7.1 Van Gölü Havzası-----	72
4.7.2 2011 Van-Erciş ve Van-Edremit Depremleri -----	73
4.7.3 Van Depremi İle İlgili Sayısal Veriler -----	77
4.7.4 Van Depreminin Psikolojik ve Sosyolojik Boyutu-----	81
4.7.5 Depremzedelerle Yapılan Görüşmeler-----	82

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	91
KAYNAKLAR	94
ÖZGEÇMİŞ	99

KISALTMALAR

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	:	Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı
AGE	:	Adı Geçen Eser
BKZ	:	Bakınız
DAF	:	Doğu Anadolu Fay Hattı
DAK	:	Doğal Afetler Arama Kurtarma
İMKB	:	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
JÖAK	:	Jandarma Özel Arama Kurtarma
KAF	:	Kuzey Anadolu Fay Hattı
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
TAY	:	Türkiye Arkeolojik Yerleşkesi
TMMOB	:	Türkiye Mühendis ve Mimarlar Odaları birliği
TODAİE	:	Türkiye Ortadoğu ve Amme İdaresi Enstitüsü
TSK	:	Türkiye Silahlı Kuvvetleri
TÜBİTAK	:	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu
UNİCEF	:	Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuk Acil Yardım Fonu
USGS	:	Amerika Birleşik Devletleri Jeolojik Araştırmalar Servisi

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1: Depremin Şiddet Ve Büyüklüğü Arasındaki Sayısal İlişki.....	8
Çizelge 2.2: Yirminci Yüzyılın En Fazla Can Kaybına Neden Olan Yüz Doğal Afeti ..	12
Çizelge 2.3: Yirminci Yüzyılın En Fazla Ekonomik Kayba Yol Açan Yüz Doğal Afeti.....	14
Çizelge 2.4: Doğal Afetlerin Sosyal, Ekonomik ve Sağlık Yönünden Sonuçları.....	21
Çizelge 3.1: Afad Hasar Tespit Çalışmalar.....	78
Çizelge 3.2: Geçici Barınma İçin Kurulan Çadır ve Mevlana Evleri	80

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1: Fiziki Etki ve İnsan Kaynaklı Sonuçlar Arasındaki İlişki.....	20
Şekil 2.2: Türkiye'nin Depremselliği.....	25
Şekil 3.1: Van İli Uydu Harita Görüntüsü.....	73
Şekil 3.2: Deprem Sonrası Çadır Kent.....	75
Şekil 3.3: Van İli Depremsellik Haritası.....	77
Şekil 3.4: Konteyner Kent (Uydu Kent).....	81
Şekil 3.5: Deprem Sonrası Yeniden Yapılanma (TOKİ Binaları).....	82

DOĞAL AFETLERDE YAŞANAN AKSAKLIKLARDA MAHALLİ İDARELERİN GÖREVLERİ: VAN DEPREMİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Küresel olarak doğal afetler başta insanları ve daha sonra da dünya üzerinde yaşayan ne kadar canlı var ise doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilemektedir. İnsanlığın varlığından günümüze kadar sayısız doğal afetler olmuş toplu can ve mal kayıpları yaşanmıştır. İnsanlık doğal afetlerden dolayı zaman zaman ağır darbeler almış ve elinden geldiği kadarı ile de önleyici tedbirler almaya gayret göstermiştir. Son zamanlarda doğal afetlerin içinde dünya üzerinde yaşayan canlıları daha derin ve aniden etkileyen afet türü ise depremdir. İnsanlık depremin ne zaman, nasıl ve ne şekilde geleceğini tahmin edememesinden dolayı alacağı önlemler sadece yüzeysel ve deprem gerçekleşikten sonraki durumlar içindir.

Fiziksel koşullar ele alındığında Türkiye dünyanın deprem kuşağı olarak en faal bölgeleri arasında yer almaktadır. Türkiye deprem kuşağında olması sebebi ile son yıllarda deprem öncesi tedbirler almakta ve sonrası planlama ve düzenlemeler için çeşitli yasa, kurum ve kuruluşlar oluşturmaktadır. Türkiye’de depremin etkin olması fay hatlarının üzerinde bulunmasındandır. Doğu Anadolu fay attı aktif fay hatlarındandır. Van ilimiz ise Doğu Anadolu fay hattı üzerine inşa edilmiş bir ilimizdir. Son yıllarda Van’da ağır iki deprem yaşanmış ve birçok maddi ve manevi zararlar meydana gelmiştir. Bu meydana gelen zararların en başında ise yapı denetimlerinin eksiklikleri ve çeşitli kontrol mekanizmalarının olmayışdır. Van’da yaşanan büyük depremlerin ardından çeşitli önleyici mekanizmalar devreye girmiş olsa da henüz ülke çapında yeterli seviyeye ulaşmamıştır.

Çalışmamda yapılan araştırmalar, insanların ve diğer canlıların Van ili kapsamında yaşadığı depremin etkilerini incelemek, insanlara ve diğer canlılara etkisini vurgulamaktır. Bu nedenden dolayı da alınacak tedbirlerin daha sağlıklı ve tüm canlılara olumlu yönde hitap etmesinin altı çizilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Doğal Afet, Deprem, Van İli, Mahalli İdareler, Afad*

NATURAL DISASTERS AND DISRUPTIONS IN THE TASKS OF THE LOCAL ADMINISTRATIONS: THE EXAMPLE OF VAN EARTHQUAKE

ABSTRACT

Globally, more people live on earth in natural disasters and then how you live, if you have directly or indirectly affected. Since the existence of mankind has experienced numerous natural disasters, losses of life and property have been collective. Humanity took heavy blows from time to time due to natural disasters, with preventive measures and has taken as many as they could. Lately, natural disasters that affect all living creatures on earth suddenly deeper and if you are the type of disaster is the earthquake. Predict the future of humanity when an earthquake will happen and how and in what manner his failure to take necessary precautions, because once the earthquake has occurred and for cases involving only superficial.

Considering the physical conditions, Turkey is in the earthquake zone is located between the most active regions of the world. In recent years, because it is in Turkey's earthquake zone before the earthquake measures and post-planning and arrangements constitute various laws and institutions. Have the effect of the earthquake in Turkey is that there are fault lines on. Threw one of the East Anatolian fault active fault lines. Built on the East Anatolian fault line of our province is a province of Van. In recent years, Vanda heavy as was experienced two earthquakes and many tangible and intangible losses have occurred. The lack of this damage in the first place you'd the lack of control mechanisms and various building controls. After the great earthquake have undergone preventive mechanism the activation of various van, despite the fact that, despite all the harm they've done or not done in time, still located in the memory. In the study, research, people and other living things to examine ethics within the scope of the earthquake of Van, is to emphasize the impact of people and other living beings. For these reasons, measures to be taken were pointed out to cater to more healthy and all living beings in a positive way.

Keywords: *Natural Disaster, Earthquake, Van province, , Local Administrations Afad*

1. GİRİŞ

Doğal afetler, insanlık tarihi boyunca hem toplulukları hem de kamuyu önemli boyutlarda etkilemiştir. Doğal afetler sonucu yaşanan maddi ve manevi kayıpların yanında toplumların yaşadığı korku ve stres, bu konuyu daima üzerinde ciddi bir şekilde durulması gereken konulardan biri yapmıştır. Bugün doğal afet kavramı, eğitimden sivil savunmaya, yapı denetimden şehirleşmeye kadar birçok alanın konusu olarak incelenmektedir. Şehir ve bölge planlaması alanında afetlerin risk ve olası zararları azaltılmaya çalışılırken, mimarlık ve mühendislik alanında, bina güvenliği ve denetimi, afet öncesi ve sonrası oluşan zararların giderilmesi gibi pek çok konuda çalışmalar yapılmaktadır. Bu açıdan, doğal afetler, birçok farklı bilim dalının ortak çalışma konusudur.

Doğal afet olgusu, kamu yönetimi açısından ele alındığında başta kamu yararı olmak üzere, afetlere ilişkin pek çok konu, afet yönetimi kavramının içeriğini oluşturmaktadır. Afet yönetimi kavramının içeriğini oluşturan bu konular, hem merkezi hem de yerel yönetimlerin öncelikli konuları arasında yer almaktadır. Neticede doğal afetler, hem oluş şekilleri hem de yarattığı sonuçlar nedeniyle kamu yönetimi için önemli bir yere sahiptirler. Bugün dünyada doğal afetlerle ilgili temel yaklaşım, risk faktörlerini azaltmak, afet öncesi hazırlık yapmak ve afet sırasında koordinasyon oluşturmak üzerine oluşturulmuştur. Bu temel yaklaşımla hareket eden merkezi ve yerel yönetimler afet öncesi ve sonrası çalışmalar için pek çok birim ve proje geliştirmiştir.

Bu çalışmada yaşanan doğal afetler sonrasında mahalli idarelerin bölge halkına verdiği hizmet incelenmiştir. Yapılan bu incelemeler sonucunda insan hayatını daha çok ön planda tutan ve bütün canlılara önem veren bir yapı içinde yeniden afet öncesi ve afet sonrası durumlar için örgütsel, ihtiyaca yönelik ve organize yapının sürekli güncellenmesidir. Güncellemeler sonrasında hemen belediyeler, il özel idareleri, stk'lar ve devlet örgütünün diğer kurumları ile tatbikatlar ve uygulamalarla halkın bilinçlendirilmesi kanısı genel olarak meydana çıkmıştır. Bu kanının meydana çıkmasındaki temel neden ise doğal afetlerin her zaman insanoğlunun beklemediği anda

büyük yıkımlara yol açmasından kaynaklanmaktadır. Çalışma için 2011 yılında Van ilinde gerçekleşen depremlerde idari yönetimlerin çalışmaları incelenmiştir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Türkiye’de büyük ölçülerde can ve mal kaybına neden olan afetler yaşanmaktadır. Bu doğal tehlikelerin başında depremler gelmektedir. Son 100 yılın başlangıcından bu yana meydana gelen doğal afetler sonucunda 100 bine yakın kişi hayatını kaybetmiş, 200 binin üzerinde kişi ise ciddi oranda yaralanmıştır. Ayrıca bu afetler 600 binden fazla yapının yıkılmasına ve ağır hasar görmesine neden olmuştur.

Çalışmanın amacı, afet yönetiminin her aşamasında çeşitli ölçülerde sorumlulukları bulunan mahalli idarelerin yaşanan afet sonrasında faaliyetlerini ve vatandaşlara götürdükleri hizmetlerin yeterliliğini incelemektir.

1.2 Çalışmanın Evreni

Bu araştırma, doğal afetlerin öncesinde ve sonrasında yapılacak ve yapılması gereken genel kavramları incelerken diğer yandan da afet türlerini ve ağırlıklı olarak ta deprem afetini incelemiştir. Kamuoyunda Van Depremi olarak anılan afet sonrasında bölgede yaşayan depremedeler üzerinde yapılmıştır. 23 Ekim 2011 tarihinde Van-Erciş ve 9 Kasım 2011 tarihinde Van-Edremit merkezli gerçekleşen depremlerin ardından idari yönetimlerin bölgeye götürdüğü hizmet incelenmiştir.

1.3 Çalışmanın Kapsamı Ve Sınırlılıkları

Bu çalışma, dünya üzerindeki doğal afetlerin türlerini ve insanoğluna etkileri çerçevesindeki sınırlamalarla başlatılarak incelenmiştir. Çalışmanın ilerleyen boyutlarında Türkiye kapsamındaki tarihsel süreçler irdelenerek günümüzün en etkin ve üzücü doğal afetlerinden olan Van ilinde meydana gelen depremlerin devlet örgütü, sivil toplum kuruluşları, yasallık, psikolojik ve sosyal açıdan irdelenmiştir. Van ili depreminden yola çıkarak Türkiye genelinde kısa bir örneklem oluşturulmuş ve genel yapısal düzenlemelerin yapılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Van depreminden etkilenen vatandaşları ve Van ilinin idari yönetiminin afet sonrası hizmetlerini kapsamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada yer alan hizmet ve aksaklıklar, Van ili ile sınırlıdır.

1.4 Çalışmanın Yöntemi

Bu araştırma genel olarak devlet merkezi örgütlerinin kaynaklarından yararlanılarak hazırlanmış ve metod gereksinimleri amaçlanarak hazırlanmıştır. Çalışma diğer kaynaklarla çeşitlendirilmiş ve yapısal hipotez gereğinin dışına çıkmamıştır. İlerleyen tez raporu sürecinde ise, Van iline gidilerek deprem sonrası oluşan bütün durum ve olaylar incelenmiş ve alan çalışması yapılmıştır.

14 Nisan 2014 tarihinde Van iline gidilerek depremzedeler ile birebir görüşme yapılmıştır. Depremzedelere, afet sonrası idari yönetimlerden ne ölçüde yardım ve hizmet aldıkları sorulmuş ve verilen cevaplar analiz edilmiştir.

2. DOĞAL AFETLER

2.1 Afet

İnsanoğlu, yeryüzündeki ilk günlerinden beri doğa ile mücadele içinde olmuştur. Bu mücadele kısmen insanoğlunun başarısıyla sonuçlansa da çoğu zaman doğa olaylarının şiddeti karşısında yıkım ve ölümlerle karşılaşmıştır. Doğanın bu şiddeti afet kavramını ortaya çıkarmış ve böylece doğa olaylarından korunma düşüncesi gelişmeye başlamıştır.

2.1.1 Afetin Tanımı

Literatürde afetin çok farklı tanımları bulunmamasıyla beraber birbirini tamamlayan tanımların bulunduğu gözlenmektedir. Birbirini tamamlayan birkaç tanım üzerinde duracak olursak bunlardan biri şu tanımdır (Alağaçlı, 2006): Dilimizdeki kullanımıyla, büyük felaket, bela, yıkım anlamlarına gelen afet sözcüğünün kökeni Arapça olmakla birlikte; genel olarak bu sözcük, İngilizcedeki “disaster” kelimesinin karşılığı olarak kabul görmektedir. Bu sözcüğün kökeninin ise Latince olup, dis – astro (istenmeyen – yıldızlar) kombinasyonundan geldiği ifade edilmektedir. Şöyle ki, antik çağda yaşayan insanlar için afete, kötü yıldızlar neden olmaktadır.

Afet, insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik veya insan kökenli olaydır (Akdağ, 2002). Afetler, belirli bir bölgede oluşan, kontrol altına alınamayan ve meydana geldikleri bölgenin dışındaki bölgeler için de tehlike oluşturan olaylardır (Yılmaz, 2004).

Afetler; depremler, kasırgalar, hortumlar, uçak kazaları, volkanik patlamalar vs. gibi, çok sayıda yaralanma ve ölümlerle beraber büyük çapta fiziksel tahriplerle sonuçlanan olaylardır (Alağaçlı, 2006). Afet; acil ihtiyaçların, o bölgedeki imkanı kaynaklar ile arasındaki dengesizliktir. (Alağaçlı, 2006)

Dünya Bankası ise, yaptığı afet tanımında, ülke ekonomisini ciddi anlamda bozan deprem, sel veya kasırga gibi doğa olaylarının yanında, savaş veya sivil kalkışma gibi sıra dışı olaylara da yer vermiştir (Olgun,2006).

Afeti toplumsal yıkımlara yol açan, yaşanabilirliği tehlikeye düşüren olağanüstü büyük olaylar olmakla beraber, insan hayatının kaybına, nüfusun genel sağlığında zarara, kamusal ve özel malların ortadan kalkmasına, doğal çevrede önemli hasara neden olan, çoğu defa da aniden ve umulmadık bir şekilde meydana gelen olaylar bütünü olarak tanımlamaktadır (Yavaş, 2005).

Afeti geniş perspektiften bakarak tanımlayan Yavaş, doğal afetleri de şu şekilde tanımlamaktadır: “Meteorolojik ve jeolojik-jeomorfolojik olaylar ile insan ve toplum içindeki etkileşim sonucu ortaya çıkan, can ve mal kaybına yol açabilen büyük yıkımlardır”. Sosyo-ekonomik yapı ile etkileşimi olmayan meteorolojik ve jeolojik-jeomorfolojik olaylar sadece “doğa olayları” olarak nitelendirilmektedir. Her ne kadar “tabii yani doğal” olarak düşünülse bile “doğal bir tehlike” beşer ve beşer faaliyetleriyle ilgili bir mevzudur. İnsan etkisinin olmadığı, örnek olarak volkan patlamaları vb. gibi fiziksel bir olay, tabii bir olaydır; buna karşılık dikkat edilmesi gereken yerleşim alanları mevzu bahis ise ve bu kulvarda meydana gelirse “tehlikeli bir olay” olarak nitelendirilebilir. Aniden meydana gelen ve büyük ölçüde can ve/veya mal kaybına sebep olan tehlikeli bir olay ise doğal bir afettir. (Yavaş, 2005).

Afet; İtfaiye veya polis gibi tek bir birimin başa çıkamayacağı, büyük insan kaybına ve ekonomik kayba neden olan ve dolayısıyla kriz durumunu gerektiren kasırga, hortum, fırtına, sel, tsunami, deprem, volkanik patlama, heyelan, kar fırtınası veya kuraklık gibi önlenmesi zor facialar, veya sebebi ne olursa olsun, bağımsız olarak meydana gelen herhangi bir yangın, sel veya patlama olarak tanımlanmaktadır. (Olgun,2006).

Ergünay’a göre ise afet; “İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar’ olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan çıkarılacak sonuç ise, bir olayın meydana gelmesi hasebiyle olayın kendisi değil, doğurduğu sonuç afet olarak tanımlanabilir (Ergünay,1997).

Tüm bu tanımlara bir de yasal açıdan bakılacak olursa, afet tanımı için üç kriterin söz konusu olması gerekmektedir. Bunlar (Oğuşhan, Kaya, 2001):

- Alışılmamış ölçüde hasarın gerçekleşmesi,

- Bölgedeki imkanların yetersiz kalacağı kadar hasarın gerçekleşmesi,
- Afet bölgesine gelen yardım ekiplerinin tek elden koordine edilmesinin ihtiyacı.

2.1.2 Afetin Tarihsel Gelişimi

Doğal afetlerin son yüzyıllarda etkisinin çok hissedilmesi, ilk çağlara ve o dönemlerdeki afetlere fazlaca gitme gereksiniminin azaldığı gözlemlenmektedir. Oysa ki, doğal afetlerin ilk çağlarından günümüze kadar gelen zaman göz önüne alındığında, toplumsal olaylar, yaralanmalar, maddi ve ekonomik kayıplar, çevre sorunları ve psikolojik sorunlar gibi bir çok olumsuzluklara yol açmıştır. Hiç kuşkusuz önceki kuşaklar, bir sonraki yüzyıla girerken insanlığın son asırda karşı karşıya kaldığı doğal afetler neticesinde meydana gelen ağır sonuçlar nedeniyle geride bıraktığı asrı “afetler yüzyılı” olarak hatırlayacaktır. 20. yüzyılda gerek dünyanın farklı yerleri gerekse Türkiye, doğal afetler yüzünden ağır bedeller ödemiştir. Bu geçen asırdaki vahim tablo göz önünde bulundurularak, doğal afetler konusu her yönüyle ele alınarak, üzerinde ciddiyetle durulması gereken konulardan biri olmuştur. Bu yaklaşım, insanları sürekli karamsarlığa iten bir tabloyu ortaya çıkarmak değil, yaşananlardan ibret alınarak ve o karamsar düşüncenin aksine doğal afetler ile birlikte yaşama gerçeğini kabul ederek “hazırlıklı bulunma” ile alakalı bir durumdur (Yavaş, 2005). Afetler, sosyo-politik yönden incelendiğinde, sonuç itibarıyla çok önemli olaylar olduğu düşünülmektedir. Çünkü afetler, toplumların sistematik ve örgütlü bir biçimde her hale karşı hazırlıklı olmalarını mecbur kılan önemli sosyal ve çevresel bir sorundur. Birleşmiş Milletlerin, 1990’lı yılları “doğal afetleri azaltma yılları” olarak ilan etmesi, sorunun önemini daha iyi ortaya koymaktadır. BM’lerin o yıllardaki bu hamlesi, her ne kadar tam önlenemese de, Avrupa’daki birçok ülkede afete yönelik krizlere karşı çalışmaların arttığını göstermektedir (Temiz, 1998).

Birleşmiş Milletlerin afeti ciddi bir sorun olarak algılayıp bu yöndeki çalışmalarını başlatması olası afetlere yönelik krizlerin, tarih olarak iz bırakacak sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Söz konusu sorunları daha iyi analiz edip gerekli çalışmalarını yapabilmek için de afetlerin genel karakteristik özelliklerinin belirlenip ön çalışmalara başlanması gerekmektedir.

2.2 Doğal Afetler

Afet ve doğal afet kavramları, bazı çalışmalarda aynı anlam altında ele alınmışsa da birbirlerinden farklı olduğu unutulmamalıdır. Genellikle doğal afetler de kısaca afet olarak nitelendirilip literatüre o şekilde girmiştir.

2.2.1 Doğal afet türleri

Doğal afetlerin türleri, 7292 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler İle Yapılacak Yardımlara Dair Kanununun 1'nci maddesinde; deprem, yangın, sel baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, tasman ve benzeri afetler şeklinde yapılan sıralama ile anılırken, Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliğinin "Kriz Yönetimini Gerektiren Haller" başlığı altındaki 5'nci maddesinde ise şu başlıklar altında sıralanmıştır;

- Fay kırılması/deprem
- Sel Baskınları
- Çığ düşmesi
- Toprak kayması ve/veya kaya düşmesi
- Büyük ölçekte meydana gelen kazalar (Karada, denizde ve havada meydana gelen)
- Diğer meteorolojik afetler

Bu sıralama yapılırken, kriz yönetimi dikkate alınmıştır. Ancak bu çalışmanın kapsamını doğal afetler oluşturduğu için aşağıda sadece doğal afet türlerine yer verilmiştir.

2.2.1.1 Deprem

Depremler ortaya çıkma sıklıkları ve yol açtıkları hasarlar göz önüne alındığında, ülkemizde vuku bulan doğal afetler listesinin en başında yer alır. Bugüne kadar kaydedilmiş olan en şiddetleri depremlerden bazılarının neden olan faylardan biri de ülkemizden geçen Kuzey Anadolu Fay Hattı (KAF)'dır (Başbuğ,2007). Bu nedenle Türkiye aktif deprem kuşağı kabul edilen bir bölgelerden birinde yer almaktadır. Ülkemizde yaşanan depremlerin yarattığı can ve mal kayıplarının, deprem kuşaklarında bulunan gelişmiş ülkelere göre çok daha fazla olduğu bilinmektedir (Dağdeviren; Vd., 2007).

Deprem, genel olarak "yer kabuğunu meydana getiren kayalarda doğal etkenler sonucunda, yer kabuğu içindeki ani kırılmalar nedeniyle, ortaya çıkan titreşimlerin

dalgalar halinde yayılarak, geçtikleri ortamları ve yer yüzeyini sarsma olayıdır” (Alağaçlı, 2006). Depremlerin yeryüzünde yarattığı etkiler ve binalarda yarattığı hasarlar şiddetlerini belirlerken, depremin merkezinde açığa çıkan enerji ise büyüklüğünü ifade etmektedir (Şahin, 2002). Şiddet ve büyüklük arasındaki sayısal ilişkiler aşağıdaki çizelge 2.1’de verilmiştir.

Çizelge 2.1: Depremin Şiddet ve Büyüklüğü Arasındaki Sayısal İlişki.

Büyüklük (Richter)	Şiddet (Mercalli)	Yılda oluş sayısı	Etkileri
2-3,9	I-II	500.00	Hissedilmez sadece kayıt edilir
4-4,9	III-IV	6200	Hissedilir
5-5,9	V-VII	800	Binalarda hafif hasara neden olur
6-6,9	VIII-IX	120	Binalarda ve yollarda orta ve ağır hasara neden olur
7-7,9	X-XI	18	Büyük hasara neden olur
8-8,9	XII	Birkaç yılda bir	Hemen hemen bütün yapılarda ağır hasara neden olur

Kaynak: Şahin, 2002

Bir başka deyişle; depremlerin şiddet cetvelleri, yıllar içinde yaşanan depremlerin yarattığı etkiler gözlemlenerek oluşturulmuştur. Büyüklükleri ise, 1930 yılında Prof. C. Richter tarafından yer hareketlerinin bir sismograf aracılığıyla ölçülmesi sonucunda zemin hareketinin mikron cinsinden ölçülen maksimum genişliğinin 10 tabanına göre logaritmasının depremin magnitudü olarak tanımlanmasıyla ortaya çıkmıştır. Bugüne kadar tespit edilen en büyük magnitud değeri ise, 8,94’dir (Baran; vd., 2003).

Depremler, meydana geliş nedenlerine göre, tektonik depremler, volkanik depremler ve çökme depremler olarak 3 şekilde sınıflandırılırlar. Yeryüzünde meydana gelen depremlerin % 90’ı tektonik nedenli depremlerdir(Şahin, 2003). Depremler ayrıca meydana geldikleri derinliklere göre, sığ (0 ile 70 km arasında), orta derinlikte (71 ile 300 km arasında) ve derin (301 ile 700 km arasında) depremler olarak sınıflandırılırlar. Depremler için, istasyona uzaklıkları ve büyüklüklerine göre sınıflandırmalar da yapılmaktadır (Baran; vd., 2003).

Deprem bir doğa olayıdır ve etkisi itibariyle en büyük doğal afetlerdendir. Öyle ki, depremler sonrası daha önceleri birçok defa yaşandığı bilindiği üzere tsunamiler ve yangınlar gibi, en az deprem kadar belki çok daha büyük çapta mal ve/veya can kaybına sebep olması, bilhassa ülkemizde 1999’da yaşanan iki büyük Marmara depremi ve en

son olarak Van’da yaşanan ve çok ciddi tehditlere yol açan deprem, netice itibariyle tarih boyunca depremlerin insanı olumsuz yönde etkileyen en büyük doğal olaylar olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir (Olgun, 2006).

2.2.1.2 Sel

Meteorolojik kökenli afet olarak ortaya çıkan doğal afetlerden olan sel baskını: “Kuvvetli ve uzun süreli yağışlar, kar erimesi sonucu oluşan kuvvetli ve tehlikeli akışlar ya da drenaj kanallarının tıkanması gibi nedenlerle nehir yataklarının taşması sonucunda oluşan su baskınları olarak tanımlanmaktadır (Alağaçlı, 2006).

Sellerin yıkıcı etkilerini tetikleyen bir diğer olay da akarsu havzalarının yukarı kesimlerinde yaşanan erozyondur. Ormanlık arazilerin tahrip edilmesi, düzenlenen kanunların yetersiz kalması ve uygulanmaması, akarsu yatağının yanlarındaki arazilerin ağaçlandırılmaması, sellerin şiddet ve çevreye etkilerini dolaylı olarak etkilemektedir.

Ülkemizde son dönemlerde sel baskınlarının artması, doğurduğu sonuçlar itibariyle ciddi bir afet türü olarak addedilmesi ile Bölgesel Tahmin Merkezleri kurulmaya başlanmıştır. Bu merkezler öncelikle pilot uygulama olarak İstanbul, İzmir, Antalya ve Trabzon illerinde kurulmuştur (Turgut, 2007).

2.2.1.3 Çığ

Çığ en genel anlamıyla; dağın herhangi bir noktasından koparak ilerleyen, ilerledikçe büyüyen kar kütesidir. Daha geniş anlamıyla çığ: “Genelde bitki örtüsü olmayan engebeli, dağlık ve eğimli arazilerde, vadi yamaçlarında tabakalar halinde birikmiş olan kar kütesinin, iç ve dış kuvvetlerin etkisiyle vadi tabanına doğru hızla kayması olarak tanımlanmaktadır (Olgun, 2006).

Çığlar çoğu zaman insanların yerleşim alanlarının dışında gerçekleşse de yerleşim yerlerinde gerçekleştikleri zaman büyük can ve mal kaybına neden olmaktadır.

Türkiye yüzölçümünün 1/3’ü dağlık arazilerden oluştuğu için çığ ülkemiz için önemli bir tehlike arz etmektedir. Örneğin 1958 yılında Türkiye’de kaydedilmiş 448 çığ vakası bulunmaktadır ve bu vakalar önemli kayıplara neden olmuştur. 1991-1992 kış döneminde Türkiye’de yaşanan çığ yüzünden 328 kişi hayatını kaybetmiştir (Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 1999).

2.2.1.4 Toprak kayması

Tabii kaynaklı ortaya çıkan afetlerden biri olan heyelan; “doğal kaya, zemin, yapay dolgu ile, bunlardan oluşmuş döküntülerden ve topraktan meydana gelen malzemenin yerlerinden ayrılarak, yer çekiminin de etkisiyle yamaç boyunca aşağı doğru yer değiştirmesi olayıdır” (Şahin; Sipahioğlu, 2003).

Toprak kaymaları keskin yamaçların özelliği olduğundan, kayan toprak hızla ilerler ve yerleşim bölgelerini örter. Dolayısıyla kısa sürede büyük afete yol açabilir. Bu durumda toprak kaymasına yakın oluşum alanlarındaki yerleşim noktalarına dikkat edilmelidir. Ayrıca, heyelan olayının oluşmasında; oldukça eğimli arazilerin, su doygunluğunun olduğu alanların ve bitki örtüsünün önemli oranda etkisi vardır (Olgun, 2006).

2.2.2 İnsan kaynaklı afetler

Doğal afetlerin aksine, tabii ya da meteorolojik olarak değil de insanın tedbirsizliği ve/veya hatalarıyla ortaya çıkan ve ciddi olumsuz sonuçlara yol açan afet türleri, insan kaynaklı afet türleridir. İnsan kaynaklı afetler genellikle insanların teknolojik çalışmaları, dikkatsizlikleri veya afetler konusundaki eğitimsizliklerinden dolayı meydana gelmektedirler. Bu gibi afetlerin başında teknolojik afetler ve yangın afetleri en başta gelmektedir.

2.2.2.1 Teknolojik afetler

Afet konusunda teknolojinin çift karakterli bir rol oynadığı söylenebilir. Yani, ortaya çıkan bir afeti önlemek için birçok teknolojik uygulama kullanılıyor ve bununla olumlu sonuçlara netice verilebiliyor. Fakat aynı teknoloji birçok yerde hataların yumağı olup afetlere fazlasıyla sebebiyet verebiliyor. Teknolojinin etkisiyle ortaya çıkan afetler, her ne kadar “teknolojik” olarak nitelendirilse de insanın içinde olduğu faaliyetlerde veya insan işi ürünlerde, oluşan kazalar olduğu için insan kaynaklı afet olarak vasıflandırılırlar. Bu afet türlerine; havayolu kazaları, büyük çapta trafik kazaları ve bilhassa Çernobil faciası örnek olarak gösterilebilir (Olgun, 2006). Tarihte çok büyük hasara neden olan ve teknolojik afetlere en büyük örnek niteliğinde olan, Ukrayna'nın Çernobil kentinde 1986 Nisanında meydana gelen Çernobil faciasıydı. Hatalı bir deneyin nelere mal olduğu ve gerekli tedbirler alınmayıp güvenlik sisteminin devre dışı bırakılmasıyla vuku bulan bu olayın telafisi oldukça zor olan çok ciddi durumlara yol açtığı görülmüştür (Bozkurt, 2010).

2.2.2.2 Yangınlar

Bazı kaynaklarda doğal addedilmekle beraber, insan eliyle meydana gelen afetlerdendir yangın. Küresel olarak bakıldığında, afet yükünün % 1'ini oluşturan yangınlar, her sene neredeyse 300 bin insanın ölümüne yol açmakta ve ardı kesilmeden devam eden bu afet türünün ardından, şehirler, aileler, iş yerleri ve çalışanlar ve özellikle binlerce hektarlık orman alanları felaketle karşı karşıya kalıp ölüme mahkum olmaktadır (Olgun, 2006).

Tabii olarak ve insan eliyle ortaya çıkan yukarıdaki afet türlerinin yanında; literatürde tsunami, kaya düşmesi, çamur seli, fırtına, don, tipi, kuraklık, yıldırım gibi birçok afet türü de yer almaktadır.

2.2.3 Diğer Meteorolojik Afetler

Her meteorolojik olayın bir afete dönüşmesi riski her zaman bulunmaktadır. Bunların bir kısmı, kısa süre içinde gerçekleşen ve etkileri geçici olan olaylardır. Yoğun kar yağışı, dolu, sis, don olayı, fırtına, kasırga ve yıldırım gibi olayları bunlara örnek olarak gösterebiliriz. Bu tür olaylar gerçekleştikleri zaman yaşamı olumsuz yönde etkilerler ancak etkileri kısa sürelidir. Bu olayların etkilerinin uzun zaman sürmesi dolaylı etkenlere bağlıdır. Diğer taraftan, kuraklık, iklim değişimleri gibi olaylar, daha uzun süreli bir etkiye sahip oldukları için sistemli bir mücadele gerektirirler (Şahin; Sipahioğlu, 2003).

2.3 Doğal Afetlerin Yarattığı Etkiler

Doğal afetler, sonuçları önceden öngörülemeyen birçok olumsuz etki yaratabilirler. Çoğu zaman afetlerin dolaylı etkileri, direkt etkilerinden daha olumsuz sonuçlar yaratabilirler. Bu nedenle direkt ve dolaylı etki ayrımı yapmaksızın bunların içerisinde, toplumların geleceğini doğrudan etkileyen ve gelişme olgusunu sekteye uğratan etkilerden önemli olduğu değerlendirilenler aşağıda sunulmuştur.

2.3.1 Can kayıpları

Afetlerin belki de telafisi hiçbir şekilde mümkün olmayan etkisini yaşanan can kayıpları oluşturmaktadır. Doğal afetlerin bu etkisiyle mücadele edebilmek öncelikle afet öncesinde alınacak tedbirlerle sonra da afete zamanında ve doğru müdahale edilmesi suretiyle mümkün olabilir.

Doğal afetlerde can kayıpları ya doğrudan ya da dolaylı olarak gerçekleşebilir. Bu nedenle afet sonrasında hizmetlerin etkin planlanması dolaylı kayıpların azalmasını sağlayacaktır. Özellikle yapıların yıkılması neticesinde insanların enkaz altında kalarak hayatlarını kayb ettikleri afet türlerinde (deprem, tayfun vb.), afet bölgesine ulaşım imkanları, mevsim koşulları, toplumun duyarlılığı, afet yönetim sistemi gibi etkenlerden dolayı, resmi yardım kuruluşlarının bölgede etkin biçimde çalışmaya başlaması 12- 24 saat arasında gerçekleşmektedir (Karaesmen 1996).

Afetlerde ilk 48 saatten sonra enkazdan canlı çıkarma olasılığı süratle düşmektedir ve bu nedenle de afet sonrası arama-kurtarma faaliyetlerinde ilk 48 saat oldukça önemlidir. Örneğin 12 Kasım 1999 Düzce depreminde sivil ve gönüllü bir kuruluş olan AKUT, depremden 3 saat sonra ekiplerini bölgeye göndermiş, bu ekiplerin tespitleri doğrultusunda 250 kişilik iki ana grup bölgeye yönlendirilmiştir. Kaynaşlı'da çalışan ekipler ikinci günün ardından çalışmalarını tamamlayarak Düzce'deki ekiplerle birleşmiş, dördüncü günün sonunda acil arama kurtarma ihtiyacının azalması nedeniyle AKUT, bölgedeki arama kurtarma ekibini azaltmış ve sekizinci günün sonuna kadar küçültülmüş bir kadro ile çalışmayı sürdürmüştür (Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi, 2000).

Doğal afetlerde yaşanan can kayıplarının boyutlarını görmek açısından mevcut veriler ışığında oluşturulan çizelge 2.2'de incelemek yerinde olacaktır.

Çizelge 2.2: Yirminci Yüzyılın En Fazla Can Kaybına Neden Olan 100 Doğal Afeti.

Doğal afetin türü	Olay sayısı	Gerçekleşen can kaybı	Olay başına kayıp
Deprem	25	1.525.000	61.000
Kuraklık	25	10.191.000	407.640
Salgın Hastalık	17	34.286.000	2.016.823
Kasırğa	13	845.000	65.000
Vulkanik Patlama	2	61.800	30.900
Sel	12	7.216.000	601.333
Kıtlık	4	7.526.000	1.881.500
Tayfun	1	15.000	15.000
Toprak Kayması	1	12.000	12.000

Kaynak: Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi, 2000

Çizelgenin genel bir fikir vermesi açısından ele alındığında, günümüzdeki tıbbi imkanların, en ölümcül afet olarak görünen salgın hastalıkların bir ölçüde kontrol altına alındığı söylenebilir. Toplam 61.678.000 ölü sayısının 53.501.962 adedinin 1949 yılına

kadar yaşanan felaketler sonucunda oluştuğu dikkate alındığında zaman içerisinde toplumların afet zararlarını azaltma konusunda bilinç düzeylerinin yükseldiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

2.3.2 Ekonomik kayıplar

Doğal afetlerin yıkıcı etkisini gösterdiği durumlarda oluşan ekonomik kayıplar, birçok dolaylı etkiyi de beraberinde getirir. Bir depremin genel etkisinin jeolojik, kültürel, sosyal, ekonomik ve politik koşulların bileşimine bağlı olduğu değerlendirildiğinde, ekonomik kayıpların diğer koşulları dolaylı ya da doğrudan etkileyebileceği gerçeği göz ardı edilemez (Gürel, 2001). Türkiye ekonomisinin neredeyse kalbi konumunda olan İstanbul ve çevresini vurabilecek bir depremin yol açacağı etkiler konusunda Türkiye'nin içine düşeceği olumsuz koşulların anlatıldığı kitabında Kırıkkanat, borçlarını ödeyemez hale gelmiş, insan kaynaklarının önemli bir potansiyelini kaybetmiş ve sosyal yapısı neredeyse dağılmış bir ülkeyi ne tür tehlikelerin beklediğinden bahsetmiştir (Kırıkkanat, 2003).

Doğal afetlerde meydana gelen can kayıplarının telafisinin mümkün olmaması ve kısa zamanda normal yaşama dönmenin önemi, afetin yaşandığı toplumlarda yöneticileri daha çok afetlerde hayat kurtarma ve ekonomik yönden hazır olma düşüncesine sevk etmiştir. Zira afet sonucunda oluşan üretim kaybı, bazen toplumun geleceğini dahi tehdit edecek boyutlara ulaşabilir. Örneğin 17 Ağustos 1999 İzmit depremi neticesinde, depremden etkilenen dört ilde üretimin durma noktasına gelmesi veya yavaşlaması sonucu oluşan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla kaybı 1.3 milyar dolar olarak tahmin edilirken, bu illerde gerçekteşen üretim kaybı 2.4 milyar dolar olarak hesaplanmıştır (Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi, 2000).

Afetlerin ekonomik boyutu, afet öncesinde oluşturulan fonlar, afet sigortası ve afetlere hazırlık kapsamında yapılan harcamalar olarak ortaya çıkarken, afet esnasındaki can kayıpları, üretim durması, üretim yavaşlaması, maddi hasarlar olarak kendini göstermektedir. Afet sonrasında ise yapılan yardımlar, tazminatlar, yeniden yapılandırma çalışmaları ve bu çerçevede kullanılan diş kaynaklı krediler, afetlerin ekonomik boyutunu oluşturmaktadır. Örneğin 1992 yılında Erzincan'da meydana gelen deprem, 1998 Karadeniz'de yaşanan sel felaketi ve 1998 Adana'da, 1999 Marmara'da yaşanan depremler sonrasında Dünya Bankasından "Erzincan Depremi Rehabilitasyonu ve Yeniden Yapılandırma Projesi" (Erzincan Projesi), "Sel ve Deprem Felaketi Acil

Yardıml Projesi” ve “Marmara Depremi Acil Yeniden Yapılandırma Kredisi” başlıklı üç proje için kredi alınmıştır (Saka,2003).

Dünyada yirminci yüzyılda gerçekleşen afetlerin ekonomik boyutları, gerçekten de bir çok toplumun açlıkla ve yoksullukla karşı karşıya olduğu gerçeğinin kanıtı gibidir. Yirminci yüzyılda meydana gelen doğal afetlerin yol açtığı ekonomik kayıpları irdelenmek maksadıyla, mevcut verilere dayanarak oluşturulan aşağıdaki çizelge 2.3’ de gösterilmiştir (www.disastercenter.com 31 Eylül 2014).

Çizelge 2.3: Yirminci Yüzyılın En Fazla Ekonomik Kayba Yol Açan 100 Doğal Afeti.

Doğal afet türü	Olay sayısı	Gerçekleşen ekonomik kayıp	Olay başına kayıp (Milyon)
Deprem	15	247,125	16,475
Kuraklık	5	16,8	3,36
Orman Yangını	3	20,212	6,737
Kasırğa	23	80,077	3,481
Tayfun	15	43,890	2,926
Sel	33	206,640	6,262
Soğuk Hava	4	9,555	2,389
Sıcak Hava	2	5,450	2,725

Kaynak: Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi, 2000

Buradan toplumların gelişmişlik düzeyi arttıkça can kayıplarının azaldığı fakat buna karşılık ekonomik kayıplarının arttığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Yine bu bağlamda bir başka sonuca daha ulaşılabilir. Bu sonuç; afetlerle mücadelenin pahalı olduğudur. Ama unutulmamalıdır ki; insan hayatının maddi değerini ölçebilecek bir değer birimi henüz mevcut değildir.

Ancak ekonomik kayıpların tamamen toplumun gelişmişliğini göstermeyeceği gerçeği göz ardı edilmemelidir. Gelişmiş toplumlardaki sanayi üretiminin afet sonrası sekteye uğraması, üretim kaybı ya da alınan önlemlerin maliyeti gibi ekonomik kayıplar, kaçınılması mümkün olmayan kayıplar olarak algılanmalıdır. Bunun yanında sürekli afet tehlikesiyle yaşadığı halde yapılarını kurallara uyduramayan, halkını buna yeterince hazırlamayan toplumların ekonomik kayıpları, azımsanacak boyutlarda olmayabilir, örneğin (Ercan, 2013), her bir buçuk yılda bir büyük deprem yaşayan Türkiye’ye bu depremlerin ortalama maliyetinin 2 ile 5 milyar dolar olduğunu belirtmekte, gelişmiş ülkelerde bu maliyetin 80 ile 100 bin dolar arasında olduğuna işaret etmektedir (Saka, 2003).

Doğal afetlerin neden olduğu ekonomik kayıplar sadece afetin yarattığı yıkım sonucunda oluşmamaktadır. Örneğin 17 Ağustos 1995 tarihinde Japonya’da meydana gelen Kobe depreminde, 10 yıl süreceği hesaplanan uzun vadeli restorasyonun 400 milyar amerikan dolarına mal olacağı (Japonya’nın GSMH’nın %10) tahmin edilmiş, bunun yanında 100 milyar amerikan doları olarak tahmin edilen depremin kısa vadeli hasarının, ticari kayıplarla beraber 200 milyar dolar olabileceği vurgulanmıştır (Barka; Aykut, 2002).

2.3.3 Sosyal ve Psikolojik Etkiler

Doğal afetlerin kısa dönemli etkileri, can kayıpları, yaralanmalar, fiziki yıkım ve kısa vadeli ekonomik etkiler olarak kendini gösterirken, toplumsal yapıda yol açtığı bozulma ve insan psikolojisinde yarattığı etki, aylarca hatta yıllarca sürebilir. Bir afetin hemen ardından ortaya çıkan acil ihtiyaçların karşılanması, kısa sürede çözülebilecek bir sorundur. Ancak yaralanarak bir uzvunu kaybeden insanların, yakınlarını ve/veya bütün ekonomik varlığını kaybedenlerin toplum hayatına yeniden uyum sağlaması, afet sonrasında ilişkin disiplinler arası, kamu kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında koordinasyon ve işbirliğine dayalı bir planlamayı ve çalışmayı gerekli kıldığı, dikkate alınmalıdır. Babüroğlu, depremlerde halkın, yerel ve merkezi yönetimdeki görevlilerin ruh hallerinin (psikolojik durumlarının) incelenmesinin, analizlerinin yapıp sentezlere ulaşılmasının, risk ve kriz yönetimlerine ciddi ve önemli ilkeler kazandırabileceğine vurgu yapmaktadır.

Doğal afetlerin sosyal etkileri, bir takım sosyal faktörlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Doğal afetin büyüklüğünü de etkileyebilen başlıca faktörler, şu şekilde sıralanabilir (Gürel,2001);

- Etkilenen nüfusun toplam nüfusa oranı,
- Afetin tekrarlama: Aşinalık ve öngörülebilirlik derecesi,
- Toplumsal etkilenmenin zaman ve mekânı,
- Etkilenen nüfusun sosyal merkezleşme derecesi
- Sosyal değişim,
- Demografik dinamikler.

Afetlerin sosyal etkileri, toplumun gelişmişlik düzeyi ile ters orantılıdır. 3 Şubat 2002’de depremler üzerine yaptığı araştırmalarla tanınan Prof.Dr.Aykut BARKA toprağa verilirken, aynı gün sabah saatlerinde Afyon’da meydana gelen deprem, 43 can kaybına yol açmıştır. Depreme dayanıklı yapıların bulunduğu yerleşim alanlarında halk

arasında sadece heyecan yaratan bir sarsıntı olarak gelip geçebilecek depremin felakete dönüşmesinin nedenlerini toplumun olumsuz özellikleriyle ilişkilendirmiştir (Barka, 2002).

Afet sonrasında her yönüyle kesintiye uğrayan sosyal yaşantının, geleceğe dönük etkileri birkaç noktada ortaya çıkmaktadır. Afetlerden sonraki 3-4 gün içerisinde acil barınma ihtiyaçlarının çözülebildiği, gıda ve içecek su temininin mümkün olabildiği, kurtarma çalışmalarının büyük ölçüde sonuçlandığı görülmektedir. Bu hizmetlerin kısa sürede sağlanabilmesi, afetten etkilenen bölgenin büyüklüğü ile de yakından ilgilidir, örneğin 12 Kasım 1999 akşamı meydana gelen Kaynaşlı depreminden sonra Kızılay, 13 Kasım günü sıcak yemek dağıtmaya başlamıştır (Kaynaşlı Belediyesi, 2000). Ancak 17 Ağustos 1999 depreminde, afetten etkilenen bölgenin büyüklüğünden dolayı, ilk anda yardımı her yere ulaştırabilmek mümkün olmamıştır. Eldeki çadır stoklarının yetersizliğinden dolayı, acil barınma sorununu çözmek için alım yapılması, dış yardımların gelmesi beklenmiştir (Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi, 2000). Ancak afete maruz kalanların (afetzedelerin) afet öncesi yaşam standartlarıyla afet sonrası yaşamları arasında büyük farklar ortaya çıkmaktadır. Bu da insanlarda korku, endişe ve gelecek kaygısı gibi ciddi bulguların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Saka, 2003). Aslında afet sonrasında ortaya çıkan psikolojik ve sosyal etkilerin birbirine tamamen olmasa da kısmen bağlı olduğu söylenebilir. Sosyal yaşantının kesintiye uğraması bazı psikolojik sorunları tetikleyebilirken, uzun dönemde psikolojik sorunların sosyal sonuçlarının ortaya çıkması da kaçınılmazdır.

17 Ağustos 1999 İzmit depreminden sonra bölgeye gelen UNICEF yetkilileri, birçok çocuk ve ebeveynle görüşmeleri sonucunda çocuklarda oluşan psikolojik etkileri ortaya koymuş ve bunun çözümüne yönelik olarak, Milli Eğitim Bakanlığı ile koordinasyon içerisinde yürütülen “Psikososyal Okul Projesi” ortaya çıkmıştır (MEB-UNICEF, 2002). Bu projenin zemini; Hükümet, UNICEF, diğer Birleşmiş Milletler kuruluşları ve Türk Psikologlar Derneği yetkililerinin, depremden sonraki bir hafta içerisinde bölgede yaptıkları incelemeler neticesinde, eğitim sistemi içerisinde yer alacak geniş ölçekli bir psikososyal programın planlarını tamamlamalarına dayanmaktadır (MEB-UNICEF, 2002).

Psikolojik ve sosyal etkilerin sayısal olarak ölçülebilmeleri mümkün görünmemektedir. Ancak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun 17 Ağustos 1999 ile Aralık 1999 tarihleri arasında deprem bölgesinde verdiği hizmetlere ilişkin veriler, sosyal ve

psikolojik etkilerin afetlerdeki boyutunu göstermesi açısından yararlı olabilecektir (SHÇEK), 1999. Bu verilere göre:

- Sakarya ili'nde, 1055 çocuk, 37 kadın,
- Kocaeli ili'nde, 541 çocuk, 189 kadın,
- Kocaeli'nin Gölcük İlçesi'nde, 525 çocuk, 125 genç, 80 kadın,
- Yalova ili'nde, 444 çocuk,
- Bolu ili'nde, 130 çocuk,
- Kaynaşlı'da 130 çocuk,

SHÇEK tarafından diğer kurumlarla işbirliği ve koordinasyon içerisinde verilen sosyal ve psikolojik hizmetlerden faydalanmıştır. Diğer kuruluşların içerisinde kamu kuruluşlarının yanında sivil toplum kuruluşları ve ticari firmalar da bulunmaktadır.

17 Ağustos 1999 İzmit depremi sonrası psikolojik yardım talebine ilişkin olarak yapılan bir anket, 31-45 yaş grubunun %42, 46-60 yaş grubunun %38,4 ve 16-30 yaş grubunun ise %37,5 oranlarında yardım talebinde bulunduğunu göstermektedir (İzmit Kent Kurultayı:206). Çocuklara ilişkin verilerin bu tip bir anketle anlamlı olmayacağı düşünülebilir. Zira henüz psikolojik gelişimini tamamlamamış olan çocukların doğal afetten olumsuz etkilenmemesi düşük bir olasılık olarak görülmektedir. Yine ankette, temelli göç etmeyi düşünenlerden psikolojik yardım talebinde bulunma oranı %45,2, aynı yerde her şeye yeniden başlayacağını söyleyenler arasında ise %39,3 olarak verilmektedir (İzmit Kent Kurultayı:206).

Doğal afetlerin sonrasında yaşanan en önemli sosyal olaylardan birisi de göç olgusudur. Göç olgusu iki şekilde görülebilir. Birincisi, afetin yaşandığı yere karşı olan güven duygusunun azalması ve hemen afet sonrasında aynı yerde yaşanabilecek müteakip afetlerden korunma içgüdüleriyle afet bölgesini terk etme sonucu oluşan geçici göçtür. Geçici göç, afetin üzerinden uzun bir süre geçtikten ve sosyal hayat normale döndükten sonra sona erebilir. Yani göç edenler, tekrar afetin yaşandığı yere dönüp yaşantılarını sürdürebilirler. Ya da geri dönüş gerçekleşmez ve ikinci şekil, yani kalıcı göç ortaya çıkar. Özellikle benzer doğal afetlere tekrar tekrar maruz kalan bölgelerde göç olgusu, yörenin tekrar toparlanabilmesi için ihtiyaç duyduğu yetişmiş insan gücünü kaybetmesi sonucunu da beraberinde getirebilmektedir (Erzincan Valiliği, 1992:33). Erzincan'da 13 Mart 1992'de yaşanan deprem sonrasında Ahmet BARAN isimli depremzede ile yapılan bir görüşmede "Dedem 1939 depremini yaşadı, ben 1983 depremini yaşadım,

çocuğum 1992 depremini yaşadı. Torunum bu kadar şanslı olmayabilir” şeklindeki sözleri, göç etmek isteme nedenini anlatıyordu. Doğal afetler sonrasında yaşanan göç olgusunun göstergelerinden biri olarak, afetin yaşandığı bölgede aniden düşen emlak fiyatları da gösterilebilir. Zira herkes bir an önce evini satıp o bölgeden uzaklaşmak istemektedir. Sosyal durumun normale dönmesiyle birlikte emlak fiyatları bir miktar yükselmektedir.

Bütün bunların yanında, doğal afetler sonrası yaşanan göçün boyutlarına ilişkin bazı somut verilerden söz etmek mümkündür (Elde edilen tüm veriler İzmit Kent Kurultayı tarafından yapılan anketlerle elde edilmiştir.) 17 Ağustos 1999 İzmit depremi sonrasında, eğitim durumu yüksek olanlar arasında başka illere göç etme oranı %9,6 iken, diplomasız olanlar arasında bu oran %4,7 olarak ortaya çıkmaktadır. Bireylerinden biri ya da bir kaçı başka illere göç eden hanelerin oranı %6 seviyesinde kalırken, göç edenlerin %18,8’i Marmara Bölgesinde başka bir ile, %12,7’si Ege bölgesine göç etmiştir. Bunun en önemli nedeninin iş bulma olanakları olduğu söylenebilir. Yine kirada oturanlarda göç etmeyi isteyenlerin oranı %8,6 iken, kendi evinde oturanlarda bu oran %4,9 olarak görülmektedir. Son olarak; geçici göç edilmek istenen bölgelerde Akdeniz (%12,7) ve Karadeniz (%10,7) başta görülürken, kalıcı göç edilmek istenen bölgelerde İç Anadolu (%9,9) ve Marmara bölgesi (%8,5) en çok tercih edilen bölgeler olmaktadır (İzmit Kent Kurultayı:201).

İstanbul ili için hazırlanan İstanbul Deprem Master Planı’nda, toplumsal yapının afet durumlarına karşı geliştirilmesi için ağırlık verilmesi gereken konular şu şekilde özetlenmiştir (Akşit,2014):

- Toplulukta kullanılan iletişim kanallarının geliştirilmesi,
- Toplulukta örgütlenme düzeyinin geliştirilmesi,
- Toplumun afetler hakkındaki bilinç düzeyinin geliştirilmesi,
- Toplumsal kaynakların geliştirilmesi.

Doğal afetlerin toplumsal ve psikolojik etkileri çok geniş kapsamlı olarak incelenebilecek bir konudur. Buraya kadar olan bölümde konuya ilişkin ana hatlar verilmeye çalışılmıştır. Ortaya konan etki boyutuna ilişkin olarak yapılması gereken, oluşturulan afet yönetim sisteminin sosyal ve psikolojik parametreleri mutlaka dikkate alması gerektiğidir.

2.4 Doğal Afetlerin Etkilerinin Boyutları

Zira sıradan bir meteorolojik olay, yetersiz yönetim, bilinçsiz toplum gibi birtakım etkenlerle bir anda insanların can ve mal güvenliğini tehdit eden bir felakete dönüşebilmektedir. 23 Ocak 2004 tarihinde yoğun kar yağışı, bir hafta öncesinden yapılan uyarılara rağmen İstanbul’u bir anda afet bölgesine çevirmiş, birçok insan yollarda mahsur kalmış, kamu hizmetleri büyük ölçüde aksamıştır. Dolayısıyla, herhangi bir doğa olayının afete dönüşmesine ya da meydana gelen afetin etkilerinin artmasına neden olan bazı unsurların varlığından söz etmek yerinde olacaktır. Bu unsurlar aşağıda belirtildiği şekilde sıralanabilir (Sarp, 1999);

- Gerçekleşen olayın fiziksel boyutu,
- Gerçekleşen olayın yerleşim bölgelerine olan uzaklığı,
- Bölgedeki sosyo-ekonomik gelişim düzeyi,
- Hızlı nüfus artışı,
- Tehlikeli kabul edilen bölgelerde kontrolsüz ve denetimsiz sanayileşme,
- Yeşil alanların ve çevrenin tahrip edilmesi ve/veya yanlış kullanılması,
- Eğitim eksikliği,
- Afetler öncesinde alınan tedbirlerin düzeyi.

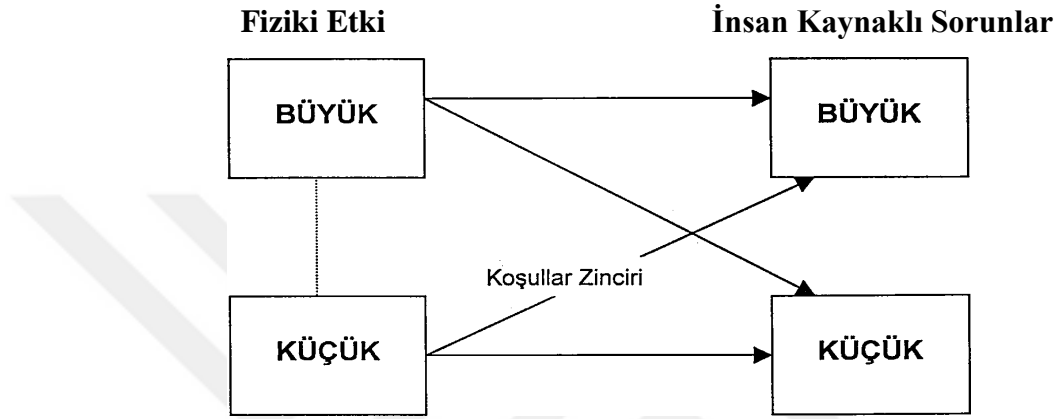
Unsurların büyük kısmının doğal afetin ortaya çıkışıyla doğrudan bağlantısının olmayışı dikkat çekicidir. Bu durum aynı zamanda afetin sebep olacağı zararların miktarını da etkileyecektir. Afetlerde yaşanan krizleri yönetebilmek için öncelikle afetlerin etkilerinin çok iyi bilinmesinde fayda bulunmaktadır. Waugh ve Hy (Waugh,1990) bütün riskleri ortadan kaldırmak mümkün olmasa da, tanınması durumunda büyük ölçüde risklerin minimize edilebileceğini vurgulamaktadırlar.

Olası bir İstanbul depremini yazan Kırıkkanat (Kırıkkanat,2003) bölgenin bütün dünyayla bağlantısının kesildiğini, haberleşmenin mümkün olmadığını anlatmıştır. Bu sanal değerlendirme 13 Mart 1992’de Erzincan’da, 17 Ağustos 1999’da İzmit, Adapazarı ve Gölcük’te gerçek anlamda yaşanmıştır. Depremin hemen ardından telefon haberleşmesi olanaksız hale gelmiştir. Bu örnekten de anlaşılacağı üzere afetin etkilerini bilmek, gerek planlama gerekse kriz yönetimi açısından önem taşımaktadır.

Afetler doğrudan kayıpların yanında dolaylı kayıplara da yol açabilirler. Bu durum her zaman afetin büyüklüğü ile ortaya çıkan etki arasında doğrusal bir oran kurmayı gerektirmeyebilir. Müteakip olaylar zinciri, küçük bir olayı büyük bir afete

dönüştürebilir (Alexander, 2002). Bu karmaşık etkileşim sürecini şekil 2.1’de açıklamak mümkündür.

Şekil 2.1’de anlaşılacağı üzere, bir afetin ardından ortaya çıkabilecek dolaylı etkiler yıllarca sürebilir. Bu durum afet yönetimindeki planlamayı birbiri üzerine bindirmeli birkaç zaman dilimini kapsayacak şekilde yapılmasını gerekli kılabılır. Şekilde kullanılan koşullar zinciri ifadesi, söz konusu dolaylı etkilerin ortaya çıkmasına neden olan olayları tanımlamak için kullanılmıştır.

Şekil 2.1: Fiziki Etki ile İnsan Kaynaklı Sonuçlar Arasındaki İlişki.

Kaynak: (Alexander,2002)

Afetlerin etkilerini bir çok boyutta ele almak mümkün olmakla birlikte, ortaya çıkan etkiler diğer bir etki boyutunun dolaylı nedeni de olabilirler. Örneğin ekonomik etkilerin yüksek miktarda ortaya çıkması, sosyal ve psikolojik etkilerin daha uzun süre kalmasına yol açacaktır. Afetlerin neticesinde ortaya çıkan etkilerin sonucundaki tepkilerin ise, kısmen toplumsal kültürle ilişkilendirilmesi daha doğru olacaktır. Hindistan’da yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre doğal afetlerin etkileri aşağıdaki çizelge 2.4’de gösterilmiştir (www.ndmindia.nic.in. 04.Kasım.2014). Çizelge 2.4’de görüleceği üzere depremde göç olgusu Hindistan için göz ardı edilmiştir. Oysa Türkiye’de yaşanan 13 Mart 1992 Erzincan ve 17 Mart 1999 İzmit depremleri sonrasında büyük ölçüde geçici göç yaşanmış ve bunların bir kısmı da kalıcıya dönüşmüştür (Çuhadoroğlu,1992). Yine kıtlık ve kuraklığın direkt sonuçları arasında can kaybının görülmemesi genellenemeyecek bir olgudur. Zira 20’nci yüzyılın en çok can kaybına yol açan afet türlerinden biri kıtlık ve kuraklıktır (www.disastercenter.com. 31.Eylül.2014). Ancak her toplumun bu tip değerlendirmeleri sıkça yapması, bu toplumlarda afet bilincinin gelişmesine fayda sağlayabilecektir.

Çizelge 2.4: Doğal Afetlerin Sosyal, Ekonomik ve Sağlık Yönünden Sonuçları.

Ortaya Çıkan Sonuçlar	Doğal Afetler				Kuraklık
	Deprem	Tayfun	Sel	Yangın	Kıtlık
Can Kaybı	X	X	X	X	
Olumsuz Etki	X	X	X	X	X
Salgın Tehdidi		X	X		
Gıda Bitkileri		X	X		X
Barınma Kaybı	X	X	X	X	
Altyapı Hasarı	X	X	X	X	
Haberleşmenin Kesilmesi	X	X	X	X	
Ulaşımın Aksaması	X	X	X	X	
Panik	X	X	X	X	
Yağmalama	X	X	X	X	
Kamu Düzenin Aksaması	X	X	X		
Kısa Dönemli Göç		X	X		X
Kalıcı Göç		X	X		#
Endüstriyel Üretim Kaybı	X	X	X	X	#
İş Kaybı	X	X	X	X	#
Piyasa Sisteminin Kesintiye Uğraması	X	X	X	X	#

Kaynak: (www.ndmindia.nic.in.)

2.5 Dünyada Meydana Gelen Depremler

Birleşik Devletler Jeoloji Kurumu'nun (USGS) açıkladığı verilere göre, dünyada yılda ortalama olarak 1.300.000 kadar 2 ve 3 büyüklüğünde hissedilmeyen deprem olmaktadır. 5 ve üzerinde hasar yapıcı etkide ise 1469 deprem meydana gelmektedir. 8 ve üzeri ölçülen ve çok büyük hasarlara neden olan depremler ise yılda ortalama birkaç kez meydana gelmektedir (Pampal, Özmen, 2009).

Dünyada kayıtlara geçmiş en ölümcül deprem 1556 yılında Çin'in Shengi şehrinde meydana gelen depremdir. Büyüklüğü 9.0 ve üstü olarak tahmin edilen depremde 830 bin civarında kişi hayatını kaybetmiştir. Çoğu doğal yaşam mağaralarında yaşayan insanlar toprak altında kalmıştır (www.haberturk.com 19 Kasım 2014).

Yirminci yüzyılda dünyada meydana gelen en büyük depremler şu şekilde verilebilir (arsiv.sabah.com.tr 01 Aralık 2014) ;

- 1906 yılında Ekvadorda 8.8 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Deprem ve ardından meydana gelen tsunami nedeniyle 500-1500 arasında insan hayatını kaybetmiştir. Tsunaminin pasifik okyanusunu geçmesi 12 saat almış ve Amerika'nın batısına, Hawaii adalarına ve hatta Japonya'ya kadar ilerlemiştir.
- 1950 yılında Tibet-Assam'da gerçekleşen depremin büyüklüğü 8.6 olarak ölçülmüştür. Depremle birlikte meydana gelen toprak kayması nedeniyle birçok bina zarar görmüş ve 780 kişi hayatını kaybetmiştir. Deprem sonrası yaşanan afetten, Tibet, Çin ve Hindistan'da yer alan bir çok yerleşim yeri zarar görmüştür.
- 1952 yılında Rusya'nın Kamchatka şehrinde meydana gelen depremin büyüklüğü 9,0'dur. Depremin neden olduğu tsunami, Hawaii adalarında yaklaşık 1 milyon dolarlık zarara neden olmuştur. 9 metrelik dev dalgalar yaratan sarsıntı, can kaybına yol açmamıştır.
- Dünya tarihinin kayıt altına alınmış en büyük depremi, 1960 yılında Şili'de meydana gelmiş olup, deprem büyüklüğü 9,5 olarak ölçülmüştür. Derinliği 33 km olan deprem sonucunda 1.600 km uzunluğunda bir kırık meydana gelirken deprem sonucu can kaybının 5.000 dolayında; ekonomik hasarın ise 5,5 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir. Deprem 1000 km²'lik bir yarıçapta hissedilmiştir. Depremin neden olduğu tsunami, Hawaii, Japonya ve Filipinlere kadar ulaşmış ve deprem, Puyehue yanardağını da tetiklemiştir. Depremden 2 gün sonra faaliyete geçen yanardağ, aylarca aktif kalmıştır. Depremle birlikte yaklaşık 130.000 bina yıkılırken, iki milyon insan yerleşim yerlerini terk etmek zorunda kalmıştır.
- 1964 yılında Alaska'da meydana gelen depremin büyüklüğü 9.2'dir. Bu depremin oluş süresinin uzunluğu da sık rastlanmayan bir olay olarak kayıtlara geçmiştir. 3 dakika süreyle devam eden deprem sadece Alaska'yı değil, Kanada'yı da etkilemiştir. Depremin neden olduğu tsunamide 128 kişi hayatını kaybetmiş ve toplam 311 milyon dolarlık zarar meydana gelmiştir. Can kaybının az olması mucize olarak nitelendirilmiştir.
- 1965 yılında Alaska-Rat Adaları'nda meydana gelen depremin büyüklüğü 8.7 olarak ölçülmüştür. Deprem sonrasında meydana gelen hasarın büyük çoğunluğu tsunami nedeniyle oluşmuştur. Tsunaminin neden olduğu dalgaların boyu 10 metreye kadar ulaşmıştır. Herhangi bir can kaybına neden olmayan afette dönemin parasıyla 10 bin dolar kayıp bildirilmiştir.

- 2004 yılında Endonezya-Sumatra'da yaşanan sarsıntının büyüklüğü 9.1'dir. Son yılların en büyük depremi olarak tarihe geçmiştir. Yerkürenin 30 km altında gerçekleşen deprem, bugüne dek kayıtlara geçirilmiş en büyük tsunamileri meydana getirmiştir. Tsunaminin dalgaları, Atlantik, Pasifik ve Hint Okyanusu'nu da geçerek tüm dünyayı etkilemiştir. Tüm bu afetler sonucunda 230 bin kişi hayatını kaybetmiştir. Bunun yanı sıra 14 farklı ülkede 1.7 milyon kişi evlerini kaybetmiştir.
- 2011 yılında Japonya-Sendai'de meydana gelen depremin büyüklüğü 9.0'dur. Son yılların en yıkıcı doğa olaylarından biri olarak kayıtlara geçen deprem ve neden olduğu tsunami, 10 binin üzerinde insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Depremin neden olduğu bir diğer kayıp ise ekonomi alanında yaşanmıştır. Deprem esnasında zarar gören nükleer reaktörler, Japonya'da enerji sorununu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca reaktörlerden sızan radyasyon nedeniyle uzun vadede sağlık sorunları yaşanması gibi bir risk doğmuştur.
- 2010 yılında yine Şili'de gerçekleşen depremin büyüklüğü 8.8 olarak kaydedilmiştir. Yerkürenin 35 km altında gerçekleşen depremin neden olduğu tsunami sonucunda 521 kişi hayatını kaybetmiş ve 12 binden fazla kişi yaralanmıştır. Şili genelinde 1.8 milyon insanı etkileyen depremde 800 bin kişi evini kaybetmiştir.

2.6 Türkiye'nin Depremselliği

Depremler Türkiye açısından gerek can kayıpları, gerekse deprem sonucu meydana gelen hasarlar nedeniyle en önemli afet konumundadır. Türkiye'nin bulunduğu Anadolu coğrafyasında çok eski çağlardan bu yana büyük depremlerin meydana geldiği ve ören yerlerinde elde edilen bulgular sonucunda birçok eski yerleşim yerinin depremlerin etkilerine maruz kaldığı anlaşılmaktadır (Karagöz,2005). Bu durum, ülkenin dünyadaki toplam depremlerin beşte birini meydana getiren ve ülkeyi Kuzey, Güney ve Batı yönlü kat eden Alp - Himalaya deprem kuşağının üzerinde yer almasından kaynaklanmaktadır (TMMOB, 2012).

Türkiye tektonik depremlerin etkisi altında bulunmakta olup, ülkede deprem oluşumunda etkili olan başlıca deprem zonları ise şunlardır:

Kuzey Anadolu Fay Sistemi (KAF): Türkiye'nin kuzeyinde doğu ile batı uzantısında olan Kuzey Anadolu Fayı yaklaşık 1.200 km uzunluğa ve 10-100 km arasında genişliğe sahiptir. Bu fay sistemi doğuda Bingöl Karlıova'dan başlar ve Ege denizine kadar uzanır. Söz konusu fay üzerinde Cumhuriyet tarihinin en hasar yapıcı depremleri olan

1939 Erzincan ve 1999 Marmara depremleri oluşmuştur (Pampal ; Özmen, 2009)

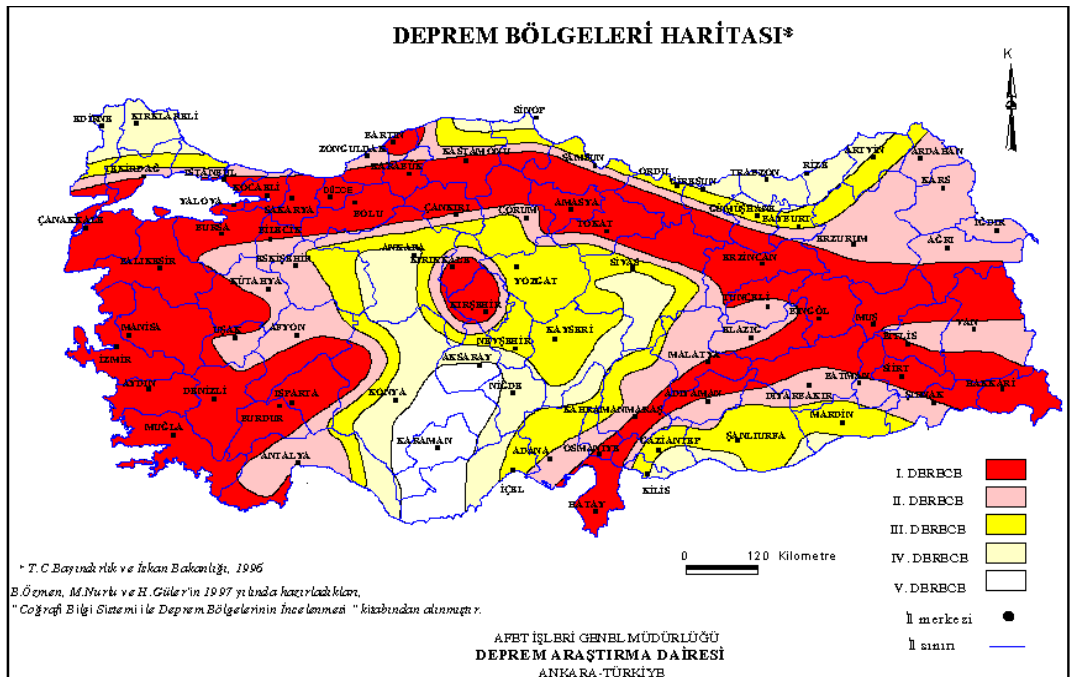
Doğu Anadolu Fay Sistemi (DAF): Yaklaşık uzunluğu 540 km olan fay boyunca hem sığ hem de orta derinlikte depremler olabilmektedir. Bu fay hattı üzerinde meydana gelen en yıkıcı deprem 22 Mayıs 1971 tarihli Bingöl depremidir (Pampal; Özmen, 2009).

Güneydoğu Anadolu Bindirmesi: Yaklaşık uzunluğu 600 km olan fay üzerinde aletsel dönemde meydana gelen en büyük deprem 6 Eylül 1975 Lice depremi olup, aletsel büyüklüğü 6,9'dur (Pampal; Özmen, 2009).

Ege Graben Sistemi: Bölgede Büyük Menderes, Küçük Menderes ve Gediz grabenleri önemli deprem oluşum alanları olup, aletsel büyüklüğü en büyük olan deprem 28 Mart 1970'de Gediz'de 7,2 büyüklüğünde meydana gelmiştir Pampal; Özmen, 2009).

İç Anadolu Bölgesi: Bölgede yer alan ana tektonik hatlar, Eskişehir fay zonu, Kırıkkale-Erbaa fay zonu ve Tuz gölü fayıdır. Bölgede 1938 yılında 6,8 büyüklüğünde Kırşehir-Keskin depremi meydana gelmiştir (Pampal; Özmen, 2009).

Bununla birlikte, aşağıda yer alan Türkiye Deprem Bölgeleri Haritasına göre Türkiye coğrafyası 5 farklı deprem bölgesine ayrılmakta ve bu bölgeler şu şekilde tanımlanmaktadır:

Şekil 2.2: Türkiye'nin Depremselliği (Deprem Bölgeleri Haritası)

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi, 2000

I. Derece Deprem Bölgesi: Türkiye'deki birinci dereceden kabul edilen deprem bölgesi, başta Kuzey Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan fay kuşaklarını ve Ege Bölgesi ile Göller Yöresi'ni kapsamaktadır.

II. Derece Deprem Bölgesi: I. derecedeki deprem bölgesi olan bölgelerin çevresini kuşatan alan olarak kabul edilir.

III. ve IV. Derece Deprem Bölgesi: Trakya bölgesinin kuzeyini, Karadeniz kıyılarını, İç Anadolu'nun çevresini ve Güneydoğu Anadolu'nun güneyini kapsayan bölgeler ise üçüncü dereceden deprem bölgesi olarak adlandırılmaktadır.

V. Derece Deprem Bölgesi: Tuz Gölü ile Akdeniz kıyısı arasında kalan alan olup deprem tehlikesinin en az olduğu yerleşim yerlerini içermektedir. Türkiye deprem bölgeleri haritası uyarınca, Türkiye topraklarının %93'ü farklı derecede deprem bölgeleri içerisinde yer almakta, nüfusun %95'i ise deprem riski altında yaşamaktadır. Aynı haritaya göre, ülke topraklarının %66'sı 1 inci ve 2 inci deprem bölgeleri (aktif fay zonları) içerisindeyken, bu bölgelerde ülke nüfusunun %71'i yaşamaktadır (http://www.deprem.gov.tr/sarbis/DDK/JICA_%FClke%20strateji%20raporu_2004.pdf 25 Kasım 2014).

Söz konusu harita sonucunda, sanayi kuruluşlarının % 98'inin deprem bölgelerinde, % 73'ünün ise aktif fay zonlarında yer aldığı, benzer şekilde barajların %95'inin de deprem tehlikesi altında bulunduğu ifade edilmektedir (TMMOB,2012).

10 uncu Kalkınma Planı Doğal Afet Yönetiminde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporuna göre 1900-2012 yılları arasında Türkiye'de hasar yapan 287 büyük deprem yaşanmış olup, söz konusu depremler sonucu 100 bin kişi hayatını kaybederken, 700 bin bina ağır hasar görmüştür.

Türkiye'de meydana gelen depremlerde, can ve mal kaybı açısından en etkili olanları ise 1939 Erzincan'da ve 1999'da Marmara'da yaşanan depremlerdir. Erzincan'da yaşanan depremde 116 bin 720 bina ağır hasar görmüş ve 32 bin 962 can kaybı yaşanmıştır. 1999'da Marmara'da yaşanan depremde ise 112 bin 724'ü ağır hasarlı olmak üzere toplam 376 bin 479 yapıda hasar saptanmış ve 17 bin 408 kişi yaşamlarını kaybetmiştir (TMMOB, 2012).

2.6.1 Türkiye Topraklarında Yaşanan Depremler

Anadolu'da kayıtlara geçmiş en eski ve en büyük deprem 7,5 büyüklüğünde 13 Aralık 115 tarihinde Antakya'da meydana gelmiştir. 260 bin kişinin hayatını kaybettiği düşünülen deprem, Küçük Kıyamet olarak da adlandırılan ve 1509'a meydana gelen Büyük İstanbul Depremi'nden daha şiddetlidir yine Antakya'da 526 yılında yaşanan 8.0 büyüklüğündeki depremde 250 bin kişi hayatını kaybetti. 1268 yılında gerçekleşen ve Kilikya depremi olarak adlandırılan deprem Adana şehrinde meydana gelmiştir. 60 bin kişinin hayatını kaybettiği deprem 7 büyüklüğündedir.

1509'da meydana gelen ve Büyük İstanbul Depremi olarak adlandırılan deprem 7.2 olarak kayıtlara geçmiştir. Yarattığı korku ve etki nedeniyle insanlar arasında küçük kıyamet (Kıyamet-i Suğra) olarak da adlandırılan deprem 160 bin olan İstanbul şehrinde hanedan mensuplarının da bulunduğu 13 bin kişi hayatını kaybetmiştir.

1668 yılında sırasıyla Ankara ve Samsun ve Tüm Kuzey Anadolu ve Batı Karadeniz'de büyüklükleri 7'nin üzerinde olan depremler meydana gelmiştir. Bu depremlerde birçok köy ve kasaba yıkılmış ve binlerce insan hayatını kaybetmiştir.

Türkiye 'de son yüzyılda büyüklüğü 6 ve üzerinde gerçekleşen 56 deprem yaşanmıştır. Bu depremlerde 81 bin 637 kişi hayatını kaybetti. Bu depremlerden bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz (www.radikal.com.tr 15 Aralık 2014);

- 29 Nisan 1903 tarihinde Muş Malazgirt'te meydana gelen depremin büyüklüğü 6.7 olarak ölçülmüştür. 600 kişinin hayatını kaybettiği depremde 450 bina hasar görmüştür.
- 9 Ağustos 1912 tarihinde Tekirdağ Mürefte'de meydana gelen depremin büyüklüğü 7.3'tür. 216 kişinin hayatını kaybettiği depremde 5 binin üzerinde bina hasar görmüştür.
- 7 Mart 1930 tarihinde Türkiye-İran sınırında meydana gelen depremin büyüklüğü 7.2 olarak ölçülmüştür. 2 bin 514 kişinin hayatını kaybettiği depremde büyük mal kaybı yaşanmıştır.
- 27 Aralık 1939 tarihinde Erzincan'da meydana gelen depremin büyüklüğü 7.9 olarak ölçülmüştür. 30 binden fazla kişinin hayatını kaybettiği deprem Türkiye'nin en büyük depremlerinden biri olarak kaydedilmiştir. Depremde can kaybının yanında yaklaşık 117 bin bina da hasar görmüş ve binlerce insan evsiz kalmıştır.

- 20 Aralık 1942 tarihinde Tokat Erbaa'da oluşan depremin büyüklüğü 7 olarak ölçülmüştür. 3 bin kişinin hayatını kaybettiği depremde 32 bin bina hasar görmüştür.
- 27 Kasım 1943 tarihinde Samsun Ladik'te meydana gelen depremin büyüklüğü 7.2 olarak ölçülmüştür. 4 bin kişinin hayatını kaybettiği depremde 40 bin bina hasar görmüştür.
- 1 Şubat 1944 tarihinde Bolu Gerede-Çerkeş'de meydana gelen depremin büyüklüğü 7.2'dir. 3 bin 959 kişinin hayatını kaybettiği depremde 20 bin 865 bina hasar görmüştür.
- 6 Ekim 1944 tarihinde Balıkesir Ayvalık'ta oluşan depremin büyüklüğü 6.8 olarak ölçülmüştür. 30 kişinin hayatını kaybettiği depremde, 5 bin 500 bina hasar görmüştür.
- 18 Mart 1953 tarihinde Çanakkale Yenice'de oluşan depremin büyüklüğü 7.2 olarak kaydedilmiştir. 265 kişinin hayatını kaybettiği depremde, 6 bin 750 bina hasar görmüştür.
- 26 Mayıs 1957 tarihinde Bolu Abant'ta oluşan depremin büyüklüğü 7.1 olarak ölçülmüştür. 52 kişinin hayatını kaybettiği depremde, 5 bin 200 bina hasar görmüştür.
- 19 Ağustos 1966 tarihinde Muş Varto'da oluşan depremin büyüklüğü 6.9 olarak kaydedilmiştir. 2 bin 396 kişinin hayatını kaybettiği depremde, 20 binin üzerinde bina hasar görmüştür.
- 6 Eylül 1975 tarihinde Diyarbakır Lice'de meydana gelen depremin büyüklüğü 6.6 olarak ölçülmüştür. 2 bin 385 kişinin hayatını kaybettiği depremde 8 binin üzerinde bina hasar görmüştür.
- 24 Kasım 1976 tarihinde Van'ın Muradiye ilçesinde oluşan depremin büyüklüğü 7.5 olarak ölçülmüştür. 3 bin 840 kişi hayatını kaybettiği depremde 9 bin 232 bina hasar görmüştür.
- 30 Ekim 1983 tarihinde Erzurum-Kars merkezli meydana gelen depremin büyüklüğü 6.9 olarak kaydedilmiştir. 1155 kişinin hayatını kaybettiği depremde 3 bin 241 bina hasar görmüştür.
- 13 Mart 1992 tarihinde Erzincan'da meydana gelen depremin büyüklüğü 6.8 olarak ölçülmüştür. 653 kişinin hayatını kaybettiği depremde 8 bin 57 bina hasar görmüştür.

- 27 Haziran 1998 tarihinde Adana Ceyhan'da meydana gelen depremin büyüklüğü 6.2 olarak kaydedilmiştir. 146 kişinin hayatını kaybettiği depremde 31 bin 463 bina hasar görmüştür.
- 17 Ağustos 1999 tarihinde Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde meydana gelen depremin büyüklüğü 7.8 olarak ölçülmüştür. Marmara Depremi olarak da adlandırılan depremde 17 bin 480 kişi hayatını kaybederken, 330 binin üzerinde bina hasar görmüştür. Başta İzmit, Sakarya ve İstanbul'u etkileyen deprem tüm Marmara'da hissedilmiştir.
- 17 Ağustos depreminin ardından 12 Kasım 1999 tarihinde Bolu-Düzce'de 7.5 büyüklüğünde ikinci bir deprem meydana gelmiştir. 763 kişinin hayatını kaybettiği Düzce depreminde 35 bin 519 bina hasar görmüştür.
- 3 Şubat 2003 tarihinde Afyon Çay-Sultandağı'nda meydana gelen depremin büyüklüğü 6.4 olarak ölçülmüştür. 44 kişinin hayatının kaybettiği depremde 622 bina hasar görmüştür.
- 23 Ekim 2011 tarihinde Van ilinde gerçekleşen depremin büyüklüğü ise 7.2 olarak ölçülmüştür. 644 kişinin hayatını kaybettiği depremde 17 binin üzerinde bina hasar görmüştür. Bu deprem ayrıca geniş bir şekilde incelenecektir.

3. DOĞAL AFETLERDE KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

Doğal afetler dŸnya var olduğundan gŸnŸmŸze, bundan sonrada var olacak olan insanoğlu ve diğer canlıların kaçamayacakları bir durumdur. En nihayetinde doğal afetler gerekleŐeĐeĐinden dolayı bu afetleri en aza indirgeyebilecek özŸmler ve afet sonrası yaraların hızla sarılması her zaman devlet ve diğer devlet kurumlarının gŸndeminde olan bir konudur.

Devletler kendi vatan toprakları içinde olağan bir afet durumunda ve yeterince etkin olamayacakları hallerde yerel yŸnetim ve stk'lara yasal gŸrevler yŸklemiŐtir. Bunun temel nedenleri ise yerel yŸnetimler halka en yakın devlet ŸrgŸt kurumlarından olduğundan dolayı afet yerine hızlı, etkin ve verimli hizmet sundukları içindir. Stk'ların ise afet sonrası halka barınma yiyecek ve giyecek temini için sorumlulukları bulunmaktadır. Yerel yŸnetimler içinde belediyelere bŸyŸk gŸrev dŸŐmekte ve uygulama alanlarına dair yasal dŸzenlemeler 5393 sayılı belediye kanunu ve 5302 sayılı bŸyŸkŐehir belediye kanununda yer almaktadır.

3.1 Doğal Afetlerde Kamu ŸrgŸtlenmesi

Devlet, insanlar arasındaki ilişkilerin dŸzenlenmesi, bu ilişkilerin normlara uygun olarak sŸrdŸrŸlmesi, anlaŐmazlıkların giderilmesi, bu maksatlarla kamusal mal ve hizmetlerin Ÿretilmesini sağlayan en Ÿst egemen meŐru gŸcŸ temsil etmektedir (Eryılmaz, 1995). Devlet temsil ettiği bu gŸcŸ, ifade edilen amaçların tahakkuku için kamu yŸnetimi vasıtasıyla kullanır. Devletin iskeletini oluşturan hukuk sisteminin birincil amacı kamu yararı olduğuna gŸre, kamu yŸnetiminin temel hareket noktası da kamu yararının gerçekleŐtirilmesidir. “Bu yŸnŸyle kamu yŸnetiminin alanı; yerel yŸnetimleri, kamu iktisadi giriŐimlerini, ulusal devlet yŸnetimini ve uluslararası kuruluşların çalışmalarını içermektedir. Diğer bir deyişle kamu siyasetinin alanı içerisindeki tŸm eylemler, kamu yŸnetimi çerçevesinde dŸŐŸnŸlebilir” (Ergun; Polatoğlu, 1992).

Kamu yönetiminin özel yönetimden ayrıldığı en temel noktalar, kamu yönetiminin kar amaçlı değil, kamu yararını gözeten hizmet amaçlı olması, idare hukuku ilkelerine göre hareket etmesi ve kamuyu temsil etmesi nedeniyle kamu gücünü kullanabilecek derecede yetkilendirilmiş olmasıdır. Bu özellikleriyle kamu yönetiminin en önemli görevlerinden birisi de; kamu kaynaklarının rasyonel kullanılmasının sağlanmasıdır. Doğal afetlerin topluma yüklediği bedelin büyüklüğü göz önüne alındığında konunun önemi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri hakkındaki yasa 2009 yılında yürürlüğe girmiştir (R.G., 17 Haziran 2009, Sayı: 27261). Özellikle 17 Ağustos 1999 İzmit depremi sonrası, başta cep telefonlarından görüşme ücretlerine olmak üzere birçok alanda ek vergiler konulmuştur. Bu durum, Ercan'ın ifade ettiği gibi; gelişmiş ülkelerde depremin kişi başına maliyeti 80-100 bin ABD doları civarındayken, Türkiye'de bunun yaklaşık 10 katı kadar olması (Saka, 2003), kamu yönetiminin kaynakların rasyonel kullanımı konusundaki görevinin ciddi anlamda irdelenmesini gerektirmektedir. 1999 büyük Marmara depreminin ardından da toplumsal ve kamuoyunda daha çok tartışılmaya başlanmış olan afet durum ve hizmetlerinin tek bir merkez tarafından yürütülmesi ve örgütlenmesi amacına ulaşılmış olmaktadır (Keleş, 2015). Bu noktada ülkenin politik sisteminden, bu sistemin işleyişine kadar her şey sorgulanabilmelidir.

Türkiye'deki afet yönetimi örgütlenmesi, afet yönetiminin dört evresini de kapsayan bir yönetim biçiminden farklılıklar göstermektedir. Mevzuat kapsamında değerlendirildiğinde, oluşacak zararları azaltmak adına farklı kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilecek faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamaktan sorumlu tam olarak yetkili olan bir birim bulunmamaktadır. Mevcut sistemin afet sırasında ve sonrasında yapılacak faaliyetlere odaklanırken, öncesine ilişkin risk yönetim sistemlerinin hayata geçirilmediği ifade edilmektedir (Önder,2002). Sistemin ihtiyacının, bütün kurum ve kuruluşlarla bakanlıklar arasındaki koordinasyonu sağlayacak, bakanlıklar üzeri tam yetkili bir kuruluş olduğu değerlendirilmektedir. Ancak bu konudaki çabalar, kuruluşların aralarındaki yetki karmaşası içerisinde kayboluyor görünmektedir. Yasa ile birlikte kriz merkezinin uygulamaya koyulması ve yapması gereken işleri ve süreci ayrı ayrı düzenlemesi gerekmektedir. Arama kurtarma ve ilk yardım hizmetleri ulaşım ve iletişim hizmetleri gıda ve yiyecek dağıtımını çadır dağıtımını hasar tespiti enkaz güvenliği ve diğer güvenlik hizmetlerinin koordinasyonu kriz yönetiminin afet anı ve hemen ardından müdahale ettiği hizmetler olmuştur (Turan,

2012). Sistemi daha iyi analiz edebilmek için afet yönetiminde yer alan kurum ve kuruluşları, bakanlıkları ve görevlerini irdelemek gerekmektedir.

3.1.1 Merkezi örgütlenme

Afetler evrensel olarak büyük tahribatlar oluştururken dünya ülkeleri de çeşitli nedenlerden dolayı merkezi önleyici tedbirler alabilmek için çalışmalarda bulunmaktadır. Bulunulan bu çalışmalar içinde Türkiye Cumhuriyeti merkezi örgütlenme çalışmaları ve örgütleri bulunmaktadır.

3.1.2 Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Eski adıyla, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı) Afet İşleri Genel Müdürlüğü

İmar ve İskan Bakanlığı 7116 sayılı kuruluş ve görev yasası ile 1959 yılında yürürlüğe giren 7269 sayılı yasa, imar ve İskan Bakanlığına afete dayanıklı konutların tabi olacağı yönetmeliği hazırlama göreviyle, afetlere ilişkin önleyici tedbirlerin alınması, afet sonrası geçici ve sürekli barınma hususlarında görevler yüklemiştir. 1953 yılında Bayındırlık Bakanlığına bağlı Yapı ve imar işleri Başkanlığı bünyesinde kurulmuş olan deprem bürosu, 1955’de “Deprem, Seylap, Yangın Şubesi”ne dönüştürülmüş, 1958’de imar ve İskan Bakanlığının kurulmasıyla bu bakanlığa bağlanmıştır. 1959’da 7269 sayılı yasanın çıkarılmasından sonra, aynı bakanlıkta, Toprak ve İskan İşleri Genel Müdürlüğünde “Afet İşleri Dairesi” kurulmuştur. Söz konusu daire 1960 yılında doğrudan bakanlık müsteşarlığına bağlanan daire, kısa bir sürenin ardından Mesken Genel Müdürlüğüne bağlanmış, 1964’de genel müdürlüğe dönüşmüş ve 1965 yılında “Afet işleri Genel Müdürlüğü” adını almıştır. 1969’da ise, 1102 sayılı yasayla İmar ve İskan Bakanlığı bünyesindeki yerini almıştır (Geray,1977). Afet işleri Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır (Erkoç, 2001);

- Afete uğramış bölgelere acil yardım yapmak, depremzedelerin barınma ve sorunları için kısa ve uzun vadeli tedbirler geliştirmek.
- Her türlü plan ve projeleri yapmak,
- Afetler açısından tehlikeli olan bölgelerin önceden tespit edilerek olası bir afetten en az zararla kurtulabilmek için ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte işbirliği yaparak bu bölgelerde koordinasyonu sağlamaktır.

Afet İşleri Genel Müdürlüğü teşkilatı içerisinde Genel Müdür, 4 Genel Müdür Yardımcısı, 7 Daire Başkanı ve 22 Müdür bulunmaktadır. Bununla birlikte 81 ilde Afet Şube Müdürlüğü örgütlenmesi mevcuttur (Saka, 2003).

3.1.3 Afet ve Acil Durum Yönetimi - AFAD

Yaşanan Marmara depreminin ardından bir yandan afet yönetimiyle ilgili olan tüm kurum ve kuruluşların ilgili yetki ve sorumluluklarının yeniden tanımlanması gerekliliği doğarken, diğer yandan afet ve acil durumlarda koordinasyon ve yetkinin tek elde toplanılması konusu gündeme gelmiştir. Bu nedenle, afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı) bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık'a bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılarak 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlık'a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurularak, yetki ve sorumluluklar tek bir çatı altında toplanmıştır (www.afad.gov.tr). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nda kendi içinde başkanlıklara ayrılarak daha etkin ve hızlı bir kriz ve yönetimini amaçlamaktadır. Bu bakanlıklar ise; Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi, Müdahale Dairesi, İyileştirme Dairesi, Sivil Savunma Dairesi, Deprem Dairesi, Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlıklarıdır (Keleş, 2015).

Böylece Türkiye'de yeni bir afet yönetim modeli uygulanmaya konulmuş olup, getirilen bu yeni model ile ilk öncelik "Kriz Yönetimi"nden "Risk Yönetimi"ne verilmiştir (www.afad.gov.tr). Afet'in meydana geldiği yerden yürütülmesi bilindiği üzere zor olacağından belirli bir merkezden yürütülmesi gerekmektedir. Bundan dolayı da AFAD'ın kurulması ve merkezi yönetim tarafından kriz esnasında belirli bir noktadan yürütülmesi afet planlanmasını daha basit hale getirecektir (Turan, 2012).

Genel olarak Bütünleşik Afet Yönetimi Sistemi olarak adlandırılan bu model, afet ve acil durumların yol açtığı zararları önceden tespit ederek önlemeye çalışmak için önlemler almayı, afet ve acil durumların yaşanması durumunda etkili müdahalede bulunarak koordinasyonu sağlamayı, afet ve acil durumların sonrasında iyileştirme çalışması uygulamayı öngörmektedir (www.afad.gov.tr).

AFAD illerde doğrudan valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ve 11 ilde bulunan Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri vasıtasıyla çalışmalarını yürütmektedir.

AFAD, afet ve acil durumlar karşısında günümüzde tek yetkili kurum olmakla beraber, yaşanan afetin ve acil durumun niteliği ve yarattığı sonucun büyüklüğüne göre; Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri

Bakanlığı ve ilgili diğer bakanlıklar ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparak bir nevi şemsiye kurum anlayışıyla faaliyetlerini sürdürmektedir (www.afad.gov.tr).

İl Acil Yardım Teşkilatı: İllerde, valinin veya görevlendireceği vali yardımcısı başkanlığında;

- Belediye Başkanı,
- İl Jandarma Komutanı,
- Emniyet Müdürü,
- Sivil Savunma Müdürü,
- Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürü,
- Bayındırlık ve İskân Müdürü,
- Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü,
- Tarım Müdürü,
- Orman İşletme Müdürü, - Kızılay Temsilcisi,
- Garnizon komutanı veya mahallin en büyük askeri temsilcisinden oluşan İl Kurtarma ve Acil Yardım Komitesi kurulur.

İlçe Acil Yardım Teşkilatı: İlçelerde, kaymakamların başkanlığında - Belediye başkanı, İlçe jandarma komutanı, emniyet amiri/baş komiseri, ilçe savunma müdürü/memuru, mal müdürü, ilçe milli eğitim gençlik ve spor müdürü, bayındırlık ve iskân müdürlüğü temsilcisi, ilçedeki sağlık kuruluşlarından kaymakamlarca belirlenen birinin amiri, kızılây başkanı, Garnizon komutanı veya mahallin en büyük askeri birlik temsilcilerinden oluşan “İlçe Kurtarma ve Yardım Komitesi” kurulur.

3.2 Sivil Toplum Örgütleri (STK)

Ülke çapında afetler sonrası veya öncesi merkezi yönetimin yetişemediği ya da eksik kaldığı zamanında kaliteli ve verimlilik açısından ulaşamadığı afet bölgelerine sivil toplum kuruluşları ulaşmaktadır. Bu sivil toplum kuruluşları en önemli olanlarından bir tanesi gönüllülük esası ile çalışan Kızılay Genel Müdürlüğüdür.

3.2.1 Kızılay Genel Müdürlüğü

Kızılay, doğal afetlere halkın da katkısını sağlayarak, Devletin yardım çalışmalarına destek veren gönüllü bir kuruluştur. Afet yönetim sistemi içerisinde diğer kuruluşlarla koordineli çalışma yürütmektedir. 17 Ağustos 1999 depremi sonrası, yaşanan aksaklıklar nedeniyle büyük tepki gören Kızılay'ın yeniden yapılandırılması

kapsamında 23 Eylül 1999 tarihinde yayımlanan 576 sayılı KHK’de ve 28 Mart 2000 tarih ve 4552 Sayılı Dernekler Yasasında Değişiklik Yapan yasada Kızılay ile ilgili hükümler getirilmiştir (İTÜ AYM, 2003).

Kızılay Genel Müdürlüğünün, kurumun misyonu gereği afetle mücadele konularına öncelik verdiği belirtilmektedir. Marmara depreminden alınan dersler çerçevesinde, Bölge Afet Müdahale ve Lojistik Merkezleri projesinin hayata geçirildiği ifade edilmektedir (www.ntvmsnbc.com. 31Ekim 2014).

Bölge Afet Müdahale ve Lojistik Merkezleri projesi ile “Merkezi” anlayışla, afet müdahale tarzından vazgeçildiği belirtilirken, Türkiye’nin, Kızılay bünyesindeki 250 bin kişilik acil barınma ve acil beslenme kapasiteli stoklarının 8 bölgeye yayıldığı, çadır, battaniye, uyku tulumu, yatak ve acil beslenme stoklarını yenileyen Kızılay’ın, yeni uygulama ile Türkiye’nin herhangi bir yerinde meydana gelecek herhangi bir afete 2 saatte müdahale edebilecek bir organizasyona kavuşturulduğu belirtilmektedir(www.ntvmsnbc.com. 31 Ekim 2014). 8.5.1988 gün 19808 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 88/12777 Sayılı Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik içerisinde Kızılay Derneği Genel Müdürlüğü’nün görevleri belirlenmiştir (Ek 2).

4. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER

Yerel yönetimler kamu yönetimi sözlüğünde yer alan tanımı ile “Merkezi yönetimin dışında, yerel bir topluluğun ortak bir gereksinmesini karşılamak amacı ile oluşturulan, karar organlarını doğrudan halkın seçtiği, demokratik ve özerk bir yönetim kademesi, bir kamusal örgütlenme modelidir” olarak tanımlanır. (Bozkurt; vd.. 2008)

Aynı kavram İl Özel İdaresi, İlçe Belediyesi, Köy gibi belli bir kamu idaresini ya da özelleştirme idaresi toplu konut idaresi gibi kamu kurumunu anlatmak amacıyla da kullanılabilir. Bu bağlamda köy, kent ve il düzeyindeki yerel ortak nitelikli kamu hizmetlerini yürütmek amacıyla oluşturulan kamu idare birimlerine “mahalli idareler” veya “yerel yönetimler” denilmektedir. (Ulusoy; vd.. 2009)

Bu tanımlarla beraber, Türkiye Cumhuriyetinin 1982 Anayasası'nda tanımı belirgin bir şekilde yapılmış ve ayrıntılı bir şekilde yazılmıştır. Buna göre 1982 Anayasası'nın “Mahalli İdareler” başlığını taşıyan 127. maddesi şu şekildedir:

“Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir”.(Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası) Yerel Yönetimler Türkiye Cumhuriyetinde üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar sırası ile İl Özel İdareleri, Köyler ve Belediyelerdir. Bununla beraber belediyelerin nüfus artışı, insan ihtiyaçlarından ve hızlı kentleşme neticesinde büyük kentlerde yeni yönetimler oluşmuştur. Bu yönetim birimlerine de Büyükşehir belediyesi adı verilmiştir.

4.1. Belediye Yönetimi

Belediyeler Türk kamu yönetimi sistemi içinde yaklaşık yüzelli yıllık bir geçmişe sahiptir. Belediye Osmanlı yönetiminden Cumhuriyet'e intikal eden bir yerel yönetim birimidir. 1930 tarihinde kabul edilmiş olan 1580 sayılı belediye kanunu ülke belediyecilik deneyimine önemli katkı sağladıktan ve yetmiş beş yıllık uygulamadan

sonra yerine 3 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı belediye kanununa bırakmıştır. (Eryılmaz, 2011)

Türkiye’de belediyeleri düzenleyen 5393 sayılı belediye kanununun 3. maddesi a bendine göre belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır. Yine aynı madde belediyenin organlarını; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olarak açıklamaktadır. (5393 Sayılı, Belediye Kanunu)

Bir yerleşim biriminde belediye kurulabilmesi için nüfusun en az beş bin olması gerekmektedir. Ayrıca il ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.

Belediye kanununda tanımlanan hemşehri hukukuna göre herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde bulunan veya ilişkisi olan her şahıs belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine, duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür. (5393 Sayılı, Belediye Kanunu)

4.1.1 Belediyelerin Görev, Sorumluluk ve Yetkileri

Belediyelerin görev, sorumluluk ve yetkilerinin belirlenmesinde, genel yetki ilkesi ve yetki ilkesinden hareket edilmiştir. İlgili kanunda belediyenin yetki ve görevleri konu olarak belirtilmiş liste halinde sayılmamıştır. (Eryılmaz, 2011)

Eski belediye kanunu (1580 Sayılı Belediye Kanunu) ile karşılaştırıldığında Belediyelerin yerel hizmet konusundaki yetki ve görevlerinin 5393 sayılı Belediye Kanunu ile artırıldığı söylenebilir. Belediye, salt alt yapıya ilişkin yetki ve görevleri olan bir kuruluş olmaktan çıkarak eğitim, sağlık, sosyal yardım, kültür, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi gibi geniş bir alanda yetkili ve görevli hale getirilmiştir.

Belediyecilikte belediye kurumunu yönetmekten, kenti yönetmeye yönelik bir yapı oluşturulduğu anlaşılmaktadır. (Eryılmaz, 2011)

5393 sayılı kanunun 14 üncü maddesinde "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlığı altında şu hüküm yer almaktadır:

"Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla:

- a. İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.
- b. Okul öncesi eğitim kurumları açabilir; Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır. Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin hızlılığı dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, muhtaç ve dar gelirlilerin durumuna uygun sosyal yardım ve hizmet yöntemleri uygulanır. Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir. (5393 Sayılı, Belediye Kanunu)

İlgili kanunda belediyelere tanınan yetki ve imtiyazların başlıcaları şu şekilde sıralanabilir.(5393 Sayılı, Belediye Kanunu)

- Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.
- Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.
- Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.
- Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.
- Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletletmek.
- Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.
- Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.
- Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletletmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.
- Belediye; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar. Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır. Plânlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak ikinci fıkrada sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapılabilir. Belediye, belediye

sınırları dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilir.

4.1.2 Belediye Organları

Türkiye’de belediye örgütünün yönetimi belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olarak üç organdan oluşur.

4.1.2.1. Belediye Meclisi

Belediye meclisi belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelerden oluşur. (5393 Sayılı, Belediye Kanunu) Her beldenin bir seçim çevresi olduğu belediye meclisi üyelikleri seçimlerinde onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi uygulanır. Son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, her seçim çevresinde seçilecek üye sayısı aşağıdaki usule göre hesaplanır. (5393 Sayılı, Belediye Kanunu)

Asıl ve aynı sayıda yedek üyelik hesaplanır.

Nüfusu 10 000'e kadar olan beldelerde	9
Nüfusu 10 001'den 20 000'e kadar olan beldelerde	11
Nüfusu 20 001'den 50 000'e kadar olan beldelerde	15
Nüfusu 50 001'den 100 000'e kadar olan beldelerde	25
Nüfusu 100 001'den 250 000'e kadar olan beldelerde	31
Nüfusu 250 001'den 500 000'e kadar olan beldelerde	37
Nüfusu 500 001'den 1 000 000'a kadar olan beldelerde	45
Nüfusu 1 000 000'dan fazla olan beldelerde	55

Belediye meclisi, her ayın ilk haftası, önceden kararlaştırdığı günde toplanır. Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi gün, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür. Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla meclis başkanının belediye sınırları içerisinde belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usullere belde halkına duyurulur. Meclis toplantıları açıktır. Belediye başkanı, acil durumlarda lüzum görmesi halinde belediye meclisini bir yılda üç defadan fazla olmamak ve her toplantı bir birleşimi geçmemek üzere toplantıya çağırır. Olağanüstü toplantı çağırısı ve gündem en az üç gün önceden meclis üyelerine yazılı olarak duyurulur ve ayrıca mutat usullerle

ilan edilir. Olağanüstü toplantılarda çağrışı gerektiren konuların dışında hiçbir konu görüşülemez. (5393 Sayılı, Belediye Kanunu)

Belediye meclisinin görev ve yetkilerinin bazıları şunlardır: (5393 Sayılı, Belediye Kanunu)

- Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.
- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmek.
- Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.
- Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.
- İmar plânlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını görüşerek kabul etmek.

4.1.2.2. Belediye Encümeni

Belediyenin yürütme ve danışma organıdır. İlgili kanunun 33. maddesi belediye encümenin oluşturulmasına iki farklı uygulamaya yer vermiştir. Buna göre encümen, belediye başkanının başkanlığında;

1. İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden,
2. Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur.

Belediye encümeni, seçilmiş üyelerden ve birim amirlerinden kurulan karma bir yapıdadır. Üyelerin görev süresi bir yıldır, tekrar seçilebilir veya atanabilirler.(Eryılmaz 2011)

Belediye encümeninin görev ve yetkileri hakkında şunlardan söz etmek mümkündür:

(5393 Sayılı Kanun, Belediye Kanunu)

- Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.
- Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- Öngörülmeven giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.
- Diğer kanunlarda belediye encümenine verilen görevleri yerine getirmek.

4.1.2.3 Belediye Başkanı

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. (5393 Sayılı Kanun, Belediye Kanunu) Başkan belediye sınırları içerisindeki seçmenler tarafından çoğunluk esasına göre tek dereceli olarak beş yıllığına seçilir. (2972 Sayılı, Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun)

Belediye başkanının bazı görev ve yetkileri şunlardır: (5393 Sayılı Kanun, Belediye Kanunu)

- Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek,
- Meclise ve encümene başkanlık etmek.
- Meclis ve encümen kararlarını uygulamak.
- Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek.

4.2 Büyükşehir Belediyesi

1982 anayasasının 127. maddesi büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirilebileceğini hükme bağlamıştır. Anayasanın bu hükmü uyarınca büyük yerleşim yerlerindeki belediye yönetimini yeniden düzenlemek amacı ile Bakanlar Kurulu'na "Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" kabul edildi. Bu KHK'ye göre İstanbul, Ankara ve İzmir kentlerinde büyükşehir belediyesi adıyla anakent belediyeleri kuruldu. Bu KHK'nin ardından 1984 yılında kabul edilen

“3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun” ile büyükşehir belediyeçiliğinin yasal oluşumu tamamlanmıştır. Yirmi yıldan beri uygulanmakta olan 3030 sayılı kanun yerine yerel yönetimler reformu kapsamında hazırlanarak TBMM'de 10 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilen 5216 sayılı büyükşehir belediye kanununa bırakmıştır. Günümüze kadar devam eden süreç içinde Türkiye’de büyükşehir belediye sayısı on altıya ulaşmıştır. 2012 yılına gelindiğinde ise on dört ilde büyükşehir belediyesi kurulmasını hükme bağlayan 6360 sayılı kanun (14.3.2013 tarihli ve 6447 sayılı kanun değişikliği ile) ile büyükşehir belediye sayısı otuz olmuştur.

Büyükşehir belediyesi, sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir. (5216 Sayılı, Büyükşehir Belediyesi Kanunu) Toplam nüfusu 750.000’den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir. Büyükşehir belediyelerinin sınırları, illerin mülki sınırlarıdır. (5216 Sayılı, Büyükşehir Belediyesi Kanunu)

4.2.1 Büyükşehir Belediyesi Görev ve Yetkileri

Büyükşehir belediyesinin görev ve yetkileri 5393 sayılı kanuna tabii olan belediyelere göre daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bunun nedeni belediyeler ile büyükşehir belediyeleri arasında ortaya çıkabilecek görev ve yetki çakışmasını engellemektir. 5216 sayılı kanun büyükşehir belediye yönetiminin görev ve yetkilerine hem alan hem de konu bakımında genişletmiştir. Alan bakımından büyükşehir belediyelerinin görevleri il mülki sınırlara ulaşmış ve böylece bu belediyeler ölçek bakımından büyütülmüştür.

Konu bakımından ele alındığında ise stratejik plan, nazım imar planı, ulaşım ana planı, su ve kanalizasyon, toplu taşımacılık, çevre sağlığı, merkezi ısıtma, itfaiye, yolcu ve yük terminalleri, anayol ve caddelerin yapımı, ağaçlandırma, spor, coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurma, sağlık merkezleri hastaneler, eğitim ve sosyal kültür hizmetleri, tarihi dokuyu koruma gibi ortak kent hizmetleri büyükşehir belediyesinin yetki ve sorumlu olduğu görülmektedir. (Eryılmaz, 2011)

İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç,

gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek, afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri halinde her türlü desteği sağlamak, afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkmak. (5216 Sayılı, Büyükşehir Belediye Kanunu)

Büyükşehir belediyeleri ilçe belediyelerinin imar durumlarını denetlemek ilçe belediyeleri arasındaki ihtilafları çözmek hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve yetkilidir. (Eryılmaz, 2011)

4.2.2 Büyükşehir belediyesi organları

Büyükşehir belediyesi, büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanından meydana gelmektedir.

4.2.2.1 Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir Belediyesi yönetiminde karar organı olan Belediye Meclisi il sınırları içinde oturan seçmenler tarafından ilgili kanuna göre seçilmektedir. Meclis üyelerinin seçiminde 2972 Sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkındaki Kanun'a göre seçilir. Büyükşehir belediye meclisleri belediye hudutları içinde kalan ilçe seçim çevreleri için tespit edilen belediye meclisleri üye sayısının her ilçe için beşte biri alınmak suretiyle bulunacak toplam sayı kadar üyeden teşekkül eder. (2972 Sayılı, Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun)

İlçe belediyeleri başkanları ise büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir. Belediye meclisi karar organı olduğundan dolayı alınan kararlar Vali veya Kaymakama gönderilmeden yürürlüğe giremez. Vali ya da Kaymakam hukuka aykırı gördüğü kararlar için on gün içinde idari yargıya başvurma hakları vardır. (Nuri Tortop vd., 2008)

5216 sayılı kanuna göre büyükşehir belediyesi meclisinin görevleri arasında şunlar yer almaktadır: (Eryılmaz, 2011)

- Büyükşehir belediyesinin plan program ve bütçesini görüşüp karara bağlamak
- Büyükşehir nazım imar planını yapmak
- İlçe belediye meclislerince kabul uygulama imar planları ile bütçeleri tetkik ederek aynen veya değiştirerek kabul etmek.
- İlçe belediyelerince yürütülen hizmetlerde uyum ve koordinasyonu sağlayıcı kararlar almak.
- Meydan, cadde, sokak ve parklara isim vermek
- Hizmetlere ilişkin ücret tarifelerini belirlemek
- Borçlanmaya şirket kurmaya ve mahalli idare birliklerine katılmaya karar vermek vb. şeklinde sıralanabilir.

4.2.2.2 Büyükşehir Belediye Encümeni

Büyükşehir belediye encümeni büyükşehir belediyesi danışma ve yürütme görevini yerine getirmektedir. Belediye meclisinin kendi üyeleri arasında bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile bir genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere her yıl için birim amirleri arasından beş üyeden oluşmaktadır. (5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu)

Büyükşehir belediye encümeninin görev yetki ve sorumlulukları ile ilgili 5216 Sayılı büyükşehir belediyesi kanununda hiçbir hüküm yoktur. 5393 sayılı belediye kanunda ve diğer kanunlarda belirtilen görevler büyükşehir belediye encümeni içinde geçerli durumdadır. (Ulusoy; vd.. 2009)

4.2.2.3 Büyükşehir Belediye Başkanı

Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir il sınırları içindeki seçmenler tarafından ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre doğrudan seçilirler. Büyükşehir belediye başkanı belediye yönetiminin başı ve Büyükşehir belediyesi tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı izin, hastalık veya başka bir sebeple görev başında bulunmadığı hallerde, bu süre içinde kendisine vekâlet etmek üzere, belediye meclisi üyeleri arasından birini başkan vekili olarak görevlendirir. Büyükşehir belediye

başkanının görevlerinin bazıları ilgili sayılı yasaya göre şunlardır: (5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu)

- Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- Büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak.
- Belediye personelini atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek.
- Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.

Büyükşehir belediye başkanları görev sürelerince profesyonel spor kulüplerine başkanlık edemezler. Hiçbir siyasi partinin yönetim ve denetim organı içinde yer alamazlar.

Türkiye cumhuriyetindeki köy, Fransa komün idaresine çok yakın benzerlikler göstermektedir. Bilindiği üzere yerel yönetimlerin alınıp uygulandığı ülke Fransa'dır.

4.3 KÖY

Köyler 1924 yılında çıkartılan 442 sayılı kanunla yenilenmiş ve yerel yönetimlerin ve köylerin tüzel kişiliği meydana çıkmıştır.

Köyün tanımı, 442 sayılı Köy kanununun 1,2 ve 7. maddelerde yer almaktadır. Buna göre köy; ilgili yasanın 1.maddesinde “nüfusu iki binden aşağı yurtlara köy” 2. “maddesinde cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.” ve 7 maddesinde ise; “köy bir yerden bir yere götürülebilen veya

götürülemeyen mallara sahip olan ve işbu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlıktır. Buna (şahsı manevi) denir.” ifadeleri yer almaktadır.

442 sayılı köy kanununda köyün görev ve yetkileri belirtilmiştir. Bu durum “isteğe bağlı” ve “zorunlu” olmak şartıyla iki ayrı kısımda toplanmışlardır. Köylünün mecburi yapması gereken işler 442 sayılı köy kanununun 13. maddesinde yer almakta ve isteğe bağlı işler ise ilgili kanunu 14. Maddesinde yer almaktadır.

Köy idaresi yönetim organları üç şekilde oluşmaktadır. Birincisi ihtiyar meclisidir. İhtiyar heyeti karar organıdır. 2972 sayılı kanuna göre seçilirler. Köy seçim çevresine göre seçilip köyün mecburi ve isteğe bağlı işlerini karara bağlarlar.

Nüfus Sayısı	İhtiyar Meclis Üyesi Sayısı
Nüfusu 1 000'e kadar olan köylerde	8
Nüfusu 1 001'den 2000'e kadar olan köylerde	10
Nüfusu 2 000'den fazla olan köylerde	12

İhtiyar meclisi görevi 442 sayılı kanun 44. maddesinde yer almıştır. İkincisi ise muhtardır. Muhtar köy tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Muhtarın göreceği işler ikiye ayrılır. Devletten gelen işler ve köy işleridir. Merkezi yönetimden gelen görevleri köy halkına duyurur ve ilgili kanundaki görevlerini yapmakla yükümlüdür. Devletten gelen işler ilgili kanunun 36. maddesinde yer alırken göreceği köy işleri ilgili kanunun 37. maddesinde yer almıştır. Son olarak ise köy derneği köy halkının seçilme yaşı gelmiş bütün halkından oluşur. Köy derneği doğrudan demokrasi örneğinde Türkiye de ilk sayılmaktadır.

4.4 İL ÖZEL İDARESİ

Türkiye'nin yerel yönetimler ve kuruluş kanunu bakımından en eski kurumu il özel idarelerdir. İl özel idareleri tüzel kişilik ve kanun olarak ele alındığında yaklaşık 150 yıllık bir geçmişe sahiptir. İl özel idareleri kuruluş kanunu bakımından 1913 yılı tarihinin izlerini taşımaktadır. İl özel idareleri ile ilgili ilk yasal düzenleme 1864 yılında

Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi ile başlamıştır. Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi ile Osmanlı devletinde uzun süredir uygulanmakta olan “eyalet” yönetim sisteminden “vilayet” yönetim sistemine geçiş sağlanmıştır. Fransız yerel yönetim sisteminin vilayet modelini örnek alarak uygulamaya konulan nizamname ile ülke, vilayet, sancak, kaza ve köylere ayrılmıştır. Vilayetin yönetimi valiye, sancağın yönetimi mutasarrıfa kazanın ki ise kaymakama verilmiştir(Ulusoy; vd.. 2009)

Bu dönemde vilayetler için iki türlü meclis oluşturulmuştur. Birincisi “vilayet idare meclisi” ikincisi ise “vilayet umumi meclisi” (il genel meclisi)’dir. Vilayet umumi meclisi bugünkü il genel meclisinin kaynağını ve il özel idarenin oluşumundaki en büyük rolü üstlenmiştir. Vilayeti umumi meclisinin incelediği kararlarda sadece görüş bildirmiş yürütücü nitelikteki kararları alamamıştır. Meclis tarafından alınan kararların yürütücü nitelik taşıması için valinin onayı ile merkezi hükümetin onayı gerekmektedir. Alınan yerel kararlar meclise bağlı ancak uygulama tamamen merkezin elindedir. Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi ilk olarak, imparatorluğun çöküş yıllarına rastlayan döneme denk gelmiş ve çeşitli karışıklıkların ortasında Niş, Silistre ve Vidin eyaletleri Tuna vilayeti adına birleşerek bu illerde uygulanmaya başlamıştır. Tuna vilayetinde yapılan denemenin başarılı olmasından sonra Bosna, Selanik, Halep, Erzurum ve Trablusgarp gibi vilayetlerde uygulanmaya devam edilmiştir. 1870 yılında çıkartılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ise il genel meclislerinin görevlerinin artırılmasına karşın il özel idarelerinin mali özerk ve tüzel kişilikleri hakkında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu bağlamda vilayetler ayrı bir gelir, bütçe ve mal varlığına sahip olamamışlardır. Yukarıda da belirtildiği gibi o dönemdeki il genel meclisleri karar organı değil danışma meclisi niteliğini taşımışlardır.

1876 Kanunu Esasi (Anayasası) ile vilayetlere özerk mahalli idare birimi haline getirmeyi amaçlamıştır. İlgili anayasa vilayetlerde yetki genişliği ve görev ayrımı esasını ele almıştır. 1876 Anayasanın 109. maddesinde “*Vilâyet ve liva ve kaza merkezlerinde olan idare meclisler ile senede bir defa merkezi vilâyette içtima eden Meclisi Umumu azasının sureti intihabı bir kanunu mahsus ile tevsi olunacaktır.*” Bu ifade ile genel meclisin yılda bir defa vilayet merkezinde toplanması ve üye seçimlerinin özel kanunla düzenleyeceği belirtilmiştir. Ayrıca, ilgili anayasanın 110. Maddesinde “*Vilâyet Mecalisi Umumiyesinin vezayifi yapılacak kanunu mahsusunda beyan olunacağı veçhile turuku meabir tanzimi ve itibar sandıklarının teşkili ve sanayi ve ticaret ve felâhatın teshili gibi umuru nafiaya müteallik mevad hakkında ve umuma ait*

maarif ve terbiyenin intişarı yolunda müzakerata şamil olmakla beraber, tekâlif ve mürettebatı miriye'nin sureti tevzi ve istihsalinde ve muamelâtı sairede kavanin ve nizamâtı mevzua ahkâmına muhalif gördükleri ahvalin müteallik olduğu makam ve mevkilere tebliği ile tashih ve ıslahı zımnında arzı iştiha etmek salâhiyetini dahi muhtevi olacaktır.” ibaresinde ise meclisler, yolların tanzimi, itibar sandıklarının teşkili, sanayi ve ticaretin geliştirilmesi, bayındırlık ve eğitimin yaygınlaştırılması konularını görüşüp karar altına alma yetkisi verilmiştir. (Ulusoy; vd.. 2009)

1908'de ikinci meşrutiyetin ilanı ile birlikte II. Abdülhamit'in askıya aldığı 1876 Anayasası yeniden yürürlüğe girmiştir. Vilayetlerle alakalı yetki genişliği (tevsi-i me'zuniyet) ve görev bölüşümü (tefrik-i vezaif) ile ilgili hükümler içeren bir kanun taslağı hemen meclisi mebusuna sunulmuştur. Bu kanun taslağı hakkında mecliste çeşitli tartışmalar yaşanmış ve yerine 1912 yılında tekrara yeni bir taslak hazırlanmıştır. Bu tasarıda vilayetlerin idaresi iki ayrı kısımda belirtilmiştir. (Oktay, 2010) İdare-i Umumiye-i Vilayet (Madde 1-74 il'in genel yönetimi) İdare-i Hususiyeye-i Vilayet (Madde 75-149 İl özel yönetimi) olarak ayrılmıştır. 13 Mart 1913 yılında geçici kanun hükmünde kararname ile yürürlüğe konulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra 1987 yılında 3360 sayılı kanunla yürürlükten kaldırılmıştır. İl özel idarelerinin organları, görevleri ve çalışma esasları 1913 tarihli “İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı” kanunu ile düzenlenmiştir. 1987 yılında çıkartılan 3360 sayılı kanunla, söz konusu “İl Özel İdaresi Kanunu” olarak değiştirilmiştir. Bu kanunla çağın gereksinimleri yakalanmaya çalışılmış ve 1913 yılında çıkartılan kanundan bazı maddelerini iptal ve tadil etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasasının 127. maddesinde, “*Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri*” ifade ederken, farklı bir ifade ile il özel idaresinin yukarıdaki ifadeye göre tanımını yapmak gerekirse İlin ve il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan; idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişilerini ifade etmektedir.

4.4.1 İl Özel İdaresinin Görevleri

5302 sayılı il özel idareleri kanununun 6. maddesinde yer alan il özel idarelerinin görev sorumlulukları belirtilmiştir. İlgili kanunun düzenlenmesi ile 3360 sayılı kanundan farklı olarak il özel idarelerinin görevlerinin çoğu yenilenmiştir. Eski kanunda görevler ve sorumluluklar tek-tek sıralanırken yeni kanunda hizmet alanları yer almıştır. Bilindiği üzere il özel idarelerinin görevleri il sınırları içini kapsamaktadır. 5302 sayılı İl özel idaresi kanununun 3. maddesinde il özel idaresi, “İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini” olarak tanımlanmaktadır. İl özel idareleri kanunla başka kamu kurum ve kuruluşlarına verilmeyen mahalli müşterek nitelikteki görevleri yapmak, kararları almak, alınan kararları uygulamak ve uygulamayı denetlemekle görevlidir. (Nuri Tortop vd., 2008) İl özel idaresinin il sınırları içinde yerine getirilmesi gereken görevleri ve belediye sınırları dışındaki görevleri olarak iki kısımda incelenmesi mümkündür. il özel idarelerinin il sınırları içinde yerine getirmesi gereken görevleri şunlardır.(5302 Sayılı Kanun, İl Özel İdaresi Kanunu)

- Sağlık
- Tarım
- Sanayi ve Ticaret
- İlin çevre düzeni planı
- Bayındırlık ve iskan
- Toprağın korunması
- Erozyonun önlenmesi
- Sosyal hizmet ve yardımlar
- Yoksullara mikro kredi verilmesi
- Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları
- İlk ve orta öğretim kurumlarına arsa temini, binaların yapımı, bakımı ve onarımının sağlanması.

İl özel idarelerinin belediye sınırları dışındaki görevleri ise şunlardır:

- İmar
- Yol su ve kanalizasyon

- Katı atık
- Çevre
- Acil yardım ve kurtarma
- Kültür
- Turizm
- Gençlik ve spor
- Orman köylerinin desteklenmesi
- Ağaçlandırma park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmak.

Yukarıda sıralanan görevleri İl özel idareleri imkan ve tespit edeceği öncelik sırasına göre yürütürler. İlgili kanundaki düzenlemeye göre il özel idaresi görevlerini yerine getirirken uyması gereken öncelik sırası şudur; İl özel idaresinin kaynak durumu, hizmetin önceliği ve hizmetten yararlanacak yörenin gelişmişlik düzeyidir. İl özel idarenin görevleriyle, köy ve belediye görevleri arasında koordinasyonu ve uygulamasında ise valinin koordinasyonunda büyükşehirlerde, büyükşehir belediyeleri diğer illerde ise il belediyesi ve il özel idaresi birlikte uyum içinde beraber çalışır. Her durumda yönetişimi vali sağlar. İl çevre düzeni planını, belediye meclisi ve il genel meclisi tarafından onaylanır. (Nuri Tortop vd., 2008)

4.4.2 İl Özel İdaresinin Yetki ve İmtiyazları

İl özel idareleri 5302 sayılı kanunun 6. maddesinde kendilerine verilen görevleri belirli önceliklerle yerine getirmek zorundadır. Bu bağlamda öncelikleri ise ilgili kanunun 7. maddesinde sayılan bir kısım yetki ve imtiyazlarla donatılmıştır. İl özel idaresinin kanunda sayılan yetkileri ve ayrıcalıklarından bazıları şunlardır:

- Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek.
- Kanunların il özel idaresine verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı yirmi beş milyar Türk Lirasına kadar olan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.

- Özel kanunları gereğince il özel idaresine ait vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak.

İl özel idarelerinin mallarına karşı suç ve kabahat işlemiş olanlar devlet malı (kamu malına) karşı suç işlemiş sayılmaktadırlar. İl özel idarelerinin proje karşılığı borçlanma yolu ile elde edilen gelirleri vergi, resim ve harçlar, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde kullanılan mallar haczedilemez. İl özel idareleri halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırma yapabilirler. (Nuri Tortop vd., 2008)

4.4.3 İl Özel İdaresinin Organları

5302 sayılı il özel idareleri kanunu, il özel idarelerindeki uygulanan Vali, İl Genel Meclisi ve İl encümeni üzerinde değişiklik yapmamıştır. Bu üç organ üzerinden işlemlerin yürütülmesine devam edilmiştir. İlgili kanunda 3360 sayılı kanuna göre bu yönetim organları üzerinde önemli değişiklikler getirmiştir.

4.4.3.1 İl Genel Meclisi

Organlar arasında en önemli düzenleme İl genel meclisinde olmuştur. Yerel seçimlerde ilçe başına seçilen her meclis üyesinden oluşan il genel meclisi daha önce bahsettiğimiz ve 1913 yılındaki vilayet kanunundan itibaren vali tarafından yürütülüyordu. Fakat 1921 anayasasında Vilayet Şurası'nın başkanını kendi üyeleri arasından seçmesi yönünde düzenleme yapılmış ise de bu hüküm uygulamaya geçememişti. İl özel idaresinin başı olan vali aynı zamanda karar organının başı idi. 5302 sayılı kanun ile seçilmiş bir organın merkezi yönetim tarafından atanmış başkanı durumundaki valinin bu konumuna son verilmiş oldu. Yeni kanunla il genel meclisi kendi arasından bir başkan seçecekti.

İl genel meclisi ile ilgili en önemli değişikliklerden birisi ise mutat toplantı süreleri ile ilgili düzenlemelerdi. Eski kanunda, kasım ve mayıs aylarında yılda iki defa toplanırken, yeni kanunda yılda on bir defa toplantı yapmak zorundadır. Bir aylık bölümü ise tatil kısmına ayrılmıştır.

Bunun gereği ise 1982 anayasasının 127. maddesinde yer alan mahalli idarelerinin karar organlarının kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçimle iş başına gelen üyelere oluşacağı ibaresi idi. 2972 sayılı Mahalli idareler ile mahalle muhtarlıkları ve İhtiyar heyetleri seçimi hakkında kanun'da il genel meclis üyelerinin seçimi ilgili maddeye göre; her seçim çevresinde (ilçeden), seçilecek üye sayısı aşağıdaki usule göre

hesaplanır. İl genel meclisi üyelikleri için, son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre: (2972 Sayılı Kanun, Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun)

İl genel meclisi üyelikleri için, son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre:

Nüfusu 25 000'e kadar olan ilçelerde	2
Nüfusu 25 001'den 50 000'e kadar olan ilçelerde	3
Nüfusu 50 001'den 75 000'e kadar olan ilçelerde	4
Nüfusu 75 001'den 100 000'e kadar olan ilçelerde	5

İl Genel Meclisinin bazı önemli görev ve yetkileri arasında şunlar yer almaktadır: (5302 Sayılı Kanun, İl Özel İdaresi Kanunu)

- Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, İl Özel İdaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak,
- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak,
- Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç il çevre düzeni planı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar planlarını görüşmek ve karara bağlamak,
- İl Özel İdaresi adına imtiyaz verilmesine ve İl Özel İdaresi yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına, İl Özel İdaresi'ne ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek,
- Encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek,
- İl Özel İdaresi tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek,
- Yurt içindeki ve yurt dışındaki mahallî idareler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek; diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek,

İl genel meclisinin gündemi meclis başkanı tarafından belirlenmektedir. Genellikle valinin önerdiği hususlarda gündem yapılmaktadır. Meclis üyeleri de il özel idaresine gündem sunabilme yetkisi bulunmaktadır. Üyelerin sundukları gündemler toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulü ile kabul edilir. Karar yeter sayısı üyelerin dörtte birinden az olamaz. Vali, hukuka aykırı gördüğü yedi gün içinde gerekçesi ile birlikte

yeniden görüşülmek üzere il genel meclisine iade edilebilir. Bu süreç içinde iade edilmeyen karar kesinleşmiş sayılır. Valinin veto yetkisinin hukuki çerçeve ile sınırlandırılması, yerindenlik denetimine yol açabilecek tasarruflara karşı bir korumada sağlayacaktır. (Oktay, 2010)

Mecliste komisyonlara dayanan çalışma usulleri 5302 sayılı yasada belli bir düzene kavuşturulmuştur. Meclis çalışmalarında eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu ile plan ve bütçe komisyonunun kurulması zorunlu tutulmaktadır. Bu komisyonların yanında meclisin dönem başı yapılan toplantılarda en az üç ve en fazla beş kişiden oluşan diğer hizmet alanlarına yönelik ihtisas komisyonları da kurabilmektedirler. Kararların oluşum sürecinde çok önemli bir yere sahip olan komisyonların yeni kanunla geniş katılımının olduğu görülmektedir.

4.4.3.2 İl Encümeni

İl encümeni İl özel idaresinin ikinci en önemli organıdır. Danışma yürütme görevini üstlenmektedir. İl encümeni kamu yararı gibi bazı kararları almaktadır. Fakat bu il encümenin karar organı olduğunu göstermez. Bir önceki kanunda il daimi encümeni iken 5302 sayılı kanunda il encümeni olarak değiştirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) 1982 Anayasasının 127.maddesi gereği il encümeninin yürütme organı olarak atanmasında bir sakınca yoktur. 5302 sayılı kanuna göre de il encümenin yürütme organı olması ön görülmektedir.

İl encümeninin oluşumu 5302 sayılı il özel idaresi kanununun 25. maddesine göre “ *İl encümeni valinin başkanlığında, il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.*” (5302 Sayılı Kanun, İl Özel İdaresi Kanunu)

İl genel meclisi çalışma yönetmeliğinin 19. maddesinde ise; meclis mahalli idareler seçiminden sonraki ilk toplantıda kendi üyeleri arasından gizli oyla ilgili kanunda belirtildiği gibi encümen üyesini seçer. Seçilen bu il encümenleri bir yıl süre ile görevlerini icra ederler ve her yıl meclis arasından encümen üyesi seçilir. Görev süresi dolan encümenin seçilmesinde herhangi bir engel yoktur. Encümen üye seçimi nispi çoğunlukla yapılır. Seçilmiş encümen üyesinin herhangi bir nedenle boşalma olması halinde, meclis ilk toplantının ilk birleşiminde kalan süreyi tamamlamak üzere yeni bir encümen üyesi seçer.

İl encümeni meclis içinden seçilebildiği gibi yasada belirtilen ilgili amirleri arasından da seçilir. Birim amirleri 5302 sayılı kanunun 35. maddesinde sayılmıştır. Bu maddeye göre büyükşehir belediyesi olan yerlerde birim amirleri daire başkanı ve müdürlük biçiminde oluşturulmaktadır. Doğal olarak vali tarafından seçilecek olan encümen üyeleri bu birim amirlikleri arasından seçilmektedir. Norm kadroda bulunan hukuk müşaviri de encümen olarak seçilebilmektedir. İl encümenlerinin görev süreleri dolmadan değiştirilmesi mümkündür. Bir idari işlem olduğundan geçerliliği ve geri çekilebilme özelliği bulunmaktadır. Ancak, bu idari işleminin geçerli bir sebebi olmak zorunluluğu vardır. Birim amirlerini, birim amirliklerinden ayrılması veya başka bir nedenden dolayı il encümenliğinin boşalması halinde yeni atanacakların süresini tamamlamak üzere seçilmesi gerekir. (Salihoğlu, 2012) 5302 sayılı kanuna göre il encümenin görevleri şunlardır;

İl encümenin görev ve yetkileri şunlardır: (5302 Sayılı Kanun, İl Özel İdaresi Kanunu)

- Stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek.
- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beş milyar Türk Lirasına kadar olan ihtilafların sulhen halline karar vermek.
- Taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
- Vali tarafından havale edilen konularda görüş bildirmek.

Vali, kanun, tüzük, yönetmelik ve il genel meclisi kararlarına aykırı olduğu encümen kararını, bir sonraki toplantıda tekrar görüşülmesini isteme hakkına sahiptir. Encümen kararına ısrar etmesi durumunda karar kesinleşmektedir. Valinin bu durumda, kesinleşen encümen kararının uygulaması durdurma ve on gün içinde yürütmeyi durdurma talebi ile idari yargıya başvurma hakkı bulunmaktadır. (Oktay, 2010)

4.4.3.3 Vali

İlde devletin temsilcisi olan vali, bununla beraber il özel idaresi tüzel kişiliğinin temsilcisi ve yürütme organı sıfatını taşımaktadır. İl genel meclisinin başkanı olan vali 5302 sayılı kanunla bu görevine son verilmiştir. Valinin vereceği hususlar gündemi belirlemektedir. Valinin il encümenine başkanlık yapması bir önceki kanunda olduğu

gibi devam etmektedir. Valinin alışmaları il genel meclisi ve il encümeni tarafından denetlenmektedir. Vali bir önceki faaliyet raporunu il encümenine incelettikten sonra mart ayı toplantısında meclise sunar. Mecliste görüşmeler sonucunda bir önceki yıla ait rapor onaylanır veya reddedilir. (Ulusoy; vd.. 2009) İl özel idaresi yerel yönetimler kapsamında özerk bir yapıya sahip olduğundan dolayı anayasanın 127. maddesi gereği sadece karar organların seçimlerle görev başına gelebileceği vurgulanmaktadır. Karar organı zaten 5302 sayılı kanuna göre seçimle görev başına gelmektedir. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde vali atama ile görev başına gelebilir. 5302 sayılı il özel idaresi kanununa göre valinin görev ve yetkileri şunlardır; (5302 Sayılı Kanun, İl Özel İdaresi Kanunu)

- İl özel idaresi teşkilâtının en üst amiri olarak il özel idaresi teşkilâtını sevk ve idare etmek, il özel idaresinin hak ve menfaatlerini korumak.
- İl özel idaresini stratejik plana uygun olarak yönetmek, il özel idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresi faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- İl özel idaresini devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.

Vali görev ve yetkilerinden bazılarını uygun gördüğü takdirde vali yardımcılara, yöneticilik sıfatı bulunan il özel idaresi görevlilerine ve ilçe kaymakamlarına devredebilir. Vali 5032 sayılı kanunda il özel idaresini stratejik plana uygun olarak yönetmek, kurumsal stratejileri uygulamak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresi faaliyetlerinin ve personelin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak gibi yeni görevler yüklenmiştir. (Oktay, 2010)

4.5 BAZI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN AFET PLANLAMALARI

Türkiye Cumhuriyetinde 30 tane büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Bu büyükşehir belediyelerinden İstanbul büyükşehir belediyesi, İzmir büyükşehir belediyesi ve Van büyükşehir belediyesi afet planları ve afet ile ilgili çalışmalarına değinilecektir.

4.5.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Afet ve Acil Durum Planı

Plan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi birimleri ve ilgili kurumlar arasında işbirliği ile koordinasyonu sağlamak üzere acil durum servislerinin kuruluşlarını, görevlerini ve çalışma esaslarını düzenlemektedir.

Planda yer alan birimler intranet üzerinden periyodik olarak kendilerine ait plan verilerini güncellemekte, güncellemeler Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM) tarafından takip edilmekte ve ana rapora işlenmektedir.

4.5.1.2 Dinamik Deprem Hasar Kayıp Sistemi- ELER

2011 yılında Avrupa Birliği 6. Çerçeve Programı NERIES Projesi kapsamında, depremde yapıların hasar görebilirliği ve kayıplar konusunda bir araştırma projesi yapılmıştır. 2011 yılında tamamlanan bu projenin yürütücülüğünü Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi yapmıştır. ELER programı olarak adlandırılan sonuç ürün, örnek verileri ve dokümantasyonu ile birlikte web sayfasında kullanıcılara sunulmuştur. Bu program ile deprem sonrası can kaybı, yaralı sayısı, hasar kaybı analizleri yapılabilmektedir.

İSTKA'nın yürütmüş olduğu 2012 Yılı Afetlere Hazırlık Mali Destek programı kapsamında büyükşehir belediyesi tarafından yapılan projede, masaüstü bir yazılım olan ELER programı web tabanlı ve açık kaynak kodlu hale getirilerek veri giriş arayüzleri ile güncellenebilir olması sağlanmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi birimleri ve ilgili kurumlar proje ile analizde kullanılacak verileri güncelleyebilmekte ve senaryo depremlere göre risk analizleri yapabilmektedir. Proje sonucunda;

- Deprem olduğu andan hemen sonra program otomatik olarak çalışabilir duruma gelmiş ve 10 dakika içerisinde can kaybı, yaralı sayısı ve hasar analizini yapabilmektedir.
- 5 seviyeli (tamamen, ağır, orta, hafif, hasarsız) yapı hasar analizi yapılabilmektedir.
- Proje için gerekli olan veriler toplanıp düzenlenerek, afet veri tabanı tasarımı oluşturulmuş hale gelmiştir.
- Üretilen risk analizleri ve afet planları, web üzerinden paylaşılabilir, sorgulanabilir ve sınıflandırılabilir hale getirilmiştir.

- İstanbul Bölgesinde, deprem riskine karşı güncellenebilir risk analizi altyapısı kurularak, dinamik afet planı ile deprem sonrası en kısa sürede, hasar dağılımı, can kayıpları belirlenerek etkin müdahale altyapısı sağlanmıştır.
- İBB, AKOM, Afet ve Acil Durum Planı için risk analizlerinin güncellenebilir, paylaşılabilir altyapısı kurulmuştur.
- Deprem sonrası araziden gelen veriler ile analiz sonucu kıyaslanarak, hasarın yayılımı, şiddeti belirlenerek, en uygun afet planı devreye alınacaktır.
- Değişen verilere bağlı olarak, deprem sonucu oluşan risk değişimleri görülebilmektedir.
- Mevcut risklere (yangın, sel vb.) bağlı olarak, deprem risk analiz sonuçları beraber izlenebilmektedir.
- Deprem hasarları ile paralel gelişebilecek, diğer riskler ve potansiyel unsurların analiz sonuçları ve veri tipleri amacı doğrultusunda renklendirilerek, daha üst seviyeli afet planı altyapısına destek sağlanmıştır.
- ELER yazılımının sonuçları, en doğru afet planı çalışmalarına göre önceden kurgulanarak, deprem sonrası etkin müdahale sağlanabilecektir. ELER yazılımından tam anlamıyla faydalanabilmek için yapılacak ek çalışmalar, web tabanlı ve açık kaynak kodlu olacağı için, diğer kurum ve nihai yararlanıcılar projeden faydalanabilecek ve söz konusu projenin ileriye yönelik geliştirilmesi mümkün olacaktır.
- Taşkın Erken Uyarı Sistemi (TEUS), 2009 yılında İstanbul'da yaşanan sel felaketi sonrası İstanbul Büyükşehir Belediyesi, AKOM ve İSKİ tarafından kuvvetli yağışlar neticesinde oluşan sel ve taşkınlar sonucunda meydana gelebilecek can ve mal kayıplarının en aza indirilmesi amacıyla yönelik kurulmuştur.
- TEUS, meteorolojik uydu ve radar verileri, hava tahmin modelleri, akım gözlem istasyonları verileri vb. birçok veriyi kullanarak taşkın hesabı yapmakta ve olası bir taşkını 1 ila 3 saat öncesinden derenin hangi noktasında taşacağı bilgisi ile birlikte ilgililere iletmektedir.
- İstanbul'da 5 dere üzerine pilot proje olarak kurulan TEUS' un İstanbul genelinde şehir içinde kalmış derelere uygulanması için İSKİ ile ortak çalışmalar devam etmektedir.

4.5.1.3 Buzlanma Erken Uyarı Sistemi- BEUS

İstanbul'da yağış ve buzlanmanın ulaşım ağı üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için kritik güzergâhlara 28 adet Buzlanma Erken Uyarı Sistemi (BEUS) kurulmuştur. Sistem ile;

- Anlık yol ve hava durumu bilgilerinin DMS (Değişken Mesaj Sistemi), SMS ve İBB Trafik Yoğunluk haritasından vatandaşlara iletilmekte,
- Ana ulaşım ağlarında oluşabilecek yağış ve buzlanmaların olumsuz etkilerini engellemek için, erken buzlanma zamanı ve kalınlığı tahmini ile yağış miktarı tespiti yapılmakta,
- Buzlanma zamanı ve kar kalınlığı 3 saat öncesinden tahmin edilerek kar küreme araçlarının, buzlanma tahmin edilen bölgeye daha hızlı yönlendirilmeleri ve erken müdahaleleri sağlanmaktadır.

4.5.1.4 Eğitim Çalışmaları

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı Eğitim Müdürlüğü ile İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde İstanbul genelinde her yıl eğitim verilecek 50 ortaokul belirlenmektedir. Eğitim verilecek her okuldan 50'şer öğrenciye eğitim sezonu boyunca haftada 2 gün belirlenen tarihlerde Afet Koordinasyon Merkezinde (AKOM) "Afetlerden Korunma Eğitimi" verilmektedir.

Eğitimlerde güvenli yaşam bilinci oluşturularak, bireylerin ve toplumların her türlü doğal ve teknolojik afet karşısında hazırlıklı, bilgili ve donanımlı olmaları amaçlanmaktadır. Eğitimler 2005-2006 Eğitim-Öğretim sezonundan bu yana her yıl devam etmektedir.

AKOM'un uzman personelinin eğitmenliğinde;

- Deprem,
- Yangın,
- Parlama- Patlama,
- Rüzgârlar- Fırtınalar- Kasırgalar,
- Kar Fırtınası- Çığ,
- Gök Gürültülü Sağanak Yağışlar- Seller,
- Heyelanlar -Çamur Akıntıları,

- Sıcak Hava Dalgaları

konularında eğitim verilmektedir.

AKOM tarafından eğitim verilecek ortaokullar, eğitim sezonu öncesinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı Eğitim Müdürlüğü ile İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından belirlenmektedir.

4.5.2 İzmir Büyükşehir Belediyesi Afet ve Acil Durum Planlaması

İtfaiye Daire Başkanlığı tarafından halkın can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla, itfaiye ve AKS (Acil Kurtarma Servisi) 110 hizmetlerimizin etkin ve süratli bir şekilde yürütülebilmesi için tam donanımlı araç-gereç ve malzemelere sahip olarak bunları kullanabilen bilinçli ve eğitilmiş personellerin olaylara daha etkin ve bilinçli bir şekilde müdahale edebilmelerini ve İzmir halkının afet öncesi, afet anı ve afet sonrası yapmaları gerekenleri bilmeleri için okullar ile işbirliği eğitimlerin düzenlenmesini sağlamıştır.

İtfaiye Dairesi Başkanlığı: 2014 yılı içerisinde 16 öğretmen ve mobil eğitim sistemi ile 678 personele hizmet içi eğitim, 214 okuldan toplam 26.347 öğrenci ve öğretmene temel afet bilinci eğitimi, 572 adet kamu ve özel sektör personeline (12.665 kişi) temel yangın ve yangın güvenliği eğitimi, halk ve gönüllü eğitimleri kapsamında 337 kişiye temel afet bilinci eğitimi, diğer il ve ilçelerden gelen 4 itfaiye personeline temel itfaiyecilik eğitimi verilmiştir.

İtfaiye Dairesi Başkanlığı: 2014 yılı içerisinde 16 öğretmen ve mobil eğitim sistemi ile 678 personele hizmet içi eğitim, 214 okuldan toplam 26.347 öğrenci ve öğretmene temel afet bilinci eğitimi, 572 adet kamu ve özel sektör personeline (12.665 kişi) temel yangın ve yangın güvenliği eğitimi, halk ve gönüllü eğitimleri kapsamında 337 kişiye temel afet bilinci eğitimi, diğer il ve ilçelerden gelen 4 itfaiye personeline temel itfaiyecilik eğitimi verilmiştir.

2014 yılı boyunca 214 adet okula ve 93 adet kamu kurumuna ücretsiz eğitim verilmiş, bunun yanı sıra ücretli eğitimlerden toplam 648.615 TL gelir elde edilmiştir. Yeni çıkan yasalar doğrultusunda kamu kurumları ve özel kurumlar yangın güvenlik önlemleri ve tedbirleri konusunda yangın eğitimlerine daha fazla önem göstermeye başlamıştır.

İlerleyen dönemlerde Yangın ve Doğal Afet Eğitim Merkezi'ndeki mevcut simülasyonların yenilenmesi, gezici simülasyon aracı alınarak yangın ve temel afet bilinci eğitimlerinin yerel halka daha kaliteli ve etkili sunulması hedeflenmektedir.

İtfaiye teşkilatının insan kaynağından sonraki en önemli yapı taşı olan araç gereç ve teçhizatlarının faaliyet oranının yükseltilmesi kapsamında Işık kent İtfaiye Bakım Onarım Tesisleri hizmet üretmeye başlayarak 601 araç ve 15 adet motopomp arızasına müdahale etmiştir.

2014 yılında itfaiye hizmetlerinin eksiksiz yürütülmesinde kullanılan araç gerecin, tüm önleyici onarımların ve arıza onarımlarının yapılabileceği kapasitedeki modern itfaiye bakım onarım tesislerinin yapımı için gerekli girişimler başlatılmış olup henüz proje aşamasındadır. İlerleyen dönemlerde ekipleri daha da kuvvetlendirmek ve arızalara daha hızlı ve etkin bir şekilde müdahale etmek hedeflenmektedir.

2014 yılı içerisinde 9 adet kontrol ve denetçi ekip içerisinde yer alan 42 personel ile yangın önleme uygulamaları kapsamında 7.728 adet işyeri denetlenmiştir. İtfaiye uygunluk raporu verilen işyeri sayısı 7.331'dir. Valilik oluru ile teşkil edilen eğitim ve sağlık tesislerinin yangın önlemlerinin denetlenmesini amaçlayan komisyonlar ile 40 tesisin denetimi yapılmıştır.

İlerleyen yıllarda genişleyen hizmet alanına (il mülki sınırı) uygun organizasyon şemasının oluşturularak hayata geçirilmesi, başvuru sahiplerinin merkez hizmet binasına gelmesini önleyecek dış birimlerin kurulması, ayrıca ilçe belediyelerine, organize sanayi bölgelerine, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, İl Sağlık Müdürlüğü'ne ve Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne yapılan açma ve çalışma ruhsatı başvurularının online olarak iletilmesini amaçlayan projenin hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Yönetim ve iletişim sistemleri kapsamında hazırlıklara başlanmıştır.

Deprem ekiplerinin acil durumlarda lojistik desteğini sağlayacak deprem konteynırları düzenlenmiş, herhangi bir depreme müdahale kapsamında toplanma sürelerini tespit edebilmek amacıyla deprem toplanma tatbikatı gerçekleştirilmiştir. KBRN ekiplerine kapalı devre solunum cihazı, korunma elbiselerinin kullanımı ve bakımı hakkında eğitim verilmiştir. Kimyasal yangınlarla mücadele kapsamında "Tehlikeli Maddeleri Tanıma Rehberi" kitabı hazırlanmış ve personellere dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

2014 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi Afet Müdahale Planı yeni yapılanmaya uygun olarak İzmir Afet Müdahale Planı (İzamp) ile uyumlu hale getirilerek

güncellenmiştir. İzamp kapsamında, İzmir Büyükşehir Belediyesi adına destek çözüm ortağı olarak hizmet grubu toplantılarına katılım sağlanmıştır.

2014 yılı için, dağda arama kurtarma, suda arama kurtarma, deprem ekipleri ve KBRN hazırlık ekiplerinin yıllık eğitim programları oluşturulmuştur. Bu ekiplere alınacak malzemeler ve araçlar için teknik şartname çalışmaları yapılmış, araç alımlarının satın alma süreçlerini takip edebilmek amacıyla takip cetveli oluşturulmuştur.

İlerleyen dönemlerde yeni kumlan suda arama kurtarma ekibi, dağda arama kurtarma ekibi, deprem ekipleri ve KBRN (Kimyasal Biyolojik Radyasyon ve Nükleer) ekipleri personellerinin uzmanlaşmasını sağlamak amacıyla eğitim çalışmaları yapmak, bu ekipler için suda arama kurtarma botu, dağda arama kurtarma aracı, KBRN dekontaminasyon aracı, afet iskân aracı satın alımını gerçekleştirmek, Toros. Torbalı ve Aliğa bölgelerine itfaiye eğitim platformlarını kurmak, İzmir'de aile deprem bilincini oluşturmak ve İtfaiye Mini Çocuk Kulübü'nü kurmak planlanmaktadır. Yeni İtfaiye Binalarının Yapılması Dünya standartlarına göre olaylara erken ulaşma ve etkin müdahale edilmesini sağlamak ve yangına ulaşım süresini kısaltarak can ve mal kaybını en aza indirebilmektir.

4.5.3 Van Depremi Sonrası Hasar Durumları ve Büyükşehir Belediyesi Afet ve Acil Durum Planlaması

Van depremi sonrasında çoğu köylerde ağır hasarlar oluşur. Oluşan bu hasarlar sonucunda Van Büyükşehir Belediyesinin yapmış olduğu durum tespitleri ve daha sonra almış olduğu tedbirlere yer verilecektir.

4.1.5.3 Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Dairesi Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönetmeliği

Bu Yönetmeliğin amacı; Van Büyükşehir Belediyesi Deprem Risk Yönetimi Ve Kentsel İyileştirme Dairesi Başkanlığı ve bağlı şube müdürlüklerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. Bu yönetmelik, 10/07/2004 tarihli ve 5216 sayılı 1 Büyükşehir Belediyesi Kanunu, On üç İlçe Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 12/11/2012 Tarihli 6360 Sayılı Kanun ve 5393 sayılı Belediye Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Dairesi Başkanlığı ve alt birimlerin

Görevleri; Deprem ve Zemin İnceleme Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları; Kentleşme, Planlama ve her türlü yapılaşmayla ilişkili olan zemin yapısını, depremsellik ve afet durumunu, arazi şartlarını ortaya koymak ve planlama kademelerine veriler hazırlamak, mikro bölgeleme, jeolojik, jeofizik (sismolojik) ve jeoteknik açıdan incelemeler yapmak veya yaptırmak önerilerde bulunmak ve teknolojiye dayalı aletsel laboratuvar çalışmaları yapmak veya yaptırmak.

Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde Deprem ve Afet Master planı hazırlamak, deprem ve zemin inceleme amaçlı rapor, etüt, harita, plan ve proje yapmak, yaptırmak, yürütmek ve geliştirmek.

Deprem ve Afet Master Plan kapsamında, Van Büyükşehir Belediyesi'nin Afet ve Risk Yönetim stratejisi ve eylem planlarını belirlemek, bu eylem planlarının uygulanması için valilik, ilçe belediyeleri ve İtfaiye Daire Başkanlığı (AFKOM Afet Koordinasyon Merkezi) gibi kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlamak.

Büyükşehir Belediye sınırlarında, imar planlarının yapılması ve revize edilmesine yönelik yerleşime uygunluk amaçlı jeolojik, jeofizik ve jeoteknik çalışmaları yapmak veya yaptırmak.

Zemin hareketleri, deprem, afet tehlike ve risklerine yönelik olarak kamu kurum ve kuruluşları yanında, üniversite ve diğer bilimsel kurumlarla işbirliği yaparak; plan, proje, uygulama, araştırma, inceleme, geliştirme, izleme ve değerlendirme çalışmalarını yürütmek.

Büyükşehir Belediye yatırımlarının bina, yol, köprü, tünel, doğalgaz geçiş güzergâhları vb. yatırımlarının zemin araştırmalarını yapmak veya yaptırmak ve mevcut kanun ve genelgeler doğrultusunda gerektiğinde zemin etüt raporlarını onaylamak.

Belediyelerden, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından, özel veya tüzel kişilerden gelen ve imar planlarına esas olarak hazırlanmış yerleşime uygunluk, jeolojik, jeofizik ve jeoteknik inceleme raporları hakkında görüş vermek kentsel risklerin belirlenmesi, afet tehlike ve risk haritalarının oluşturulması konularında çalışmalar yapmak veya yaptırmak. Deprem bilincinin gelişmesine yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde, panel, bilgi şöleni, konferans, seminer vb. etkinlikler düzenlemek, depremle ilgili bilgilendirici kitapçık, broşürler ve eğitim malzemeleri yapmak veya yaptırmak,

İlçe Belediyelerinin imar planları ve parsel bazında zemin etüt raporlarına yönelik yapacağı araştırmalarda standart belirlemek.

Görev, yetki ve sorumluluk alanı içerisine giren konularda CBS (Coğrafi Bilgi Sistemi) veri tabanının oluşturulması, sayısallaştırmaların gerçekleştirilmesi amacıyla çalışmalar

yapmak veya yaptırmak. Mikro bölgeleme, jeolojik ve Jeoteknik Etüt çalışmalarını yapmak veya yaptırmak. Van Büyükşehir Belediyesi Afet Koordinasyon Merkezi ile koordineli çalışmak ve çalışmalara destek veri üretimini sağlamak.

Bina ve zemin hareketlerinin deprem davranışlarını tehlike ve risklerin izlenmesine yönelik ivmeölçer cihazları ile yerel sismik ağ kurularak jeofizik (sismolojik) çalışmalar yapmak veya yaptırmak, mevcut veya muhtemel kütle hareketlerine yönelik çalışmaları yapmak veya yaptırmak. Görev alanı kapsamında yapılacak danışmanlık ve hizmet ihaleleri ile ilgili tüm evrakları hazırlayıp ihale birimine sunmak. İlçe Belediyelerinden ilgili mühendisi olmayan belediyelere ait parsel bazındaki zemin etüt raporlarını incelemek ve onaylamak. Görev alanına giren konularda ilçe Belediyelerini denetleme yetkisini kullanmak. Üstü tarafından verilecek benzer nitelikli diğer görevleri yerine getirmek.

4.5.4 Van depremi raporu

23 Ekim Van depreminde, en çok yıkımın yaşandığı Van merkez köylerinin kerpiç evli alanları oldu. Bu bölgelerdeki yapılaşmaların temelini oluşturan "Kerpiç Evler" kavramının her yerde her şekilde yapılabilmesinin nedeni olarak bu yıkımlar gerçekleşmiştir. Van ilinde merkez ilçesinde toplam nüfusu; 70.957, Hane sayısı; 10.735, oturulamaz ev sayısı; 5.571, dağıtılan çadır sayısı; 6.072, dağıtılan Konteynir sayısı; 1.722 ve toplamda 92 köy ve 28 mezra bulunmaktadır. Depremin yaşandığı 23 Ekim 2011 tarihinde hemen sonra, Merkez İl Genel Meclis Üyeleri olarak, kendi İmkânlarımızla, nerede ve ne şekilde can kayıpları, yıkımların gerçekleştiği araştırılması telefonlar üzerinden ulaşılmaya çalışıldı, 24 Ekim 2011 tarihinde ise gün ışınlarının aydınlanması ile birlikte köylere yoğun bir şekilde ulaşılmaya çalışıldı.

Van merkez köylerde, kerpiç evler diye nitelediğimiz yapılaşmalar, yoğunlaşmalar ve nüfus yığılmaları ile deprem sonrası ortaya çıkan felaket, bir suç zincirinin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Halkımız sağlıksız koşullarda ve sosyal, psikolojik sorunlarıyla baş başa yaşamaktadırlar. Bir kaç göstermelik "örnek" çadır kent dışında yaşam koşulları son derece yetersizdir. 23.10.2011 tarihinde saat 13.50 sıralarında Van ilinde meydana gelen 7,2 büyüklüğündeki depremin ardından, *merkeze bağlı köylerde* 69, kişi hayatını yitirmiştir. Yapılan çalışmaların ardından, milletvekilleri ile deprem bölgesindeki köyler de ziyaret edilmiştir. 02.11.2011 tarih itibari ile 7 köye gidilmediği, ancak yardımların yapıldığı anlaşılmıştır.

Van merkez köylerde ölen vatandaşlar:

• Dağönü (Ereni)	:16
• Güveçli (Koçeri)	:15
• Dibekdüzü (Arawang)	:10
• Alaköy	:9
• Arsı (Almeşat)	:2
• Yaylıyaka (Adır)	:2
• Kumluca (Norşin)	:1
• Adıgüzel	:1
• Yemlice (Zorava)	:1
• Gedikbulak (Canik)	:12
TOPLAM	:69

Van Merkezde Gidilmeyen Köyler

- Akçift (Ağçut)
- Alaköy
- Kalecik
- Sağlamtaş (Ekice)
- Taşkonak (Kasrik)

YEMLİCE (Zorava) (Az hasarlı) köyde 76 hane vardır. Nüfusu; 509, deprem sonrası, 50 adet çadır, 50 adet konteynır gelmiş, 1 yurttaşımız hayatını kaybetmiştir. 6 koyun 1 sığır telef olmuş. Bazı evler yıkılmış, bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Kuru gıda
- Katalitik Soba
- Çadır

Planlama: Hasarlı evlerin bakım-onarımının yapılması, bir belediyenin yardımı ile İçme suyu sorununun çözülmesi ve yıkılan evlerin yerine kışa dayanıklı, prefabrik evlerin inşa edilmesi.

HIDIR (Az hasarlı) köyde 108 hane vardır. Nüfusu; 635, deprem sonrası, 80 adet çadır, 110 adet konteynır gelmiş, 12 koyun 9 sığır telef olmuş. 10 Adet evde ağır hasarlı, bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Kuru gıda
- Kömür ve Odun

planlama: Hasarlı evlerin bakım-onarımının yapılması, bir belediyenin yardımı ile yıkılan evlerin yerine kışa dayanıklı, prefabrik evlerin inşa edilmesi.

OCAKLI (Kom) (Az hasarlı) köyde 93 hane vardır. Nüfusu; 589, deprem sonrası, 28 adet çadır, 20 adet konteynır gelmiş, 2 Adet ev ağır hasarlı, bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Kuru gıda
- Battaniye

Planlama: Hasarlı evlerin bakım-onarımının yapılması, bir belediyenin yardımı ile yıkılan evlerin yerine kışa dayanıklı, prefabrik evlerin inşa edilmesi.

AKÇAÖREN (Az hasarlı) köyde 74 hane vardır. Nüfusu; 516, deprem sonrası, 60 adet çadır, gelmiş, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. 10 Adet ev yıkılmış. Bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Kuru gıda
- Battaniye
- Hayvan Barınağı
- Tandır evi
- Prefabrik Evler

Planlama: Acilen bir belediyenin öncülüğünde, prefabrik evlerin yapılması (Kardeş Köy) oluşturulması,

ADIGÜZEL (Adgozel) (Az Hasarlı) köyde 152 hane vardır. Nüfusu; 840, deprem sonrası, 30 adet çadır, 100 adet konteynır gelmiş, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. 20 Adet konteynır verilmiş. 12 Adet ev yıkılmış. 20 evde oturulamaz hasar var. 1 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Kuru gıda
- Battaniye-Giyim
- Hayvan Barınağı
- Tandır evi
- Prefabrik Evler
- Su ve Elektrik sorunu yaşanmakta

Planlama: Acilen bir belediyenin öncülüğünde, prefabrik evlerin yapılması (Kardeş Köy) oluşturulması,

KOÇKÖYÜ-HİWİ ve KIZILBULAK MEZRASI (Çok Hasarlı) Köyde 62 hane vardır. Nüfusu; 296, deprem sonrası, 52 adet çadır, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. 20 adet ev yıkılmış. Bazı evler az hasarlı, köyde dul ve yaşlı yatalak 3 vatandaşımız bulunmakta, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Kuru gıda
- Battaniye
- Hayvan Barınağı
- Tandır evi (Saçlı tüp)
- Samanlık
- Prefabrik Evler

Planlama: Acilen bir belediyenin öncülüğünde, prefabrik evlerin yapılması (Kardeş Köy) oluşturulması,

SATİBEYKÖYÜ (Az Hasarlı) Köyde 28 hane vardır. Nüfusu; 138, deprem sonrası, 50 adet çadır, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. Köyde samanlık ve hayvan barınaklarının kullanılamaz bir durumda olduğu gözlemlendi. 20 adet ev yıkılmış. Bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Kuru gıda
- Battaniye
- Hayvan Barınağı
- Tandır evi (Saçlı tüp)
- Samanlık
- Prefabrik Evler

Planlama: Verilen çadırların yerine Kışa dönük çadırların verilmesi uygun olacaktır.

DİLİMLİ (XİREŞİK) (Az Hasarlı) Köyde 139 hane vardır. Nüfusu; 866, deprem sonrası, 30 adet çadır, 40 adet konteynır gelmiş, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca 40 konteynır verilmiş, Köyde 80 adet samanlık ve hayvan barınaklarının kullanılamaz bir durumda olduğu gözlemlendi. 10 adet ev yıkılmış. Bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Kuru gıda
- Battaniye
- Hayvan Barınağı
- Tandır evi (Saçlı tüp)
- Samanlık
- Prefabrik Evler

Planlama: Verilen çadırların yerine kışa dönük çadırların verilmesi uygun olacaktır.

KOLSATAN (Az Hasarlı) Köyde 30 hane vardır. Nüfusu; 189, deprem sonrası, 36 adet çadır verilmiş, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. Köyde samanlık ve hayvan barınaklarının kullanılamaz bir durumda olduğu gözlemlendi. 7 adet ev yıkılmış. Bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Kuru gıda
- Hayvan Barınağı
- Tandır evi (Saçlı tüp)
- Samanlık
- Prefabrik Evler

Planlama: Köyde acilen sağlık ekibine ihtiyaç duyulmaktadır. Verilen çadırların yerine kışa dönük çadırların verilmesi uygun olacaktır.

KASIMOĞLU (Az Hasarlı) Köyde 124 hane vardır. Nüfusu; 570, deprem sonrası, 129 adet çadır, 40 adet konteynır gelmiş, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. 15 konteynır verilmiş, köyde samanlık ve hayvan barınaklarının kullanılamaz bir durumda olduğu gözlemlendi. 20 adet ev tamamen yıkılmış. Bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Hayvan Barınağı
- Tandır evi
- Samanlık
- Prefabrik Evler
- Kışlık Çadır

Planlama: Verilen çadırların yerine kışa dönük çadırların verilmesi uygun olacaktır.

YENİKÖŞK (Az Hasarlı) Köyde 58 hane vardır. Nüfusu; 418, deprem sonrası, 45 adet çadır verilmiş, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. Köyde samanlık ve hayvan barınaklarının kullanılamaz bir durumda olduğu gözlemlendi. 4 adet tamamen ev yıkılmış. Bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Hayvan Barınağı
- Tandır evi
- Samanlık
- Prefabrik Evler
- Battaniye- kuru gıda

Planlama: Verilen çadırların yerine kışa dönük çadırların verilmesi uygun olacaktır.

PİRGARİP (XANEĞE) (Az Hasarlı) Köyde 85 hane vardır. Nüfusu; 772, deprem sonrası, 65 adet çadır, 80 adet konteynır gelmiş, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. Köyde samanlık ve hayvan barınaklarının kullanılamaz bir durumda olduğu gözlemlendi. 55 adet tamamen evler yıkılmış. Bazı evler az hasarlı, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Hayvan Barınağı
- Tandır evi
- Samanlık
- Prefabrik Evler
- Battaniye- kuru gıda
- Hazır Mutfak
- Kuru Gıda
- Kömür Sobası
- Kömür
- Un

Planlama: Acilen bir belediyenin öncülüğünde, prefabrik evlerin yapılması (Kardeş Köy) oluşturulması,

MEYDANCIK (Az Hasarlı) Köyde 50 hane vardır. Nüfusu; 193, deprem sonrası, 21 çadır verilmiş, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. Köyde samanlık ve hayvan barınaklarının kullanılamaz bir durumda olduğu gözlemlendi. Evlerin tamamı oturulamaz halde, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Hayvan Barınağı
- Tandır evi
- Samanlık
- Battaniye- kuru gıda
- Kuru Gıda
- Kömür Sobası
- Kömür

Planlama: Prefabrik evlerin yapılması uygundur.

DEĞİRMENÖZÜ (Erdewıs) (Az Hasarlı) Köyde 32 hane vardır. Nüfusu; 267, deprem sonrası, 24 adet çadır, 10 adet konteynır gelmiş, ancak verilen çadırların kışa dayanıklı olmadığından acilen prefabrik evlere ihtiyaç duyulmaktadır. 10 konteynır verilmiş, deprem sonrası İl Genel Meclis Üyeleri olarak köy ziyareti gerçekleştirildi.

İhtiyaçlar:

- Tandır evi
- Battaniye- kuru gıda
- Katalitik Soba
-

Planlama: Prefabrik evlerin yapılması uygundur.

4.6 Doğal Afetlerde Mahalli İdareler

Mahalli İdareler Türkiye’de yakın bir geçmişe dayanmakta ve genç bir yapı şeklinde devam etmektedir. Türkiye’de mahalli idareler alanında çeşitli reformlar yapılmış ve kanunlarda düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de mahalli idare birimi olarak Belediyeler, İl özel İdareleri ve Köy’ler 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasasınının 127. maddesinde yer almaktadır. Son yapılan reformlarda belediyeler, il özel idareler ve büyükşehir belediyelerinin kanunları tamamen değiştirilmiş ve yeni yapıya kavuşturulmuştur.

4.6.1 Belediyeler

5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun Acil Durum Planlaması başlıklı 53. Maddesinde şu belediyelerin afet durumundaki görev ve sorumlulukları şu şekilde ifade edilmektedir (5393 Sayılı Belediye Kanunu).

- Belediyeler; bölgelerinde çıkabilecek olan yangınlardan, oluşabilecek sanayi kazalarından, depremlerden ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bu afetlerin yaratmış olduğu zararları en aza indirmek amacı ile bölgenin özelliklerini de hesaba katarak gerekli olan afet ve acil durum plânları yaparak, ekip ve donanımları hazırlar.
- Acil durum plânları hazırlanırken, eğer mevcutsa il genelindeki diğer acil durum plânları ile koordinasyon sağlanarak, ilgili bakanlık, kamu ve meslek kuruluşları, üniversiteler ve diğer yerel yönetimlerin görüşleri alınır.

- Hazırlanan bu plânlar çerçevesinde bölge halkının eğitilmesi için gerekli önlemleri alarak, yukarıda sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle işbirliği içinde programlar yapabilir.
- Belediyeler, aynı zamanda belediyenin sınırları dışında kalan bir bölgede yaşanan afetlerde de, bu bölgelere gerekli yardım ve desteği sağlayabilir.

4.6.2 İl Özel İdareleri

İl özel idareleri, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yer alan ilk yerel yönetim birimidir. Bu duruma istinaden yerel yönetim tecrübesi en çok ve daha hızlı bir şekilde alanlara hizmet sunma üstünlüğü ile başarı halindedir. Son yapılan reform çalışmaları ile birlikte 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna İlişkin Kanun 30 Mart 2014 tarihinde büyükşehir olan belediyelerde İl özel idareleri kapanmış ve görev ve yetkileri ağırlıkla büyükşehir belediyesine ve diğer kurumlara dağıtılmıştır. Büyükşehir olmayan illerde ise il özel idaresinin faaliyetleri halen devam etmektedir. Bu faaliyetler çerçevesinde afet öncesi ve afet sonrası yapılan çalışmalara il özel idaresi kanununda yer verilmiştir. 5302 sayılı kanunun 69. Maddesinde yer alan ifadeler;

İl özel idaresi, yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla ilin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar. Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır.

Plânlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak ikinci fıkrada sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapılabilir. İl özel idaresi, il dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilir.

Yine il özel idaresi kanununun 43. maddesinde yer alan Doğal Afet Giderleri hükmü yerel yönetim birimi olarak İl Özel İdarelerinin Afetlerde etkin bir güce sahip olduğunun dayanağını ayrıca göstermektedir.

4.7 Van Depremi

4.7.1 Van Gölü Havzası

Van Gölü Havzası, Türkiye'nin en doğusunda yer almaktadır. Van Şehrini de içinde bulunduran havza, birçok farklı fay hattının kesiştiği bir bölge konumundadır. Bölgede yapılan aletsel incelemeler sonucunda Van ilinin bulunduğu yerleşim bölgesinin, gevşek özellikteki kil, kum, çakıl ve milden oluşan bir zemin yapısına sahip olduğu bilinmektedir (Özvan; Vd., 2011). Bu riskli konum, havzada, her 30-35 yıl arayla büyüklüğü 5.0 ile 7.3 arasında değişen depremler olmasına neden olmaktadır.

Van Gölü ve çevresinin deprem tarihine baktığımızda bu bölgede 1100 ve 1900 yılları arasında 5 ile 10 şiddetleri arasında birçok deprem olduğu görülmektedir. Meydana gelen bu depremler 2011 yılında meydana gelen depremin merkez üssü olan Ercişte büyük hasara neden olmuştur. Son yüzyılda bölgede gerçekleşen depremler, önemli can ve mal kayıplarına neden olmuştur. Özellikle 1976 yılında Van Çaldıran'da meydana gelen 7.3 büyüklüğündeki deprem önemli yaralar açmıştır (Çeken; vd., 2011).

2010 Yılı TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre Van ilinin toplam nüfusu 1.035.418'dir ve %52,1'i il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. Erciş ilçesinin nüfusu ise 161.612'dir ve %47,7'si ilçe merkezinde yaşamaktadır. Van il merkezi nüfusu 367.419'dir. Van'da 5 yaş altı nüfusun toplam nüfusa oranı %13,3, 0-14 yaş nüfusun ise % 40,7'dir. Nüfusun %3,1'nin yaşı 65 yaş ve üzerindedir (Türk Tabipleri Birliği, 2011).

Şekil 3.1: Van İli Uydu Harita Görüntüsü.

Kaynak: <http://www.ilkesim.com/>

4.7.2 2011 Van-Erciş ve Van-Edremit Depremleri

Van-Erciş ve Van Edremit Depremlerinin gösterdiği en önemli risk yönetimlerinden bir tanesi ise Erciş ve Edremit kent imarlarının afetlere karşı duyarlı planlama olamayışından kaynaklanmaktadır. Depremler sonrası yapılan analizlerde çok katlı bina sayıları, kaçak yapılaşma ve binaların sığınak yapılması gereken bölümlerin dükkân olarak ruhsat verilmesi yapılan en büyük hatalar olarak tespit edilmiştir (Turan, 2012). Türkiye’de son yıllarda meydana gelmiş olan depremler ve Van-Erciş ve Van-Edremit Depremleri konuya ilişkin yapıların binaların kalitelerini, yapıların sağlamlığını ve yapı denetimsizliği konusu olarak bakılması olgunun sadece tek bir yönü ile ilgilendirildiğini göstermektedir. Şüphesizdir ki, yapılarda kullanılmakta olan yapı gereçleri yapıların sağlamlık ve dayanaklıklarına etki yapan teknik ve teknolojik hesapların doğruluğu, binaların bulunduğu zeminlerin jeolojik özellikleri farklı bölgelerde yapılacak olan farklı özellik ve ölçülerin belirlenmesi dikkate alınmayacak ve önemsiz konular değildir. Bu durumların mimari proje yanlışlıklarının yol açtığı risklerin eklenmesi de doğru olmaktadır (Keleş,2015).

Çaldıran depreminden 35 yıl sonra 23 Ekim 2011 tarihinde saat 13:41’de Van-Erciş merkezli 7.2 büyüklüğünde ve hemen akabinde 9 Kasım 2011 tarihinde saat 21:23’de

Van-Edremit merkezli ve büyüklüğü 5.6 olan iki deprem meydana gelmiştir. Van ili ve çevresinde şiddetli bir şekilde hissedilen depremler, önemli can ve mal kaybına neden olmuştur (www.afad.gov.tr, 28 Aralık 2014).

Depremin büyüklüğü ile ilgili olarak yapılan ilk açıklama; Kandilli Rasathanesi tarafından yapılmıştır. Richter ölçeğine göre 6,6 Mw olarak açıklanan büyüklük, ABD Jeoloji Araştırmaları Kurumu tarafından ise 7,2 Mw olarak duyurulmuştur. Daha sonra ise Kandilli Rasathanesi açıklama yaparak, deprem şiddetinin merkez üssünde 9 olduğu belirtilmiş ve depremin moment büyüklüğü 7,2 Mw olarak düzeltilmiştir. Deprem, Ulusal Kuvvetli Yer Hareketi Gözlem Ağı'na bağlı 22 istasyon tarafından kaydedilmiştir (Çeken; vd., 2011). Meydana gelen deprem sadece Van Gölü Havzası'nda değil, çevre illerde ve hatta Kuzey Irak'ta hissedilmiş, birçok bölgede binalar yıkılarak, elektrik ve telefon hatları kesilmiştir. Deprem büyüklüğü ve yarattığı yıkım nedeniyle, Cumhuriyet tarihinin en büyük depremlerden biri olarak kaydedilmiştir.

Depremde resmi kayıtlara göre 601 kişi yaşamını yitirmiş, 4.152 kişi yaralanmış, 2.262 bina da enkaz haline gelmiştir (Türk Tabipleri Birliği, 2011).

Depremin ardından İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD)'ın yaptığı ilk açıklamada; Deprem bölgesinde 10.621 adet binanın incelenmiş olduğu; bu binalardan 5739'sunun hasarlı ve oturulamaz durumda olduğu, 4.882'sinin hasarlı ancak oturulabilir durumda olduğu ve tespit çalışmalarına devam edildiği belirtilmiştir.

Bölgenin jeolojik yapısı incelendiğinde ise karşımıza çıkan tablo; bölgenin alüvyon tabakası üzerinde olduğu ve Van ilinin kumlu, çakıllı ve killi bir zemin tabakasının üzerinde konumlandığı görülmektedir. Bölgedeki yer altı suları kimi yerlerde zemine 2 metreye kadar yaklaştığı için bazı binaların temelinde oturmalar meydana gelmektedir (http://www.eedmi.itu.edu.tr/Van_Depremi/index.html 11.Aralık.2014).

Van'da meydana gelen depremin bu denli büyük etkilerinin olmasının nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür;

- a- Bölgenin zeminin türü ve yapısı
- b- Binaların yapı türü ve kullanılan malzeme
- c- Belirlenmiş olan deprem yönetmeliğine tam olarak uyulmaması

Şekil 3.2: Deprem Sonrası Çadır Kent

Kaynak: http://www.zaman.com.tr/galeri_van-depremi_16635-1_101.html

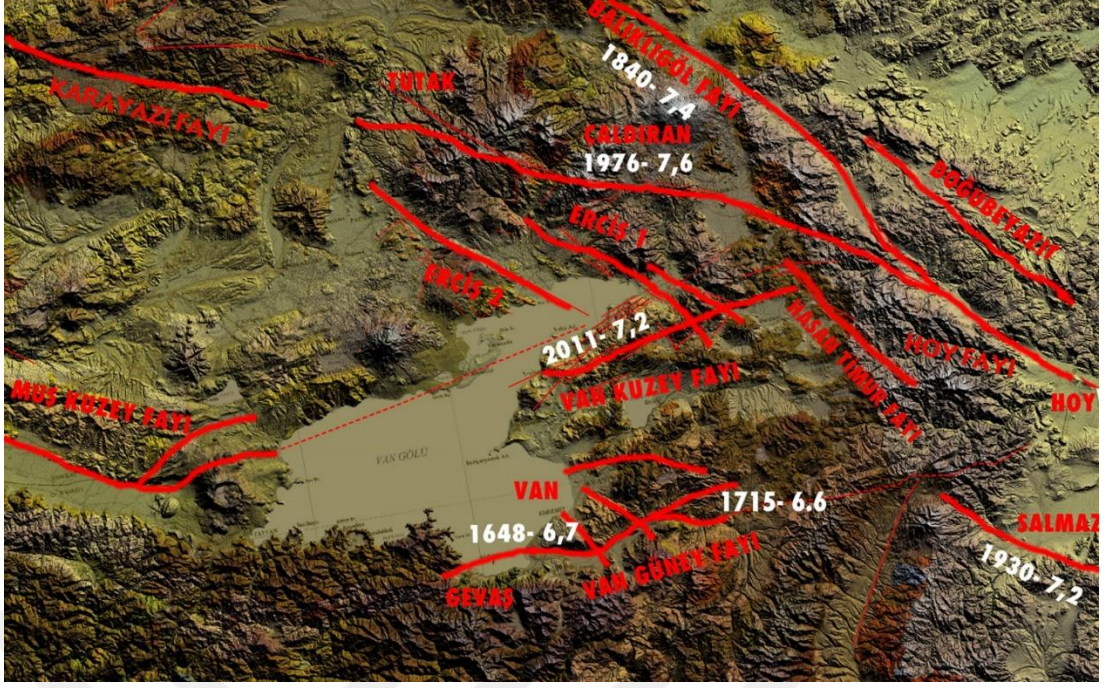
Deprem yarattığı etkiyle Van şehir merkezinde bulunan binaların temellerinde 0,5 ile 2 santimetre arasında, Erciş'teki bazı binaların temellerinde ise 0,5 ile 3 santimetre arasında oturmalar oluşmuştur. Ayrıca çeşitli bölgelerde sıvılaşmalar oluşmuş ve bunun sonucunda da kum konileri ile obruklar meydana gelmiştir (eedmi.itu.edu.tr/Van_Depremi/index.html 09 Aralık 2014).

Deprem sonrasında bölgede günlük yaşamı olumsuz yönde etkileyen birçok problem yaşanmaya başlamıştır. Deprem etkisiyle şehrin altyapısında meydana gelen sorunlar, elektrik ve haberleşmenin kesintiye uğramasına neden olmuştur. Yollarda çökmeler meydana gelmiş ve bu çökmeler nedeniyle de karayolu ulaşımı aksamıştır. Merkezdeki doğalgaz hattında sızma meydana gelince doğalgaz akımı kesilmiş ve bazı bölgelerde boru hatlarında meydana gelen patlamalar yüzünden bu bölgelere su verilememiştir.

Deprem ardından uluslararası kuruluşlardan; Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler ve NATO ile devletlerden Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Azerbaycan, Ermenistan, Fransa, Irak, İsrail, KKTC, Mısır, Pakistan, Rusya, Yunanistan, İngiltere, Polonya, Macaristan ve İsviçre yetkililerinin başsağlığı mesajları ve büyük bir kısmının, talep edildiği takdirde yardıma hazır olduklarını iletmeleri ulusal basın kaynaklarından takip edilmiştir. Deprem sonrasında internet erişim ortamından arama motorları ve sosyal paylaşım siteleri aracılığıyla Türkiye'de ilk kez, iletişimin olmadığı bir bölgede "kişi bulucu" uygulaması kullanılarak iletişim sağlanılmıştır.

Van Erciş depreminin ardından yaşanan Van-Edremit depremi her ne kadar medyada “İkinci Deprem” olarak da algılanmışsa da bu deprem, daha önce meydana gelen depreme göre, özellikle Van ili merkezinde ve çevresinde çok daha büyük sarsıntı şeklinde hissedilmiş ve yeni sorunların doğmasına neden olmuştur. Örneğin, Van-Erciş merkez üslü deprem sonrası başlatılan hasar tespit çalışmalarının sonuçlarını büyük oranda değiştirmiş, bu ilk deprem sonrası başlayan depremde göçünü tetikleyip hızlandırmış ve Van İl merkezinde bazı otellerin tümüyle yıkılmasına ve Van Hava Alanı eski terminal binasının kullanılmaz hale gelmesine neden olmuştur (Mimar ve Mühendisler Odası, 2011). Yaşanan depremlerden sonra devlet ilgili birimleriyle bölgeye ulaşmış, ülkenin her yanından sivil toplum kuruluşları, vakıf, dernek ve belediyeler yardım için bölgeye gitmiştir (Mimar ve Mühendisler Odası, 2011). Depremin hemen sonrasında bölgede bulunan Jandarma Garnizon Komutanlığı'nın da katılımıyla Erciş Kaymakamlığı'nda bir kriz masası oluşturulmuştur. Saat 15:30 civarında enkazdan yaralı kurtarma çalışmaları başlamıştır. Askerlerin de katıldığı kurtarma çalışmalarında yaralı vatandaşlar hastanelere nakledilmeye başlanmıştır. Muradiye Devlet Hastanesi ise çökme durumuna karşı önlem amacıyla boşaltılmış, Merkezde çevik kuvvet ve jandarma ekipleri, güvenlik önlemi olarak vatandaşların hasarlı binalara girmesini önlemiştir. Genelkurmay Başkanlığı'na ait 3 uçak, AFAD'ın koordinasyonunda tıbbi yardım ve arama kurtarmada kullanılacak malzemeleri ve personeli bölgeye taşımıştır. Ayrıca, Özel Kuvvetler Komutanlığı'ndan bir Doğal Afet Arama Kurtarma (DAK) Taburu ve Jandarma Genel Komutanlığı'ndan bir Jandarma Özel Arama Kurtarma (JÖAK) Taburu deprem sonrası bölgeye gönderilmiştir (Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 23 Ekim 2011 tarihli açıklaması).

Van depremi, 1999 Marmara depreminden sonra geçtiğimiz yüzyılda Türkiye'de meydana gelen en şiddetli deprem olarak kayıtlara geçmiştir (www.koeri.boun.edu.tr 30 Aralık 2014). 2011 Van ve Erciş depremleri 515.000 kişinin ikamet ettiği geniş bir alanı etkilemiştir (www.tuik.gov.tr 30 Aralık 2014). Aletsel ölçümleri 7.2 ve 5.6 olan Van depremlerinin etkili olduğu alanında ikamet eden insanlar üzerinde psikolojik ve sosyolojik birtakım olumsuzluklara neden olmuştur.

Şekil 3.3 : Van İli Depremsellik Haritası.

Kaynak: <http://www.turksolu.com.tr/344/usumezsoy344.html>

4.7.3 Van Depremi İle İlgili Sayısal Veriler

Tüm afetlerde olduğu gibi Van'da yaşanan depremlerin ardından da bütün yaşam olumsuz yönde etkilenmiştir. Büyük yıkımın meydana geldiği depremde Başbakanlık Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi (AFAD) verilerine göre 37 atom bombası gücüne eşdeğer bir enerji açığa çıkmıştır (www.afad.gov.tr, 30 Aralık 2014). Depremin neden olduğu travmanın yanı sıra, Aralık ayı itibari ile meydana gelen ve şiddeti 4.9'a kadar çıkan 6.284 adet artçı sarsıntı yaşanmıştır. Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü'nün yapmış olduğu hasar tespit çalışmalarının sonuçları çizelge 3.1'de verilmiştir.

Çizelge 3.1: AFAD Hasar Tespit Çalışmaları

Hasar	Mesken	Van	Van Köyler	Erciş	Erciş Köyler	Edremit	Edremit Köyler	Toplam
Hasar tespiti yapılan	Konut	91749	13564	25008	12790	2603	1908	147622
	İşyeri	14167	179	4097	137	154	1	18735
	Ahır	2831	7092	3385	6228	120	623	20279
Yıkık, Ağır Hasarlı	Konut	17828	7266	6303	4005	396	405	36203
	İşyeri	1434	82	1347	10	10	1	2884
	Ahır	1593	4350	1825	1689	30	114	9602
Orta Hasarlı	Konut	15333	326	2050	257	125	90	18181
	İşyeri	3153	8	739	1	6	-	3907
	Ahır	75	143	64	113	-	-	395
Az Hasarlı	Konut	34873	4351	10838	6614	895	803	53374
	İşyeri	6353	51	1476	66	46	-	7992
	Ahır	811	1876	974	2714	50	267	6692
Hasarsız	Konut	23715	1621	5817	1914	1187	610	34864
	İşyeri	3227	38	535	60	92	-	3952
	Ahır	352	723	521	1712	40	242	3590

Kaynak: AFAD- Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14 Nisan 2014

Depremler sonrasında bölgeye yapılan ilk müdahaleler şu şekilde açıklanmıştır.

Buna göre arama kurtarma çalışmaları (AFAD- Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14 Nisan 2014);

- 48 il ve 30 kurumdan gelen arama kurtarma ve sağlık personeli, 42 THY, 44 askeri, 18 özel kargo olmak üzere 104 uçakla bölgeye sevk edilmişlerdir.
- İlk depremde ilk 6 saat içerisinde tüm enkazlarda 71 arama kurtarma çalışması başlatılmıştır.
- Bu arama kurtarma çalışmalarında 137 ekip, 2763 kişi ve 28 arama köpeği kullanılmıştır.
- İkinci depremde AFAD'a ait 12 ekip ve 168 personel göreve hazır bir şekilde bölgeye ulaştı ve ilk müdahaleyi yaptı.
- İlk 2 saat içinde 166 kişiden oluşan 7 ekip daha çalışmalara katıldı.
- 6 saat içinde de 41 ekip 827 personel ile deprem alanına ulaştı.

Sağlık hizmetleri(AFAD- Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14 Nisan 2014);

- İlk depremden 20 dakika sonra Van merkezde, 1 saat içinde de Erciş'te ilk müdahaleler yapılmaya başlanmıştır.

- İlk 20 günde bölgeye 295 ambulans, 56 UMKE aracı, 6 ambulans helikopter, 2 ambulans uçak sevk edilmiştir.
 - Bu bölgeye toplam 2400 sağlık personeli sevk edilmiştir.
 - İlk 20 gün içinde karayolu ile 1037, havayolu ile 194 hasta nakledilmiştir.
- (Güvenlik hizmetleri(AFAD- Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14 Nisan 2014);
- TSK yaklaşık 1890 ek personel ile 14 adet Skorsky tipi helikopter ile taşıma, çadır kurma ve benzeri işlerde ilk andan itibaren hizmet vermiştir.
 - İkinci depremin ardından Genel Kurmay Başkanlığı insani yardım taburu göndermiştir.
 - Kolordu Komutanlığı'ndan ve Doğubeyazıt Tugayından lojistik hizmetlerde kullanılmak üzere personel görevlendirilmiştir.
 - İl Emniyet Müdürlüğüne diğer illerden yaklaşık 1145 personel takviye için gelmiştir. Geçici misafirlik için yapılan yardımlar (AFAD- Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14 Nisan 2014);
 - Afetzedelere komşu illerde bulunan kamu misafirhanelerinde ve otellerde geçici olarak misafir edilmeleri için 136.826 başvuru alınmıştır.
 - Kamu tesislerine ve bağış yoluyla temin edilen konut ve tesislere toplam 35.976 kişi yerleştirilmiştir.
 - Barınma ihtiyacı için vatandaşlara Van ilinde 787.252 TL (12 bin kişi) Erciş'te 241.000 TL (1061 aile) nakit yardım yapılmıştır.
 - Van'da 15.548 kişiye Erciş'te 1.114.068.00 kişiye otobüs bileti yardımı yapılmıştır.
 - Van'da 1623 aileye, Erciş'te 405.750.00 kişiye göç yardımı (250 TL) yapılmıştır.
 - Van'da 74.625 aileye, Erciş'te ise 39.997 aileye kömür yardımı yapılmıştır.
- Geçici barınma için yapılan çadır ve Mevlana evleri çizelge 3.2'de verilmiştir.

Çizelge 3.2: Geçici Barınma İçin Kurulan Çadır ve Mevlana Evleri.

Çadır Bilgileri			
	Van – Erciş Depremi	Van-Edremit Depremi	Toplam
Yurt Dışından Gelen	22.280	5.860	28.140
Kızılay	38.110	6.347	44.457
Mevlana Evi	2310	-	2310
Toplam	62.700	12.207	74.907
Dağıtılan Çadır ve Mevlana Evi Sayısı			
	Çadır	Mevlana Evi	Toplam
Merkez	42.361	310	19.959
Erciş	19.539	420	42.671
Köyler	9689	1580	11.269
Toplam	71.589	2310	73.899

Kaynak: (AFAD- Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14 Nisan 2014); Yukarıdaki tabloda yer alan çadırların dışında, Van iline sevk edilen 29.500 konteynirdan 30 Van'da 5 ise Erciş'te olmak üzere toplam 35 konteynir kent kurularak halkın barınma ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır. Bu konteynirlara Van'da 72.264 kişi yerleştirilmiştir (AFAD- Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14 Nisan 2014);

Depremden sonra yapılmış en büyük ve kapsamlı çalışmalardan bir tanesi de yaklaşık 180 bin depremzedeye yapılmış olan konteyner uydu kentleri (Keleş, 2015) olmuştur. Tarımsal destek hizmetleri (AFAD- Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14 Nisan 2014);

- Biri 70 m² (15 büyükbaş/75 küçükbaş) diğeri ise 140m² (30 büyükbaş/150 küçükbaş) olmak üzere 2 tip hayvan barınağı yaptırılmıştır. 70 m² 3485 adet, 140m² olan barınaktan 165 adet olmak üzere toplam barınak sayısı 3650'dir. Hayvan barınakları, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından, Kocaeli Valiliği, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve TARSİM tarafından yaptırılmıştır.
- Hayvan barınaklarında kullanılmak üzere 5 bin adet suluk ve yemlik dağıtımı yapılmıştır.
- Bakanlık tarafından zarar gören vatandaşlara küçükbaş hayvanlar için 60 TL, büyükbaş hayvanlar için 400 TL olmak üzere toplam 62 Milyon Türk Lirası yardımda bulunulmuştur.
- Et ve Balık Kurumu peşin para ile kesim yapmıştır.
- Çiftçilerin kredi borçları faizsiz olarak 1 yıl ertelenmiştir.
- Depremde telef olan hayvanlar için de aynı olarak canlı hayvan dağıtılmıştır.

(KOSGEB Kredileri (AFAD- Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14 Nisan 2014);

- 2229 işletmeye toplam 191.542.775 TL acil destek kredisi verilmiştir.
- 2540 işletmeye toplam 73.257.121 TL işletme sermayesi destek kredisi verilmiştir.

Şekil 3.4: Konteyner Kent (Uydu Kent)

Kaynak: <https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikDetay1.aspx?IcerikID=756&ID=16>

4.7.4 Van Depreminin Psikolojik ve Sosyolojik Boyutu

Bir doğa olayı olan deprem, toplumların hafızasında yer etmiş ve günümüzde hala toplulukları tehdit eden en büyük felaketlerden biri olarak kabul edilmektedir (Aksoy, 2013). Deprem olgusu yalnızca bir disiplinin değil disiplinler arası bir işbirliği ile incelenmesi gereken bir konudur. Depremin iktisadi, siyasi, toplumsal, yönetsel, kültürel ve psikolojik yönleri bulunmaktadır. Bu özgün niteliğinden dolayı yalnızca merkezi ve yerel yönetimlerin değil halkın da karar alma süreçlerine katılması gereken bir yönetsel olgudur. Depremleri örneğinde gözlendiği gibi yalnızca deprem meydana gelmesinden sonraki talepleri değil, aksine ondan önce yapılması gerekenleri içermelidir (Turan, 2012).

Van depreminin görünürde mekânsal ve ekonomik boyutlarda verdiği zararın ötesinde sosyolojik ve psikolojik açıdan da bölge insanına büyük zararlar vermektedir.

Depremden psikolojik açıdan en fazla etkilenen gurupların başında çocuklar bulunmaktadır. Evlerini, okullarını, arkadaşlarını ve oyun alanlarını kaybeden bu çocukların ruhlarında derin travmalar oluşmuştur (Tuna; Vd., 2012). Deprem sonrası travma merkezi yetkililerinin tespitlerine göre, depremi yaşamış çocuklarda görülen tepkiler: göre Birçok çocuk travma sonrası stres bozukluğu tanısı konulduğundan psikolojik destek almıştır. Bazı çocuklarda şiddete yatkınlık, duygusal yoğunluk, acı ve sevinç gibi duygulardan yalıtılmışlık gibi sorunlar ortaya çıktığı belirtilmiştir. Betonarme yapılara karşı duyulan korku bazı çocuklarda fobiye dönüştüğünden, bazı çocuklar okullarına uzun bir süre devam edememişlerdir (AÇEV, 2013).

Depremlerin neden olduğu can kayıpları, yaralı insanlar ve ağır hasar alarak ya da yıkılarak kullanılamaz hale gelen binaların insanlar üzerinde yarattığı travmanın etkileri çok büyük olmuştur. Yaşanan artçı sarsıntılar insanlarda bir daha normal hayatlarına hiç dönemeyecekleri yönünde bir inanış gelişmesine neden olmuştur. Bu durum umutsuzluk ve çaresizliğe neden olmuştur (www.koeri.boun.edu.tr 02 Ocak 2015). Depremlerinden sonra, sık yaşanan ve şiddeti büyük olan artçı sarsıntılar ildeki kurumların ve insanların toplanarak normal hayatlarına dönmelerini zorlaştırmıştır (www.afad. gov. tr 03 Ocak 2015).

Şekil 5: Deprem Sonrası Yeniden Yapılanma (TOKİ Binaları)
Kaynak: <http://www.tarafsizvanhaber.net/afaddan-toki-sahiplerine-uyari/>

4.7.5 Depremzedelerle Yapılan Görüşmeler

Birgül-Zeki Ergen çifti ve oğulları Furkan Ergen, 2 Nisan caddesindeki evlerinde yaşadıkları deprem sonrasında yaşananları şu şekilde anlattılar; “...Depremden 5 gün sonra Kızılay çadır verdi. Yaklaşık bir hafta sonra da hasar tespiti yapıldı. Deprem sonrası yardımlarda AFAD ve Belediye Valilik kadar yeterli olamadılar. Valilik hizmet

konusunda daha etkindi. Depremden 10 gün sonra Mevlana evlerine geçtik ve bu evlerde 3 ay süreyle kaldık. Mevlana evlerinde kaldığımız süre içinde devlet tarafından her türlü ihtiyacımız karşılandı diyebiliriz. Aslında devlet tüm olanakları sağladı ancak bu olanakları bize ulaştırmak için gönderilen sorumluların çok önemli hataları vardı. Örneğin, gelen yardımların taksimatını yaparken adil davranmadılar. Belediye görevlileri, merkezdeki yardımı keserek tamamen varoş semtlere yardım götürdüler. Bu hiç adil değildi.

Valilik kanalıyla gönderilen konteyner kentte 1 yıldan fazla süre kaldı. İŞKUR'ın elemanları (dışarıdan atanma yoluyla gelen) halkın sıkıntılarını iyi anlayamadılar.

Depremden yaklaşık 2 yıl sonra Aralık ayında TOKİ'nin yapmış olduğu yeni Erenkent mahallesine taşındık. Burada önemli problemlerimiz oldu. Geçen yıla kadar ciddi su sıkıntısı çektik. Ulaşım problemimiz halen çözülmedi.

Biz aile olarak valilikten bugüne kadar toplamda 1 koli gıda yardımı ve 2 tane battaniye aldık”.

Deprem sırasında Şerefiye Mahallesi'ndeki evinde olan Fatma Kızılkaya (39), 3 aylık hamile olduğunu söyleyerek şunları anlattı: “Evimiz müstakil bir evdi ve depremde ağır hasar gördü. Deprem anında çocuklarla beraber dışarı çıktık ve o geceyi dışarıda geçirdik. Ertesi gün Erciş'e gittik. Depremde ailemden 8 kişiyi kaybettim. Erciş'ten evimize ancak bir yıl sonra dönebildik. Depremden sonra çadır bulmamız çok zor oldu. Çadır için yoğun bir sıra vardı. Ancak 10 gün sonra elimize bir çadır geçti. 10 gün boyunca çocuklarla beraber açıkta, sokaklarda yattık. Bazen de ağır hasarlı olduğu halde evimizin içine girip orada kaldık. Su ve elektrik sıkıntısı çektik. İkinci depremin ardından çadırda kaldık ve sonrasında Mersin'e gittik. Orada 1 ay kaldıktan sonra geri döndük ve komşu çadırında 3 gün kaldık. Bu şekilde kalamayacağımızı anlayıp Şırnak'a gittik ve 4,5 ay akrabalarımızda kaldık. Sonra doğum zamanı geldi ve Van'a geri dönerek ağır hasarlı olan evimize yerleştik. Depremden 1 sene sonra TOKİ'nin Özkarlar'da yaptığı K 1 konutlarına taşındık. Yaklaşık 1,5 yıldır burada oturuyoruz. Evden memnunuz. Ulaşım tamamen düzelmese de ilk günlere göre iyileşme söz konusu. Su sıkıntımız sürekli devam ediyor. Alt yapı yetersiz olduğu için sürekli borular patlıyor. Depremzedelere verilen bu TOKİ dairelerinin fiyatları belli olmadığı için herkeste bir tedirginlik hakim Deprem sonrasında hiçbir kurumdan hiçbir yardım

almadım. Onlar gelip bizi bulmadılar, kapımızı çalmadılar. Biz de kalabalığa karışarak yardım almadık. Ancak depremde dağıtılan yardımların adil olmadığını düşünüyorum”

46 yaşındaki Melahat Polater deprem sonrasını şöyle anlattı: “ Deprem sırasında kızlarımla beraber evdeydik. Deprem sonrası evimiz hasar gördü ancak biz sokakta kalmamak için geceyi evin balkonunda geçirdik. Çadır yardımı bize ancak ikinci depremden 1 hafta sonra ulaştı. Bu çadırda 1 hafta kaldıktan sonra, devlet depremzedeleri turistik tesislere yerleştirmeye başladı. Biz de Mersin Silifke’de bulunan bir tesise gittik. Orada 6 ay kadar kaldık. Biz 5 kişilik bir aileydik ve toplam 600 depremzede vardı. Tesiste kaldığımız süre içinde tüm masrafları valilik karşıladı. Sadece tesisteki masrafları değil, çocukların, servis, okul forması gibi ihtiyaçları da yine valilik karşıladı.

Biz kiracı olduğumuz için hasar tespit çalışması yaptırmadık. TOKİ’nin yaptığı daireler konusunda öncelik ev sahiplerine verildi ancak ne kiracılardan ne de ev sahiplerinden bu daireler için herhangi bir peşinat alınmadı. Biz Silifke’den döndükten sonra 1 yıl kadar tamir edilen evimizde oturduk. Sonra TOKİ’nin 8. Etap CV 5’teki daireye taşındık. 1 yıldır bu dairede oturuyoruz. Bu sitelerde ulaşım sorunu henüz tam olarak çözülemedi. Su ise daha büyük bir sıkıntı. Su sorununu belediyenin çözmesi gerekiyor. Ancak belediyeden depremden bu güne kadar henüz bir hizmet görmedik.

İnsanlar kendilerine daire almak için fiyatların düşmesini bekliyorlar. TOKİ’nin daireleri insanlara küçük geliyor.

Valilik depremi bence çok iyi yönetti. Ancak yardımlar kesinlikle adaletli dağıtılmadı. Ne çadır ne gıda ne de battaniye almamış tanıdıklarım var. Bu kişiler ihtiyaçlarını yardım alan diğer kişilerden temin ettiler.

Depremden sonra yaşanan en büyük sorunlardan biri de istihdam sorunuydu. Bütün şirketler çalışanlarını dışarıdan getirdiler ve şehirdeki esnaf iş yapamaz hale geldi. Örneğin benim kocam camcı. Depremden sonra kırılan cam sayısını düşününce çok iş yapmış olması gerekir ancak hiç satışımız olmadı.”

64 yaşındaki Nadime Kızılkaya, depremi ve sonrasını şöyle anlattı; “Deprem sırasında Erciş’te tandır başındaydık. Çay içip sohbet ediyorduk. Birdenbire deprem başladı ve kaçmaya başladık. Depremi şiddetinden kaçarken yere düştük. Deprem sonrasında evimizde çok büyük bir hasar olmadı ancak yine de çok korktuğumuz için geceyi arabamızda geçirdik. Ertesi gün hemen çadır geldi. Çadırda 4 gün kaldık. Sonra

Giresun'daki oğlumun yanına gittik ve 1 ay orada kaldık. 1 ay sonra geri döndük ve eve yerleştik. Eve yiyecek ve battaniye yardımı yapıldı. 2 ay boyunca bedava ekmekek dağıttılar. Depremde yakınlarımı kaybettim. Bizim için en zor olanı psikolojimizin bozulması oldu.

Erciş'te herkes yardım aldı. Yardımların adaletli dağıtıldığına inanıyorum. Erciş'te herkes bol bol yardım aldı. Hatta 50 kilo pirinç alanlar bile oldu.

Biz TOKİ'nin konutlarına yerleşmeyi istemedik. Kendi evimizde hasar yoktu bu nedenle evimizi terk etmedik.”

Dünya-Bahar Tekşen kardeşler, Karşıyaka Mahallesi'ndeki evlerinde yaşadıkları deprem ve sonrasında olanlar hakkında şunları söylediler; “ Deprem sırasında yemek hazırlıyorduk. Sarsıntı o kadar şiddetliydi ki evden dışarıya çıkamadık. Evin ikinci katında önemli hasar oluştu. Geceyi dışarıda geçirmek zorunda kaldık. Çadır, gıda vs bir yardım bize ulaşmadı. 2 gün dışarıda yattıktan sonra ablamızın çadırına gittik. Yaklaşık 1 ay bu çadırda ablamızın ailesiyle birlikte yaşadık. Bu süre içinde herhangi bir yardım almadık. İkinci depremin ardında da çadırda kalmaya devam ettik. Arada bir de evimizin bahçesinde kalıyorduk. Bütün bu süre boyunca sadece bir kez gıda yardımı aldık. Onun dışında herhangi bir yardım almadık. Bunun sebebi, yardım almak için gidip herhangi bir kuyruğa girmememiz ya da kimseden bir şey istemememizdi. Yardımlar da bize gelmedi. Bizim gidip almamız beklendi. Bunu herkes yapamaz. Yetkililerin bunu düşünmesi gerekiyordu”.

Van'da öğrenci olarak bulunan Sibel, Münevver, Nesrin Yayla kardeşler, deprem anı ve sonrasında yaşananlar için şunları söylediler; “Deprem anında evdeydik. Sarsıntı çok şiddetliydi ama müstakil bir evde yaşadığımız için dışarı çıkmayı başardık. Deprem olduğu günün gecesini 50-60 kişiyle birlikte dışarıda geçirdik. Gece ısınmak için ateş yaktık. Bu şekilde 2. depreme kadar dışarıda yaşadık. Bu süre içinde hiçbir yardım almadık. 13 Kasım tarihinde kendi imkanlarımızla Mersin'e gittik. 5 ay Mersin'de kaldık ve hiçbir devlet yardımı almadık. Depremden sonra kullandığımız çadırı da Mersin'de yaşayan amcamız gönderdi. Öğrenci olmamıza rağmen Kaymakamlık bize konteyner vermedi. 2 kişilik konteynerde 6 kişi kaldık. En büyük sorun su sıkıntısıydı. Erciş'te bulunan öğrenci evi yıkıldı. Burada yapılan arama-kurtarma çalışmaları bizce çok yetersizdi. 6 gün sonra öğrencileri ölü olarak çıkardılar. İki başlılık yüzünden çalışmalarda koordinasyon eksikliği yaşanıyordu. Van nüfusunu düşündüğünüzde,

gelen çadır sayısı çok az kalıyordu. Konteynerler ise, Mart ve Nisan ayında ancak kurulmuştu. Biz de Mart ayından Temmuz ayına kadar konteynerde kaldık.

Üniversitemiz ağır hasarlıydı ancak bize sorun olmadığı söylendi. Hasarlı olduğu gözle bile görünüyordu. Buna rağmen dersler devam ediyordu. Biz de o binalarda derse girerek eğitim aldık.

Yardımların adaletli dağıtıldığına kesinlikle inanmıyoruz. Dağıtım organizasyonunun da büyük sorunlar yaşandı.

47 yaşındaki Özkan Aksoy, deprem sonrası yaşadıklarını şöyle anlattı; “ Her iki depremde de Van’ı terk etmedim. Belediyeden 1 ton kömür ve erzak yardımı aldım. Ancak yardımların dağıtımını sırasında çok yanlış şeylere şahit oldum. Bir arkadaşşıma çadır almak istemiştim. Bir görevliyle çatıştığım için alamadım. Böyle bir konu oradaki görevlinin keyfine bırakılmamalıydı. Bana kızdığı için çadırı vermedi. Bu kabul edilebilir bir şey değildir. Bunun dışında yardımlar çok adaletsiz dağıtılıyordu.

Van’da depremden sonra gelir seviyesi düşük ve gidecek başka bir yeri olmayan insanlar kaldı. Zenginler şehri terk etti. 52 bin kişinin şehri terk ettiği söyleniyor.

56 yaşındaki Behzat Tayişir ise yaşananları şöyle aktardı; “Deprem sırasında evdeydim. Evimiz ağır hasar gördü. O gece dışarıda kaldık. Kendimize ait bir piknik çadırımız var. O çadırı kullandık. Birkaç gün de arabada uyuduk. 2. depremden sonra 10 gün kadar valinin evinde misafir kaldık. Sonra 1 Aralık’ta kendi imkanlarımızla Bodrum’a gittik. Orada 1 ay kaldıktan sonra Denizli’ye geçtik ve Sosyal Hizmetlerin misafirhanesinde 3 ay kaldık.

Devletin depremle ilgili organizasyonu gayet başarılıydı. Ancak yardımlar adil dağıtılmadı. Belediye yardımları dağıtırken kesinlikle yanlış hareket etti. Tamamen parti sempatanları için hazırlanan listeler eşliğinde yardım dağıtılıyordu. Özellikle gece saatlerinde yardım dağıtımını yapıyordu

Sonuç olarak bence devlet üstüne düşen görevi yaptı fakat koordinasyon çok zayıf olduğu için yardımlar gerektiği şekilde adil dağıtılamadı.

33 yaşındaki Mücevher İncin depremi ve sonrasını şöyle anlattı;" Depreme yolda yakalandık. İlk günler üç kişi birlikte arabada uyuduk. İlk gün tamamen aç kaldık. Kendi evimiz yıkılmadı ama komşu binalar yıkıldı. Çadırı para ile satın aldık. Yaklaşık 100-180 Euro arası bir fiyata satılıyordu. 2 buçuk ay bu çadırda kaldık. Bu süre içinde sadece

su yardımı aldık. Depremi ilk günü sadece AFAD mahalleye geldi ve yardım dağıttı. Onun dışında bulunduğumuz bölgeye kimse gelip yardım dağıtmadı. Daha sonra Diyarbakır'a taşındık. 6 ay burada kaldık. Ancak işim nedeniyle 6 ay sonra tekrar Van'a geri döndük. Geri döndüğümüzde daha önce oturduğumuz eve taşındık. Biz döndüğümüzde komşularımızın çoğu hala çadırda ve konteynerde yaşıyordu.

Bence Van'da yaşanan deprem krizi yerel yönetimler yüzünden iyi idare edilemedi. Yardımların adil olmadığını düşünüyorum. Yerel yönetimler yardım dağıtma konusunda adil olmadığı için bu işin tek elden valiliğe verilmesi gerekmektedir diye düşünüyorum."

54 yaşındaki Hasan Kula, deprem sonrası kendisinin ve ailesinin yaşadıklarını şöyle anlattı; "Deprem sonrası evimiz çok büyük hasar gördü. Yarı yarıya çöktü. Ben ve ailem sağ kurtulduğumuz için çok şanslıyız. Ancak komşularımızdan bazılarını kaybettik. Bizim için en büyük yıkım ve trajedi bu oldu. Depremden sonra birkaç gün sokakta kalmak zorunda kaldık. Arabası olanlar arabalarında yattı ama bizim arabamız yoktu. AFAD'ın bazı bölgelere çadır dağıttığını duyduk ama bizim bölgemize gelmediler. Ben de ailemi yalnız bırakmak istemedim. Sanırım 3. veya 4. günde ailemi alıp çadır kentlerden birine gittim. İlk başta başımızı sokacak bir yer gibi göründü ama çok önemli sıkıntıları vardı. Her şeyden önce ısınma problemi vardı. Elektrik ve su da problemdi. Bir hafta kadar sonra ısıtıcılar ve elektrik geldi. Ancak su problemi hala sürüyordu. Çadır kentte bazı etkinlikler düzenliyorlardı. Özellikle çocukların moralini yükseltecek oyunlar düzenlediler. Sağlık sorunlarımızla ilgilenmek için hekimlerin bulunduğu bir çadır vardı.

Yemekle ilgili bir sıkıntımız olmadı. Gıda yardımı düzenli bir şekilde geliyordu. Aslında tek sorunumuz normal hayatımıza dönmek istememizdi. Gerçek bir banyoda sıcak bir duş almak ya da kendinize ait özel bir alanda olmak gerçekten en büyük özlemimizdi.

3-4 ay çadır kentte kaldıktan sonra, çadırlar kaldırılarak konteyner kentler kuruldu. Bir yıla yakın bir süre de konteyner kentte kaldık. Konteynerler, çadırlardan daha konforlu ve sıcaktı. Eve daha çok benziyorlardı. Ancak suyun ve elektriğin sık sık kesilmesi sorunu devam ediyordu.

Yardımların adilce dağıtılıp dağıtılmadığını bilmiyorum. Yardım konusunda ben ve ailem bir sıkıntı yaşamadık. Ancak her zaman her yerde olduğu gibi yardım isteyenler

gelen yardımlardan daha iyi yararlandılar. Ancak gurur yaparak yardım almak istemeyenler çok fazla yararlanamadı. Bir de en büyük adaletsizlik TOKİ'nin deprem konutlarının kura çekiminde yaşandı. Konut sayısı depremzede sayısından çok çok azdı. Bu nedenle kura çekimlerinde tartışmalar yaşandı. Bir de gerçekten evi yıkılıp ta ihtiyacı olanlar mı o evleri aldı ya da ihtiyacı olmayanlar mı? orası biraz muallakta kalan bir soru oldu. Bununla ilgili söylentiler dolaştı”.

33 yaşındaki Filiz Yenigül, depremi ve sonrasını şu şekilde anlattı; “ben daha önce 17 Ağustos'ta yaşanan Gölcük depreminde Sakarya'da yaşıyordum. O depremi tüm Sakaryalılar gibi çok ağır travmalarla atlatmıştım. Deprem ne demek çok iyi biliyordum. Van-Erciş depremi yaşandığı sırada evde çocuklarla birlikteydim. Deprem biter bitmez dışarıya çıktık. Eşim polis olduğu için lojmanda oturuyorduk. Lojmanda yıkım olmamıştı ama lojmanın dışında yıkım olduğu haberleri geliyordu. İlk gece arabada yattık. Ertesi gün çadır geldi ancak biz çok soğuk olduğu için çadırda kalmak istemedik. Isıtıcımız yoktu ve bu yüzden bir arkadaşımızın minibüsünde kaldık. İki aile minibüsün arkasını karavan gibi kullandık. Çok soğuk olduğunda motoru çalıştırıp sitede tur atıyorduk.

Sonra tüm emniyet teşkilatı eşleri güvenlik ve emniyet teşkilatının görev yapamama gerekçeleriyle şehir dışına gönderildi. Bizim için uçak kaldırdılar. Ben de çocuklarla beraber Sakarya'ya ailemin yanına geldim. 2-3 ay sonra tekrar Van'a döndük.

Evlerin hasar derecesine göre konteyner dağıttılar. Bizim evimizi yeterli seviyede hasarlı bulmadıkları için bize vermediler. Buna çok üzülmüştüm. Çünkü hasarlı olmasa da artçılardan korktuğumuz için eve giremiyorduk. Bizim konteynerimiz yoktu ama başka bir arkadaşımıza verilen bir konteynere yerleştik. Onlar şehir dışındaydı. Gündüzleri evimize giriyorduk ama gece olunca konteynerde kalıyorduk. Saçma bir davranış olsa da psikolojimiz böyle hareket etmemize neden oluyordu.

Ben hiç yardım almadım. O nedenle yardımlar hakkında hiçbir şey söyleyemem. Bizim ekonomik hayatımızda bir kesinti olmadı. Kocamın maaşı yatmaya devam etti. Evimiz de yıkılmadığı için bir şekilde idare ettik. Yardıma ihtiyacım olduğunu düşünmedim. Ama yardıma ihtiyacı olup ta gururlu olan insanlar tanıyordum. Herkes ihtiyacı olsun ya da olmasın yardım kuyruklarına girerken onlar hiçbir şey almadı.

Konteynerlerde ısıtıcılar vardı ve su da akıyordu ama soğuktan dolayı donma yaşıyordu. Bu nedenle su sıkıntısı yaşandı. Ama söylemek gerekir ki, su sorunu

Van'ın genel bir sorunudur. Yaz-kış Van'da su kesintileri yaşanır. Bu konuda belediyenin zaten iyi çalıştığını düşünmüyorum. Deprem sonrasında böyle olması benim için şaşırtıcı değil.

2012 yılında eşimin tayinini Sakarya'ya istedik ve Van'dan ayrıldık. Biz ayrılmadan önce Edremit'te yapılan TOKİ konutlarını gezme şansım oldu. Orada büyük bir şehir inşa ettiler ama orada kalanların sorunları hakkında bir bilgim olmadı.

Hem devletten hem de şehir dışındaki hayırseverlerden çok fazla yardım geldiğini biliyorum. Ama yardım yollarının terör örgütleri tarafından kesildiği, yardımlara el koyulduğu, bazı depoların yakıldığı gibi söylentiler geliyordu. Ne derece doğru bilmiyorum ama yardımların tam olarak ulaşmadığını düşünüyorum.

31 yaşındaki Arzu Şencan deprem sonrasını şu şekilde anlatmıştır; “Depremden hemen sonra birkaç gün arabada yattık. Evimiz yıkılmadı ama içine girmekten çok korkuyorduk. Her an artçı depremler oluyordu. İki bebeğimiz olduğu için sokakta ya da arabada kalmak istemedik. Ağrı'daki akrabalarımızın yanına gittik. Maddi durumumuz iyi olduğu için devletten yardım beklemeden şehir dışından konteyner satın aldık. Konteyner gelince biz de Van'a geri döndük. Sonra günlerimiz evimiz ve konteyner arasında geçmeye başladı.

Belediyeden ya da valilikten hiçbir yardım almadık. Bunun sebebi ihtiyaç duymamamızdı. İhtiyaç sahiplerinin yardımlardan faydalanması gerektiğini düşündük. Eşim özel bir vakıfta çalıştığı için gelen yardımların dağıtılmasında görev aldı. Ancak biz hiç yardım almadık”.

54 yaşındaki Hatice Yurt ile 25 yaşındaki kızı deprem sonrası yaşadıklarını şöyle dile getirdiler; “Depremde ailece dışarı çıktık. Evimiz yıkılmadı ama çok hasar gördü. O nedenle geceyi dışarıda geçirdik. Birkaç gün sonra AFAD geldi ve çadır dağıttı. Evimizin önü çadır kurmak için müsait değildi ancak evden de çok uzaklaşmak istemediğimiz için komşumuz olan 3 aileyle birlikte eve yakın bir bölgede küçük bir çadır grubu oluşturduk. Erkekler yapılan erzak yardımlarından birkaç kez aldılar.

Yardımlar adaletli dağıldı mı bilmiyoruz ama şu var ki, eğer gidip yardım sırasına girmezseniz kimseden bir şey alacağınız yoktu. Ama hem biz hem de komşularımız birlikte çadırlarda kalırken, ailelerdeki erkekler gidip yardım sırasına girerek, battaniye ve erzak aldılar. Ancak şehir dışından gelen kılık kıyafet gibi yardımlardan

yararlanmadık. Bu yardımlardan daha çok evleri yıkılan ve eşyalarını kaybeden depremzedeler yararlandılar.

Valiliğin AFAD yoluyla çok büyük yardımları oldu. Ancak bölgenin stratejik önemi ve terör bölgesi olması nedeniyle organizasyonda sıkıntılar yaşandı. Belediyenin Valilik kadar iyi çalıştığını düşünmüyoruz. Bizce bu tür yardım organizasyonları tek elden yürütülmeli.

TOKİ'nin yaptığı konutlardan biz yararlanmadık ama aslında evimiz çok hasarlı olduğu için yararlanabilirdik. Birlikte çadırda kaldığımız komşularımız yararlandılar. Biz şehri terk etmeyi tercih ettik. Onların şu anda konutlarda bazı sıkıntıları olduğunu duyuyoruz.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Van depremi sonrasında depremzedelerle görüşme yapılarak idari yönetimlerin depremzedeler için ne gibi hizmetler verdiği incelenmiştir. Depremzedelerin çoğu depremin ilk gecesini sokakta veya arabalarında geçirdiklerini söylemiş ve çadırların geç geldiğinden şikâyet etmiştir. Çadırına zamanında ulaşan depremzedeler ise ısıtıcı, elektrik ve su sorunundan dolayı bu çadırların işlevsel olmadığını söylemişlerdir. Daha sonraki günlerde ısıtıcı problemi çözülsün de çadır kentlerde su ve elektrik kesintilerinin yaşanmasıyla zor zamanlar geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Konteynerlerin gelmesiyle biraz daha rahatladıklarını söyleyen depremzedeler aynı sorunların devam ettiğini belirtmişlerdir.

Depremzedelerin ortak görüşlerinden biri de valiliğin belediyeden daha fazla hizmette bulunduğu konusudur. AFAD aracılığıyla yapılan yardımlar, depremzedeler için hem zamanında hem de yeterince yapıldığı düşünülmektedir. Bazı depremzedeler bunun siyasi olduğunu ve belediye görevlilerinin kendi yandaşlarına yardımda bulduklarını düşünmektedirler.

Yardımların adaletli dağıtıldığına inanan depremzedeler de olmasına karşın genel yargı adaletli olunmadığı yönündedir. Depremzedeler, gelen yardımlardan ziyade, dağıtım organizasyonundaki hatalardan ve adaletsizliklerden şikâyetçi olmuşlardır. Devletin ve hayırseverlerin bol bol yardım gönderdiğini ancak gelen yardımların dağıtılmasında sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Depremzedeler, yardımların dağıtılması sırasında partizanlık yapıldığını ve siyasetin işe karıştığını gözlemlediklerini söylemişlerdir.

Depremde kimi zaman organizasyondaki aksaklıklardan kimi zaman da vatandaşların yardım isteyememelerinden dolayı gerçek ihtiyaç sahiplerine yardım gitmediği belirtilmiştir.

Sonuç olarak deprem ortadan kaldırılamaz bir gerçekliktir. Ancak depremin hasarları ve yarattığı kayıplar en aza indirgenebilir, depremden zarar görenlerin kayıpları en kısa sürede telafi edilebilir olmalıdır. Bunun için çağdaş bilim ve teknoloji

yararlanılmalıdır. Bu sayede deprem risklerini en aza indirerek bu gerçeğe birlikte yaşamayı öğrenmeliyiz. Bu açıdan bakıldığında idari yönetimlere düşen ilk iş deprem olgusu yaşanmadan önce alınacak tedbirlerdir. 1999 yılının Ağustos ayında yaşanan ve merkez üssü Gölcük olan deprem yetersiz alt yapı çalışmaları ve şehrin yanlış yere inşa edilmiş olmasından dolayı Sakarya ilini çok olumsuz etkilemiştir. Türkiye’de yerleşim yerleri oluşturulurken, ülkenin afetlere açık coğrafi yapısı göz önüne alınmamış ve bu bölgelerle ilgili gerekli araştırmalar yapılmamıştır. Bunun yanında kaçak yapılara göz yumulması da, önemli bir sorun oluşturmuştur.

Afetler yaşanmadan önce yapılacak çalışmaların başarıyla yürütülebilmesi, vaz geçilmez bir koşuldur. Afet yönetiminin yapılandırılmasında en küçük yerel birimin esas alınması gerekmektedir. Bu açıdan konuyla ilgili olarak belediyeler büyük önem taşımaktadır. Sel, deprem, fırtına vb. gibi değişik afetlerle karşı karşıya belediyelerin afet yönetimi stratejilerini önceden belirlemeleri gerekmektedir. Hem afet sırasında görev yapacakların yaşanacak bir kriz anında tam teşekküllü olarak hazırlıklı olması sağlanmalıdır. Önceden belirlenen bu stratejilerin doğru alınıp alınmadığı zaman zaman kontrol edilmeli ve bunun için test amaçlı tatbikatlar yapılmalıdır.

Gelişmiş ülkelerde uygulamaya konmuş olan sakinim planlaması, henüz ülkemizde mevzuata girmemiştir. Sakinim planlaması için, farklı içerik, teknik, araçlar ve en önemlisi uzmanlaşmış plancı kadrolar gerekmektedir. Bu sınıflamaya, üst düzeyde toplum yapılanması tasarımını konu alan bir başka planlama türünün de eklenebileceği ileri sürülmektedir. Bugün Türkiye’de özellikle risk altında bulunan şehirlerde, bugüne kadar geliştirilmemiş olan sakinim planlamasının geliştirilerek uygulamaya sokulması üzerinde durulması gereken bir konudur. Ancak şu unutulmamalıdır ki, afet yönetiminin asıl amacı, insanların hayatını kurtarmak ve olası afetlerin yaratacağı tehlike ve kayıpları en aza indirmektir.

Yaşanan felaketler ve alınan derslerden sonra, bugün günümüzde yerel yöneticiler, olası bir krize karşı hazırlıklı olabilmek adına, bir “kriz yönetim planı” hazırlamak konusunu giderek daha ciddiye almaya başlamışlardır. Eskiden üzerinde durulmayan kenti afetlere hazırlama ve organize etme çalışmaları, artık olağan uygulamalar haline gelmiştir. Yerel yönetimler, gerek kendi sorumluluk alanları içinde gerekse yakın çevrelerinde oluşabilecek her türlü doğal ve insan kaynaklı afetler için “kriz yönetim planı” uygulamalarına girişmelidirler. Büyük şehirlerde ve de afet riski yüksek olan bölgelerde her belediyenin, kendi yerel koşullarına ve teknik imkanlarına uygun bir kriz yönetim

modeli uygulayarak, yaşanabilecek sorunlara hazırlıklı olmaları gerekmektedir. Bir afet sonrasında oluşabilecek sorunlar arasında; bölgede elektrik kesintileri, kısa devrelerle ortaya çıkabilecek yangınlar, içme suyu tesislerinin zarar göerek içme suyunun kirlenmesi, kanalizasyon sistemlerinde oluşabilecek hasarlar nedeniyle insan sağlığını tehlikeye sokan durumların oluşması vb. gösterilebilir.

Yerel yönetimler, kriz yönetiminin genelinde büyük bir paya ve role sahiptirler. Doğal kaynaklı afetlere, insan kaynaklı unsurlarla çözüm arayışı çabalarında, toplumun çözüm yönetimine dahil edilmesini öne çıkaran çalışmalar üzerinde yoğunlaşılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akdağ, S. E.**, (2002) “Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi” Sayışta Araştırma / İnceleme / Çeviri Dizisi, Ankara, 20s.
- Aksoy, B.** (2013) Depremi yaşamış olan 9. sınıf öğrencilerinin “deprem” kavramına yönelik algılarının nitel açıdan incelenmesi. Journal of World of Turks.
- Alağaçlı, S.**, (2006), “Kriz ve Afet Yönetimi: Türkiye Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi SBE, Kocaeli.
- Alexander, D.** 2002 Principles of Emergency Planning and Management. New York: Oxford:2
- Baran, B. ve Çelebi G.** (2003) Deprem Nedir? Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara:6
- Barka, A. ve Er A.** (2002) İstanbul:Depremi Bekleyen Şehir. Om Yayınevi, 1 nci Baskı: İstanbul.
- BAŞBAKANLIK** Kriz Yönetim Merkezi, 2000
- Başbuğ, B. B.**,(2007). Türkiye’de Doğal Afet Risk Yönetimi Eğitimi, TMMOB AFET Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Mattek Matbaacılık Basın Yayın Tanıtım, Ankara
- Bozkurt Ö., vd.**, Kamu Yönetimi Sözlüğü, Todaie Yayın No:283, Ankara.
- Bozkurt, M. F.**, (2010) “Çernobil Faciası ve Sonrası”, Radyasyon Güvenliği, Ankara Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Numune Sağlık Dergisi
- Bozkurt, M. F.**,(2010) “Çernobil Faciası ve Sonrası”, Radyasyon Güvenliği, Ankara Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Numune Sağlık Dergisi; 18
- Çeken, U., Kuru, T., Apak, A., Kökbudak D., Tepeuğur E., Albayrak H., Öz Saraç, V. ve Sezer S.** (2012) “23 Ekim 2011 Van Depremlerinin Kuvvetli Yer Hareketi Kayıtlarının Değerlendirilmesi”. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi Başkanlığı.
- Çelik, S. ve Çorbacıoğlu, S.** (2011) “Türk Afet Yönetim Sisteminin Reorganizasyonu Bağlamında Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığını Yapılandırma Çalışmalarının Eleştirel Analizi”, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, www.e-akademi.org, Sayı 110, Nisan
- Çuhadoroğlu, F.** (1992) 1992 Deprem ve Erzincan Vilayeti: 13 Mart 1992 Erzincan Depreminin öncesi. Deprem Olayı ve Sonrası İle İlgili İnceleme, İstanbul: Erzincan Valiliği: 34
- Çukurçayır, M. A.**, Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Konya, Çizgi Kitapevi, 3.Baskı, Şubat 2006.
- Dağdeviren, U., Gündüz, Z., Sünbül, A. B., Demirkol, S., ve Kara, O.**, (2007) 17 Ağustos 1999 Marmara ve 12 Kasım Depremleri Sonucu Hasar Tespit Çalışmalarının

Hukuki Boyutu, TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Mattek Matbaacılık Basın Yayın Tanıtım, Ankara:83

Edebilmek. Ankara: Eflatun Yayınevi.

Enginol, İ., (2000) “Doğal Afetler ve Sağlık Kurumlarında Kriz Yönetimi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul: 34

Ergun, T. ve Polatoğlu A. (1992) Kamu Yönetimine Giriş. TODAİE, 4 ncü Basım: Ankara

Ergünay, O., (1996) “Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır?”, Erzincan ve Dinar Deneyimleri Işığında Türkiye'nin Deprem Sorunlarına Çözüm Arayışları Bildiriler Kitabı, Ed.: T. Tankut, TÜBİTAK Yayınları, Ankara: 390

Erkoç, T. (2001) “Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün Görevleri”, Afet ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü Dergisi. 1:53, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı: Ankara

Eryılmaz, B. (1995) Kamu Yönetimi. Akademi Kıtabevi, 2 nci Baskı: İzmir

Eryılmaz, B., Kamu Yönetimi: Düşünceler Yapılar Fonksiyonlar Politikalar, Kocaeli, Umuttepe Yayınları, 5.Baskı ,2012.

Geray, C. (1977) “Türkiye’de Yıkım (Afet) Olayları Karşısında önlemler ve örgütlenmeler”, Amme İdaresi Dergisi. X, 3

Gürel, A. 2001 Doğal Afetlerin Politik Ekonomisi. İstanbul: IMKB

İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi

Karaesmen, E. (1996) 1996 Deprem ve Sonrası. Ankara:Türkiye Müteahhitler Birliği

Karagöz, İ. (2005). Eskiçağ'da Depremler. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.

Keleş, R. (2015) (Güncellenmiş) “Kentleşme Politikası” Ankara, İmge Kitabevi, s.617-618-619

Kepekçi, D. (2007) “Bütünleşik Afet Yönetim Sisteminde Kriz Yönetimi Kapsamı İçinde İstanbul İçin Yapılan Afet Acil Yardım Planı Bilgilendirmesi ve Değerlendirilmesi”, Altıncı Ulusal Deprem Mühendisliği Konferansı, 16-20 Ekim 2007

Kırıkkanat, M. (2003) Bir Gün, Gece. İstanbul: Om Yayınevi, 1 nci Baskı:24

MİMAR ve Mühendisler Odası (2011) (MMO) Van Depremi Raporu, Ankara

Oğuşhan T., ve Kaya, K. C., (2001) İnsani Yardıma Minimum Standartlar, Afetlerde Sağlık Hizmetleri Yönetimi, ED.: T. Ergüder, Basım: Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı, Ankara: 106

Oktay T., **Yerel Yönetim Reformu Sonrasında İl Özel İdareleri**, 1.Baskı, İstanbul, Hayat, 2010.

Olgun, H.,(2006) “Afet Kaynaklı Krizlerin Yönetimi: 1999 Sonrası İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi SBE, Kütahya: 27

Önder H. (2002) “Beklenen İstanbul Depremi ve Türkiye Gerçeği: Türkiye Afet- Risk Yönetim Sistemi-Ulusal Deprem Stratejisi”, Afet ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü Dergisi. 3:6-9, Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı: Ankara

- Özdemir, U.** (2004) “Afetler ve Sosyal Hizmet”, I.Ulusal Afet Tıbbı Kongresi Özet Kitabı. GATA: Antalya.
- Özvan, A. Şengül, ve Tapan, M.** (2008).Van yerleşkesinin deprem tehdidi ve olası bir Van depreminin sonuçları. Kocaeli Üniversitesi Deprem Sempozyumu, 23-25 Mart.2008 Ko Türk Tabipleri Birliği (2011) Van Depremi İkinci Ayı Değerlendirme Raporu, Aralık Kocaeli.
- Pampal, S. ve Özmen, B.** (2009). Depremler Doğal Afet Midir? Depremlerle Baş
- Saka, F.** (2003) Depremi Beklerken. İstanbul: Altın Kitaplar, 1 nci Basım
- Sarp, N.** (1999) “Sağlık Hizmetlerinde Afet Yönetimi”, Deprem Araştırma Bülteni
- Şahin, C., ve Sipahioğlu, Ş.,** (2003) Doğal Afetler ve Türkiye, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara:92
- Şahin, Y.,** (2002) “Kriz Yönetimi”, Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar, Ed.: A. Balcı, A. Nohutçu, N. K. Öztürk, ve B. Coşkun, Seçkin Yayınevi, Ankara:30
- Tekeli İ.,** Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’de Belediyelerin Gelişimi, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:6, Sayı2, TODAİE Yayını, Ankara, 1983.
- Temiz, S.,** (1998) “Afet - Afet Türleri ve Afette Karşılaşılan Sorunlar” Sivil Savunma Dergisi, 40(151): 24.
- TMMOB AFET Sempozyumu Bildiriler Kitabı,** Mattek Matbaacılık Basın Yayın Tanıtım, Ankara:140
- Tmmob.** (2012). Türkiye’de Deprem Gerçeği ve TMMOB Makine Mühendisleri Odası’nın Önerileri (MMO/587). Erişim: 15 Kasım 2014,
- Tortop, N., vd.,** Mahalli İdareler, Ankara, 2008, 2. Baskı.
- Tuna, A. K; Parin, S. ve Tanhan, F.** (2012). Van Depremi sosyo- ekonomik ve psikolojik durum tespiti raporu. (Çocuk Araştırma Merkezi/15 Nisan2012).
- Turan, M.** (2012) “Ercis ve Van Depremleri Üzerine Notlar” İdarecinin Sesi Dergisi, Temmuz – Ağustos, Van, s.38-39
- Turgut, Ü.,** (2007) Doğu Karadeniz Bölgesinde Sel Felaketine Neden Olan Sinoptik Modellerin Tahmin Tekniği Açısından İncelenmesine Dönük Karşılaştırmalı Bir Araştırma,
- TÜRK Tabipleri Birliği** (2011) Van Depremi İkinci Ayı Değerlendirme Raporu, Aralık
- Ulusoy A, - Akdemir T,** Mahalli İdareler: Teori-Uygulama-Maliye, Ankara, 6.Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2010.
- Waugh, William ve R.J.HY** (1990) Handbook of Emergency Management: Programs and Policies Dealing With Major Hazards and Disasters. New York: Greenwood Press, 1 nci Baskı:1
- Yağmurlu, F., Şentürk, M., Dumlupınar, İ.** (2012) 23 Ekim 2011 ve 9 Kasım 2011 Tarihlerinde Meydana Gelen Van Depremlerinin Jeolojik Değerlendirmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü. Isparta.
- Yavaş, H.,** (2005) Doğal Afetler Yönüyle Türkiye’de Belediyelerde Kriz Yönetimi, Orion Yayınevi, Ankara: 257
- Yılmaz, A.,** (2004) “Afet Yönetimi”, Sivil Savunma Dergisi, 46(177), ss. 17-22.

İnternet Kaynakları:

AFAD <https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay.aspx?ID=1> (Erişim: 17.04.2014)

Akşit, B. (2004) “Afet ve Risk Yönetimi”, www.avm.itu.edu.tr/masterplan. (Erişim: 04.03.2015)

BELEDİYE KANUNU (5393)

5302 Sayılı Kanun, **İl Özel İdaresi Kanunu**

5216 Sayılı, **Büyükşehir Belediyesi Kanunu,**

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası

2972 Sayılı Kanun, Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar

Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, 2-3-5. Madde, 18.1.1984 Tarihli, Sayılı 18285

Resmi Gazete

Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü

www.koeri.boun.edu.tr (15.10.2015)

DÜNYADA Meydana Gelen Depremler

http://arsiv.sabah.com.tr/ozel/marmara151/dosya_158.html

<http://www.haberturk.com/yasam/haber/76854-tarihteki-9-buyuk-deprem>

(Erişim: 22.05.2015)

http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/63af2a601624879_ek.pdf

(Erişim: 28.04.2015)

[http://www.radikal.com.tr/turkiye/turkiye_110_yilda_56_buyuk_deprem_yasadi-](http://www.radikal.com.tr/turkiye/turkiye_110_yilda_56_buyuk_deprem_yasadi-1193718)

1193718 (Erişim: 27.12.2014)

JICA. (2004). Türkiye'de Doğal Afet Konulu Ülke Strateji Raporu. Erişim:

25Kasım2014,[http://www.deprem.gov.tr/sarbis/DDK/JICA_%FClke%20strateji%20](http://www.deprem.gov.tr/sarbis/DDK/JICA_%FClke%20strateji%20raporu_2004.pdf)

[raporu_2004.pdf](http://www.deprem.gov.tr/sarbis/DDK/JICA_%FClke%20strateji%20raporu_2004.pdf) (Erişim: 18.01.2015)

TARİHTEKİ 9 Büyük Deprem

www.disastercenter.com. (Erişim: 31.09.2014)

Resmi Gazete, 17 Haziran 2009, Sayı: 27261 (Erişim: 19.09.2014)

NTVMSNBC Arşivi: www.ntvmsnbc.com. (Erişim: 31.10.2014)

www.ndmindia.nic.in. (Erişim: 04.11.2014)

Radikal Gazetesi Arşivi www.radikal.com.tr (Erişim: 08.11.2014)

Sabah Gazetesi Arşivi arsiv.sabah.com.tr (Erişim: 29.12.2014)

HABERTÜRK Gazetesi Arşivi www.haberturk.com (Erişim: 7.02.2015)

Türkiye İstatistik Kurumu www.tuik.gov.tr (Erişim: 15.02.2015)

SİVİL Savunma Genel Müdürlüğü, 1990 (Erişim: 15.06.2015)
SİVİL Savunma Genel Müdürlüğü, 1993 (Erişim: 15.06.2015)
Milli Eğitim Bakanlığı (2001) UNICEF, (Erişim: 30.06.2015)
Milli Eğitim Bakanlığı (2002) UNICEF, (Erişim: 30.06.2015)
İTÜ Afet Yönetim Merkezi, 2003 (Erişim: 07.08.2015)
TSK Doğal Afet Yardım Harekâtı Talimnamesi, 2000 (Erişim: 04.04.2015)
TSK Doğal Afet Yardım Harekâtı Talimnamesi, 2001 (Erişim: 04.04.2015)
TSK Doğal Afet Yardım Harekâtı Talimnamesi, 2003 (Erişim: 04.04.2015)
AFAD Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Brifing. 14.04.2014
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (Erişim: 09.09.2015)

Diğer Kaynaklar:

AÇEV (2013) Travma sonrası destek birimi

AFET İşleri Genel Müdürlüğü 1999:1

Kaynaşlı Belediyesi (2000) Kaynaşlı 2000. Ankara: Kaynaşlı Belediyesi

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Pınar AYDINÇ

Doğum Tarihi ve Yeri: 17.03.1982

E-posta: pinaraydinc@hotmail.com

Öğrenim Durumu: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Bankacılık ve Sigortacılık Önlisans Bölümü

Lisans: Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü

Yüksek Lisans: 2016, İstanbul Aydın Üniversitesi, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim, Tezli Yüksek Lisans

Konu: Doğal Afetlerde Yaşanan Aksaklıklarda Mahalli İdarelerin Rolü: Van Depremi Örneği

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Fethi GÜRÜN

Hazırlanma Yeri ve Yılı: İstanbul, 2016